

Berättelser

ur

Den Heliga Skrift.

Bearbetade

efter

JOHAN HÜBNER.

Samte

Christna Kyrko-Historien i kort
Sammandrag

af

O. H. W. Eklundh.

WASA, 1844.

Wolffska Boktryckeriet.

Handl. G. E. Eurén

Handl. G. E. Eurén

Handl. G. E. Eurén

Gilladt till tryckning.

Åbo Domkapitel, den 23 October 1844.

På befallning:

G. E. Eurén.

Handl. G. E. Eurén

Handl. G. E. Eurén

Handl. G. E. Eurén

Handl. G. E. Eurén

Handl. G. E. Eurén

Handl. G. E. Eurén

Handl. G. E. Eurén

Innehåll:

Gamla Testamentet.

	Sid.
1. Verldens Skapelse	2.
2. Fullkomlighetens tillstånd	3.
3. Syndafallet	—
4. Rain och Abet	5.
5. Syndafloden	6.
6. Babels Torn	7.
7. Abraham	8.
8. Loth	—
9. Isak skulle offras	9.
10. Isaks giftermål	10.
11. Isak wålnagnar sina Söner	11.
12. Jakobs dröm	13.
13. Jakobs Giftermål	14.
14. Jakobs återresa till Fäderneslandet	15.
15. Josef säljes af sina Bröder	17.
16. Josef kastas i fängelset för sin dygds skull	19.
17. Josefs befrielse ur fängelset	20.
21. Josefs bröders resa till Egypten under miss- wertären	22.
19. Josef upptäcker sig för sina Bröder	24.
20. Egyptiska träldomen	26.
21. Guds befallning till Moses att föra Israels folk ur Egypten	27.
22. Moses förer Israels folk ur Egypten	29.
23. Wandringen genom öfnen, under Moses anförande	30.
24. Lagens utgifwande på berget Sinai	32.
Israeliterne under Domare.	
25. Athniel, Ehud, Samgar, Debora	34.
26. Gideon, Jephthah (Fortsättning)	35.
27. Simson	36.
28. Eli	38.
29. Samuel	41.

Israeliterne under Konungar.

	Sid.
30. Saul	41.
31. (Fortsättning)	43.
32. (Fortsättning)	44.
33. (Fortsättning)	46.
34. David	49.
35. (Fortsättning)	52.
36. (Fortsättning)	54.
37. Salomo	55.
38. Israelitiska Rikets delning efter Salomos död	57.
39. Achab	58.
40. (Fortsättning)	59.
41. Israels Rikes fall	60.
42. Juda Rikes fall	62.

Märkliga Personer bland Israeliterne före och under Babyloniska fångenskapen.

43. Profeten Elia	63.
44. Profeten Elisa	66.
45. Profeten Zona	68.
46. Tobias	70.
47. Job	75.
48. Judith	77.
49. Profeten Daniel	80.
50. Tre af Daniels wänner i en brinnande ugn	82.
51. Judarnes återkomst ur Babyloniska fångenskapen	83.
52. Judarne under främmande öfverwælde; samt deras Stats upplösning	86.

Profetior om Kristus.

Profetior om Christi födelse	90.
Profetior om Christi lidande, död och upphöjelse	91.

Nya Testamentet.

1. Zacharias	94.
2. Marias Bebådelse	95.
3. Marias besök hos Elisabeth	96.

	Sid.
4. Josef och Maria	96.
5. Johannes Döparens födelse	97.
6. Jesu födelse	98.
7. Jesus frambäres i Templet och wälsignas af Simeon	99.
8. Jesus besökes af några Österlandets wisa	100.
9. Jesu flykt till Egypten	101.
10. Jesus i Jerusalem's tempel wid 12 års ålder	102.
11. Johannes Döparen framträder såsom Jesu föregångare	103.
12. Jesus döpes af Johannes	104.
13. Jesus frestas	105.
14. Jesus anträder sitt Lärarekall och wäljer Lärjungar	106.
15. Jesu första underverk, på ett bröllop i Kana	107.
16. Jesus uppenbarar för en Qwinna i Samarien att han är den wäntade Messias	108.
17. Jesus botar Höfwitsmannens tjenare i Kapernaum	110.
18. Jesus wisar genom underverk och tal, att han är den utlofwade Messias	111.
19. Jesus begifwer sig åter till Jerusalem, och botar en sjuk wid Bethesda	112.
20. Jesus helar åter en sjuk man på Sabbathen	113.
21. Jesu liknelse om utsädet och om ogräset bland hwetet	114.
22. Johannes Döparen halshugges	116.
23. Jesus lärer och spisar i en ödemark 5000 män	117.
24. Jesus går på wattenet	118.
25. Jesu förhållande mot den Kananeiska qwinnan	119.
26. Jesus gifwer syn åt en blindfödd man	120.
27. Jesus förklarar på det heliga berget	122.
28. Jesus liknar hwarje syndare wid en för-lorad son	—
29. Jesus framställer en liknelse om en rik man och om en fattig	124.
30. Jesus, Barnens Wän	125.

31. Jesus liknar Gud, i sin andliga styrelse, wid en Husefader, som sänder arbetare i sin vingård 126.
32. Jesus uppväcker Lazarus 127.
33. Jesus förutsäger sitt lidande, begifwer sig på vägen till Jerusalem och gästas hos Zaccheus 130.
34. Jesus intågar i Jerusalem 131.
35. Wid Jesu ord förtorkas ett fikonträd 133.
36. Jesus framföre offerkistan i Jerusalem —
37. Jesus lärar om wördnad för Sverheten 134.
38. Jesu liknelse om de Tio Jungfrur —
39. Jesus talar om Yttersta Domen 135.
40. Jesus warder såld, äter det sista Påskalammet, och insistat den heliga Mattwarden 136.
41. Jesus twär Lärjungarnes fötter 138.
42. Jesus antyder hwem som war hans förrädare 140.
43. Jesu sista stunder med sina Lärjungar, före sitt lidande 141.
44. Jesus utgår till Gethsemane, der han ångslas, förrådes och gripes 142.
45. Jesus anlagas, förhöres, förnekas af Petrus och dömes till döden 145.
46. Jesus lider och dör på korset 151.
47. Jesus begrafwes 154.
48. Jesus Kristus uppsår ifrån de döda och uppenbarar sig 155.
49. Jesus uppenbarar sig vidare och stiftar döpfelsen 156.
50. Kristus uppsår till himmelen. Den helige Ande utgutes öfwer Apostlarne 160.
51. Christi Apostlars werksamhet 162.
52. Paulus omwändes och blifwer den werksammaste af Christi Apostlar 166.

Bihang.

Christna Kyrkohistorien i kortt Sammandrag 169.

I.

Berättelser

ur

Gamla Testamentet.

Verldens Skapelse.

1 Bos. B. 1 och 2 Kap.

I tidens begynnelse skapade Gud himmelen och jorden. Jorden war då öde och tom; mörker war på djupet, och Guds ande swäfwade öfwer wattenet. Gud sade nu: "warde ljus," — och det wardt ljus. Detta skedde på den första Skapelsedagen. På den andra skapades himlafästet; på den tredje jorden och allt det, som uppå henne wäxer; på den fjerde solen, månen och stjernorna; på den femte fiskar och foglar: och slutligen, på den sjette dagen, de öfriga djuren och menniskan.

När nu Gud såg på de werk, Han gjort, si, så war allt ganska godt och fullkomligt. På sjunde dagen hwilade Gud, d. ä. upphörde att skapa.

Af kärleksfull nåd skapade Gud menniskan sist, och efter allt annat, på det hon genast skulle finna hwad hon behöfde i den werld, der Gud insatte henne till herre öfwer allt det, som skapadt war. Därföre sade Gud först på sjette dagen, då Han hade fullbordat allt det öfriga: "Låt oss göra menniskan, efter vårt beläte, att hon oss likna må." Och Gud skapade en man af jordens stoft och inbläste i hans näsa en lefwande Ande, så att han blef ett lefwande wäsende. Men då mannen war skapad, sade Gud: "Det är icke godt, att mannen är allena: jag will göra honom en hjelp, med hwilken han må kunna förena sig." Då lät Herren Gud en tung sömn falla på mannen, och tog, medan han sof, ett resben af hans sida, uppfyllde åter det tomma rummet och bildade af det resben, som han tagit ur mannens sida, en qwinna, och förde henne fram till mannen,

Då sade mannen: "Detta är ben af mina ben och kött af mitt kött." Derpå instiftade Gud det heliga äktenskapet och wälsignade detta första par med dessa orden: "Warer fruktsamme och föröken eder, och uppfyllen jorden och råder öfwer henne, med allt hwad derpå finnes." Gud kallade mannen **Adam**, och **Adam** kallade sin hustru **Eva**.

2.

Fullkomlighetens tillstånd.

1 Mos. B. 2 och 3 Kap.

Adam och **Eva** lefde i början uti fullkomlighetens tillstånd. De ägde Guds beläte och hade ingen synd; utan woro fullkomligt heliga och rättfärdiga.

Döden, som är syndens lön, fanns således icke ännu; utan våra första föräldrar woro odödlige. För de wilda djur, till hwilkas beherrskare Gud hade satt dem, behöfde de icke frukta, ty dessa woro alla menniskan undergifna. Ei heller hade de behof af kläder; ty i fullkomlighetens tillstånd kunde de gå nakna. De behöfde ej söria för boning, ty de woro af Gud satte i Paradiset eller Eden, hwilket war en herrlig lustgård, med allehanda sköna träd.

3.

Syndafallet.

1 Mos. B. 2 och 3 Kap.

De första menniskorna hade fått tillåtelse af Gud, att äta frukterna af alla de träd, som funnos i Paradiset, utom af kunskapens träd på godt och ondt. Om detta hade Gud sagt till menniskan: "på hwad dag du deraf äter, skall du döden dö." — Men ormen war listigare än alla djur på jorden, som Herren Gud hade gjort, och sade till qwinnan: "Skulle wäl Gud hafwa förbjudit eder, att äta af trädens frukt i lustgården?" Qwinnan svarade: "wi äta af

alla trädens frukter i lustgården; utom af trädet, som står midt i lustgården; ty derom har Gud sagt: "I skolen icke äta deraf och icke röra derwid, att I icke må dö." Då sade ormen till qwinnan: "ingalunda skolen I dö; Gud wet, att på hwad dag I deraf äter, skola edra ögon öppnas, och I blifwen såsom Gud, werande hwad godt och ondt är." Nu betraktade qwinnan trädet och tyckte, att des frukt måtte wara god och att det war skönt, att se uppå, och ett herrligt träd, emedan det gaf förstånd. Derröre tog hon af frukten och åt, och gaf tillika sin man deraf, och han åt.

Strax öppnades begges ögon, och de märkte, att de woro nakna. Då sammanslätade de skonalöf, och gjorde sig deraf skörten. Men mot aftonen hörde de Herrans röst i lustgården och då wille de gömma sig bland lustgårdens träd. Men Gud framkallade Adam och sade till honom: "Har du icke ätit af det träd, af hwilket jag förbudit dig att äta?" Adam swarade: "Qwinnan, som du gifwit mig till sällskap, gaf mig af trädet, så att jag åt."

Qwinnan sade: "Ormen förledde mig." Begge måste nu widännas det gemensamma straffet, att utdrifwas ur Paradiset. Dessutom sade Gud till Adam: "emedan du lydde din hustru, och åt af det trädet, hwaraf jag förbudit dig att äta, så ware jorden förbannad för din skull; med bekymmer skall du nära dig på henne i alla dina lifsdagar. Du skall äta ditt bröd i din anletes swett, till des du warer till jord igen; ty af jord är du kommen och till jord skall du åter warda." Till qwinnan sade Gud: "Jag skall göra din wedermöda ganska mycken. Med smärta skall du föda barn; din wilja skall wara din man undergifwen och han skall wara din herre." Ormens straff förkunnade Gud med dessa ord: "Qwinnans säd skall sondertrampa ditt hufwud." Med

qwinmans säd menas werldens Frälsare, Jesus Kristus, hwilken skulle födas af en qwinna, och om hwilrens ankomst löftet nu för första gången blef gifwet.

Sedan Gud sålunda både straffat och gifwit löfte om en blifwande återwäg till nåden, fördes Adam och Ewa ur Paradiset. Och framför Edens port fattes Herren en Engel med ett draget swärd, att förwara wägen till lifsens träd.

Menniskorna hade genom detta syndafall förlorat den medskapade fullkomligheten och likheten med Gud, och i desß ställe kom synden i werlden och för syndens skull döden. De barn, som sedan föddes åt Adam, liknade honom, och än i dag blifwa alla hans efterkommande aflade och födde i synd.

4.

Kain och Abel.

1 Mos. 3. 4 Kap.

Adam hade två söner: den äldre hette Kain och war jordbrukare; den yngre, Abel, war fårherde. Vid årets slut frambüro båda sina offer åt Herran, nemligen Kain en gåfwa af jordens frukt och Abel af förpelin, en bland sina får. Men Abels offer war wälbehagligare för Herran, än Kains, ty Abel war gudfruktig och from; då Kain deremot war ogudastig och wred. I sin wrede och afundsjuka slog derföre Kain ihjel sin broder Abel, då de en dag båda woro ute på marken. På Herrans fråga: "hwar är din broder Abel?" swarade nu Kain: "jag wet det icke, skall jag taga wara på min broder?" Men Herren bestraffade honom, sägande: "hwad hafwer du gjort? Din broders blod ropar till mig från jorden. Derföre, när du brukar henne, skall hon ei mera gifwa dig, hwad hon eljest kunnat gifwa. Du skall warda en bafwande flykting i werlden." Då wafnade Kains samwete och han utbrast: "Min mis-

gerning är större, än att hon må förlätas mig." Och han gick bort och bosatte sig på östra sidan om Eden, i landet Noth, hwarest han byggde den första stad, hwilken han gaf namnet Hanoth, efter sin son.

Alla hans efterkommande woro ogudaktiga och fallas i skriften menniskors barn. Adam fick i Abels ställe en annan Son, den han kallade Seth, hwilken efterkommande woro fromma och gudfruktige och nämnas i skriften Guds Söner. Bland dessa war Henoch, som, för sin fromhet, blef lefwande tagen till himmelen; och Methusalah, som uppnådde en högre ålder, än någon annan menniska, nemligen nihundrade sextionio år.

5.

Syndafloden.

1 Mos. B. 6, 7, 8 och 9 Kap.

När menniskorna började föröka sig på jorden, tilltog äfwen ondskan. Gud gaf dem wäl etthundrade-tjugo år till bättring, men de omwände sig icke. Då beslöt Gud, att genom en wattenflod fördränka hela det syndiga släktet. Men det war en from och rättfärdig man, wid namn Noach. Och denne fick Guds befallning, att göra en Ark (d. ä. ett fartyg), som skulle wara trehundra alnar lång, femtio alnar bred och trettio alnar hög. I denna ark skulle han widare införa ett par af hwart och ett djurslag, som ei kunde lefwa i watten. Derpå samlade han tillräcklig föda åt dem alla. Slutligen gick han sjelf in i Arken, med sin hustru och sina tre söner och sonhustrur eller tillsammans åtta personer. Nu utbrusto hafwets källor och himmelens skyar öppnade sig och ett hållregn föll i 40 dagar och nätter. Wattenet steg deraf så högt, att det gick femton alnar öfwer bergen. Och detta wattenet stod i etthundrade-femtio dagar öfwer jorden, hwarigenom allt fördränk-

tes, som hittills haft lif och warelse. Noach dref emedlertid omkring i sin Ark, tills Gud ändiligen lät en wind blåsa öfwer jorden, så att watten föll och Arken stannade på berget Ararat. Noach önskade nu weta, om jorden war torr igen; och han lät derföre fyra särskildta foglar efter hand flyga ut, nemligen en korp och tre duswor. Korpen flög fram och tillbaka, till des watten astorkades. Den första duswan kom tillbaka, utan att medföra något, den andra hade ett oliweldf; men den tredje återwände icke, hwaraf Noach slutade, att jorden nu war torr, hwarföre han gick ut ur arken med de sina och äfwen utsläppte djuren. Af from wördnad byggde Noach nu åt Herranom ett altare och offrade tackoffer för sin lyckliga frälsning undan den allmänna förstörelsen. Denna hans tacksamhet behagade Gud, så att han wälsignade Noach och hans tre söner, Sem, Kam och Jafet, och satte, såsom tecken till sin nåd, regnbågen, med löfte, att ingen syndaflod mer skulle öfwerswämma jorden.

6.

Babels Torn.

1 Mos. B. 11 Kap.

Efter syndafloden förökade menniskorna sig åter, men talade alla samma språk. Och på det de icke skulle spridas kring jorden, företogo de sig att bygga en stad och i staden ett högt torn, som skulle räcka upp till skyarne. Detta skulle tjäna dem till ett märke, för att icke förwilla sig från den utsedda, gemensamma boningsorten. Men Guds affigt war twertom, att de skulle spridas och befolka hela jorden, och derföre, då de ej wille afstå från byggnadsföretaget, förwirrade han deras tungomål, så att de icke förstodo hwarandra. Nu måste de upphöra med byggnaden och utbredde sig sedan så småningom öfwer

hela jorden. Staden fick namnet Babel, d. ä. förwiring eller förbitring.

7.

Abraham.

1 Mos. B. 12, 17, 18 och 21 Kap.

Bland Sems efterkommande war en from man, wid namn Abraham. Han hade af Gud fått detta löfte: "i dig skola alla slægter på jorden wälsignade warda," hwilket löfte innebar, att werldens Frälsare skulle födas i hans slägt. Abrahams hustru hette Sara; men de hade hwarken barn eller hopp att erhålla några, emedan de båda woro gamla. Det oaktadt trodde Abraham på Guds löfte, och denna tro räknades honom till rättfärdighet. En gång, då Abraham satt utanför sitt tjäll, i Mamres lund, kommo till honom tre män, dem han ej kände. Det war Herren Gud och två Englar, hwilka alla antagit menniskoskapnad. Abraham lät tillreda en måltid åt dem och under det de åto, sade Herren till honom: "När jag nästa år, wid denna tid, kommer till dig, skall din hustru hafwa en son." Sara, som stod bakom tjällsdörren och hörde detta, log deråt. Då sade Herren: "Hwarföre ler Sara; kan något vara omöjligt för Herran?" Sara blef förskräckt och wille neka, sägande: "jag log icke." Men Herren sade: "Du log verkligen." Guds löfte uppfylldes emedlertid. Sara födde en son, som fick namnet Isak. Och Abraham war då hundra och Sara nitio år gammal.

8.

Loth.

1 Mos. B. 13 och 19 Kap.

Abraham hade en brorson, wid namn Loth, som war from och rättskaffens. De bodde länge i samma trakt; men deras boskapsjordar blefwo slutligen

frå stora, att de ej kunde födas inom samma landssträcka. Derföre uppkom ofta twist emellan deras herdar. Då sade Abraham till Loth: "Låt ingen oenighet vara emellan mig och dig, emellan mina och dina herdar; wi äro ju bröder. Hela landet står ju öppet för dig. Skäre, skili dig ifrån mig." Loth besåg nu neiden och flyttade sedan åt öster och utsträckte sina tjäll ända till staden Sodom, der han bosatte sig. Der i grannskapet låg äfwen staden Gomorra, och begge dessa städers innewånare woro ogudaktige och syndade swårligen emot Gud. Endast Loth war from och gudfruktig. Och när Herren derföre beslutat förstöra dessa städer, blef Loth war-nad af Englarne, då de gingo från Abraham. Och när han med de sina blifwit förd ur staden, lät Herren öfwer Sodom och Gomorra regna eld och swafwel, så att både dessa städer och hela trakten deromkring, jemte alla innewånarne, blefwo tillintetyjorda.

9.

Isak skulle offras.

1 Mos. B. 22 Kap.

Mer än alla sina ägodelar älskade Abraham sin son Isak och wid honom war hans hopp fästadt, att Guds löfte skulle fullbordas om werldens Frälsares födelse i Abrahams slägt. Men helt oförmodadt fick han Guds befallning, att offra sin ende son — en befallning, som gafs blott för att pröfwa Abrahams undergifwenhet och lydnad. Abraham begaf sig genast på wäg till ett utsatt berg i Moria land, för att uppfylla befallningen. Sjelf bar han elden och knifwen; men weden lade han på Isak. Under wandringen sade Isak till sin fader: "Wi hafwe eld och wed; men hwar är fåret till brännoffret?" Abraham swarade: "Gud förser wäl fåret!" Och då de nu framkommit till det bestämda stället, byggde

Abraham ett altare, lade weden deruppå och band Isak, samt lade honom ofwarpå weden. Medan utsträckte han sin hand, för att taga offerknifwen, då han hörde en röst af himmelen: "Abraham! Abraham!" Han swarade: "här är jag." Rösten fortfor: "kom icke din hand wid pilten; ty nu wet jag, att du fruktar Gud, då du icke för min skull skonat din enda son." Där nu Abraham såg sig om, märkte han, bakom sig, en wädur, som snärst sig med hornen i en tjock buske. Honom offerade han, i sin sons ställe, till bränneoffer. Abraham fick nu, till belöning för sin beredwilliga undergifwenhet, förnyadt löfte, att werldens Frälsare skulle födas af hans efterkommande.

10.

Isaks giftermål.

1 Mos. B. 24 Kap.

Abraham önskade, att före sin död se sin son Isak lyckligt gift. Han wille dock ej, att han skulle taga till hustru någon qwinna i Kanaans land, der de bodde; ty dessa woro bedningar; utan wille hafwa en sonhustru af sin egen släkt, hwilken bodde i Na-hors stad (Karan). Dit sände han således sin äldste tjenare, Eleasar, och denne stadnade utanför staden wid en brunn, dit stadens qwinnor om afsonen plägade komma att hämta watten. Snarpt hade Eleasar hunnit bedja Gud, att han här wille wisa honom den, som war bestämmd att blifwa Isaks hustru, förr än en ganska wacker jungfru, wid namn Rebecka, kom ut från staden. Hennes fader war Bethuel, en af Abrahams släktingar. Då hon hade fyllt sitt wattenkär, bad Eleasar henne, att få dricka litet. Hon tillät det och wattnade derjemte alla hans kameler. Som nu detta juist war det kännetecken, hwilket han begärt af Gud, såsom utmärkande Isaks tillkommande hustru, så slöt Eleasar deraf, att Her-

ran hade gynnat ändamålet med hans resa. Han gaf nu åt Rebecka ett guldene halsband och två guldene armringar, och frågade, om han kunde få herberge hos hennes far. Rebecka bejakade det och skyndade hem, att wisa sina föräldrar de gäfwor hon fått af fremlingen. Eleasar tackade emedertid Gud. Nu kom Rebeckas broder, Laban, skyndande ur staden och inbjöd Eleasar med dessa ord: "kom härin, du Herrans wälsignade, hwil står du härute? jag har beredt rum både åt dig och kamelerna." När tjena- ren kommit in, framförde han genast till Rebeckas föräldrar sitt ärende, och de swarade derpå: "Det är förordnadt af Herran, och tillkommer ej, att säga något dertill. Der är Rebecka; tag henne med dig, att hon må blifwa Jsaks hustru." Rebecka tillfråga- des nu, om hon wille resa med denne mannen, — och hon swarade: "ja, jag will resa med honom." Resan företogs således, sedan hon mottagit de sinas wälsignelser. Och Eleasar förde henne hem till Isak, som tog henne till hustru; och de älskade hwarandra.

11.

Isak wälsignar sina Söner.

1 Mos. B. 27 Kap.

Isak hade två söner med Rebecka, och de woro twillingar. Den förstfödde hette Esau och war luden; men den yngre, Jakob, hade slät hud. Esau blef jägare och jordbrukare; men Jakob, som hade ett stillare lynne, blef herde. Esau war mest älskad af Isak; men Jakob war deremot Rebeckas gunsling. På ålderdomen blefwo Jsaks ögon så swaga, att han ei kunde se. Han wäntade döden; men wille dess- förinnan wälsigna sin förstfödde son Esau, och så- lunda på honom öfwerflytta Guds löfte om andeliga och tiuliga wälsignelser. Han sade derföre till honom:

Gack ut på marken och skaffa willebråd och tillred mig en sådan mat, som jag gerna will hafwa, och bär den in till mig, så skall jag sedan wälsigna dig, förr än jag dör." Detta hörde Rebecka, och sedan hon öfvertänkt huru hon skulle kunna skaffa sin yngre son denna wälsignelse, sade hon till Jakob, att han skulle hemta två killingar från hjorden, hwaraf hon ämnade tillreda åt Isak en mat, hwilken Jakob skulle bära in och säga sig vara Esau. Jakob swarade: "si, min broder är luden och jag är slät; min fader kunde måhända öfwer mig, så som en bedragare, uttala en förbannelse, i stället för en wälsignelse." Men Rebecka swarade: "Den förbannelsen tager jag på mig; min son, gör mig till wilies." Då lydde Jakob, och när maten war färdig, klädde Rebecka Esaus kläder på Jakob och sweppte killingskinnen om hans hals och händer. Då han kom in till fadren, frågade denne: "hwem är du, min son?" Jakob swarade: "Jag är Esau, din förstfödde son; sätt dig upp och ät af mitt willebråd, att du sedan må wälsigna mig." Isak frågade vidare: "huru har du så snart kunnat finna?" Jakob sade: "Herren, din Gud, hafwer så skickat." Men som Isak tyckte sig märka, att något bedrägeri ägde rum, måste Jakob räcka honom sina händer. Då han nu kände, att dessa woro ludna, sade han: "rösten är Jakobs; men händerna är Esaus." Annu en gång frågade han likwäl: "är du min son Esau?" Jakob fortsfor, att försäkra det. Då åt Isak af maten och drack af winet, som Jakob inburit. Sedan sade han: "kom hit, min son, och kyss mig." Och när Jakob gjorde detta, kände fadren lukten af Esaus kläder och war nu fullkomligt öfvertygad, att det war Esau. I denna tanke gaf han honom en herrlig wälsignelse och sade bland annat derwid: "war en herre öfwer dina bröder och din moders

barn falle dig till fota. Förbannad ware den dig förbannar, och wälsignad ware den dig wälsignar." —

Snappst hade Jakob utgått, då Esau kom från jagten och äfwen inbar mat till sin fader. På Jsaks fråga, hwem han war, swarade han: "Jag är Esau, din förstfödde son, sätt dig upp och ät af mitt willebråd, att du sedan må wälsigna mig."

Då blef Jsak försträckt och sade: "Din broder har kommit och genom list wunnit den wälsignelse, som war dig ännad. Men han skall den ock behålla, då Gud så fogat." I början blef Esau wred; men sedan började han gråta och sade: "hafwer du allenast en wälsignelse? — wälsigna ock mig, min fader." Jsak wälsignade honom också; men den wälsignelse, Jakob fått, kunde icke mera återkallas. Egentligen led wäl Esau ingen orätt härwid, ty han hade förut sålt sin förstfödsrätt till Jakob; och att det war Guds wilja, att Jakob skulle föredragas sin äldre broder, bewisas af Herrans ord till Rebecka: "den äldre sonen skall tjena den yngre." Men Esau war dock förbittrad och uttrade: den tid skall snart komma, då min fader får sorg; ty jag will dräpa min broder Jakob.

12.

Jakobs Dröm.

1 Mos. B. 27 och 28 Kap.

Då Rebecka fick höra Esaus anslag mot sin broder, sade hon till Jakob, att han borde resa till hennes broder, Laban, för att wara säker till sitt lif. Detta gillade ock fadren och sedan han rådt honom, att taga en af Labans döttrar till hustru, förnyade han än en gång den herrliga wälsignelsen öfwer honom. Under resan gick solen en dag ned, innan han fann något herberge; han måste derföre tillbringa natten under bar himmel och lade en sten under sitt hufwud, i stället för hufwudkudde. Han drömde då,

att en stege stod på jorden och räckte upp till himmelen. Och på den tyckte han sig se Guds Englar gå upp och ner, och Herren Gud stå öfwerst och säga: "Landet, som du ligger uppå, skall jag gifwa dig, och genom dig och din säd skola alla släkter på jorden warda wälsignade." — Då nu Jakob upp-waknade, försträcktes han och sade: "Detta måste vara ett heligt rum, ty här bor wißerligen Gud och här är himmelens port." Derpå reste Jakob upp stenen, på hwilken han legat, såsom en minneswård, och kallade stället Bethel (d. ä. Guds hus), samt gjorde ett löfte, att om han, med Guds hjelp, återkom lyckligt till sin fader, så skulle han på detta rum bygga ett Guds hus och till detta tempel gifwa tionde af allt hwad han ägde.

13.

Jakobs Giftermål.

1 Mos. B. 28 och 29 Kap.

Jakob fortsatte nu resan till sin morbroder Laban, hwilken bodde i staden Haran. Utanför denna stad war en brunn, wid hwilken herdarne i trakten pläggade wattna sina får. Jakob stannade här och frågade herdarne, om de kände Laban, och de swarade: "Wi känna honom wäl." Han frågade vidare, om han befann sig wäl, och herdarne swarade: "ja, och att hans yngsta dotter, Rakel, just nu kom, för att wattna sin faders får." Jakob gjorde sig strax bekant med henne, wältrade stenen från öppningen till brunnen, wattnade såren och sedan han berättat henne, att de woro nära släktingar, helsade han henne, på österlänningarnes sätt, med en kyss. Rakel skyndade nu in i staden, att berätta för sin fader, det hans systerson, Jakob, war ute wid brunnen. Då gick Laban genast dit och sedan han hjerteligen wälkommat honom, förde han honom in i sitt hus. Nu

hade Laban ännu en äldre dotter, wid namn Lea; men hon hade swaga ögon och war desutom ej så wacker, som den yngre, Rakel, hwilken i alla afseenden war skön. Jakob fattade kärlek till denna sednare, och då efter någon tid Laban frågade honom, om han wille tjena honom för en wiß lön, swarade Jakob: "jag will tjena dig i sju år för din yngsta dotter, Rakel." Utan att besinna sig, swarade Laban: "Det är bättre, att jag gifwer henne åt dig, än åt någon annan;" — och så tjente Jakob i sju år, för att få Rakel till hustru, och tyckte likwäl, att det war endast några få dagar; så högt älskade han henne. Men då brölloppet war hållet, gaf Laban honom Lea, i stället för Rakel, och när Jakob märkte detta bedrägeri, sade han till sin swärfader: "Har jag icke, enligt öfwerenskommelse, tjänat dig i sju år för Rakel; hwarföre har du då bedragit mig?" Laban anförde såsom ursäkt: "Man plägar ej i wårt land bortgifva den yngsta dottren före den äldsta." Men han föreslog Jakob, att nu äfwen få Rakel, om han blott sedan wille tjena i ännu sju år. Den estergifne Jakob samttyckte härtill och fick sålunda två systrar till hustrur. Likwäl älskade han den wackra Rakel mer, än den fula Lea. Men då Gud såg detta, lät han Lea få barn; men gjorde Rakel ofruktosam. Detta verkade hat emellan systrarna och Jakob måste deraf lida många ledsamheter.

14.

Jakobs återresa till Fäderneslandet.

1 Mos. B. 30, 31 och 32 Kap.

Jakobs arbete hos Laban fröntes med framgång, och han samlade sig stora egodelar. Men då Laban afundades detta, sade Herren till Jakob: "Gör dig redo och far ut af detta landet och återvänd till ditt fädernesland igen." Och Jakob reste tillbaka

till sitt fäderne-land, med sina hustrur och barn och tog med sig alla sina ägodelar. Han hade nu tolf söner; sex med Lea, nemligen: Ruben, Simeon, Levi, Juda, Issaschar och Sebulon; två med Rakel, nemligen: Josef och Benjamin, och dessa woro de yngste. De öfriga fyra woro födde af tjenstegwinnorna och hette: Dan, Naftali, Gad och Aser. — På wägen fick Jakob den underrättelsen, att Esau kom emot honom med fyra hundra män. Och som Jakob ej wiste, huru hans broder war sinnad, blef han förskräckt och tog sin tillflykt till bönen, hwarwid han bland annat uttalade dessa ett ödmjuktt hjertas ord: "Herre, jag är allt för ringa till all den barmhertighet, som du med din tjenare gjort hafwer. Hjelp mig och nu utur min broders hand." Derpå skickade han sin broder skänker af getter, får, kameler och åsnor, m. m. och lät drifwa dessa förut, i afsigt att dermed blidka honom, förrän de träffades. Sin öfriga hjord delade han och i två skaror, på det att, om Esau skulle komma öfwer den ena, skulle den andra under tiden undkomma. — Men om natten, då Jakob war ensam, brottades en man med honom, ända till dess morgonen inbröt. Jakob besegrades wäl ej, men hans höftsenas förlamades, då mannen rörde derwid, och han war sedan halt under hela sin lifstid. Slutligen sade mannen: "Låt mig gå; ty morgonrodnan går upp." Men Jakob inwände: "Jag släpper dig icke, med mindre du wälsignar mig." Mannen swarade: "du hafwer med Gud och menniskor kämpat och fått öfwerhanden och ditt namn skall hädanefter wara Israél." Detta namn betyder: en, som kämpar med Gud. Derpå wälsignade han honom; och ehuru Jakob ej fick weta hans namn, förstod han dock häraf, att det war Gud sjelf; hwarförre han utbrast: "Jag hafwer sett Gud, ansigte emot ansigte och är frälst worden."

Nu gick solen upp och Jakob såg sin broder Esau, med alla sina män, komma. Men han bäs Wade nu ej mer; ty dels bönen, dels den genomgångna kampen hade stärkt hans mod, att ej frukta för menniskor, då Gud war med honom. Emedlertid bugade han sig sju gånger ned till jorden för sin broder, och hans hustru och barn likaså. Båda bröderna woro nu wänner, togo hwarandra i famn och kyste hwarandra, och greto af rörelse, att wara försonade. Esau wille i början ej emottaga skänkerne af Jakob; men lät slutligen öfwertala sig dertill. Sedan reste bröderna hwar sin wäg.

15.

Josef säljes af sina bröder.

1 Mos. B. 37 Kap.

Jakob älskade ingen af sina söner så mycket som Josef, emedan han war född af den sköna Rakel, då Jakob redan war gammal. Han lät därför göra honom en ganska wacker klädning och omfattade honom alltid med en utmärktare ömhet. Ur dessa skäl afundades bröderna på Josef och sade aldrig ett godt ord till honom. Detta hat närdes ännu mer deraf, att Josef omtalade för sin fader, när hans bröder gjorde något ondt; och ändiligen hade äfwen Josef haft två drömmar, dem han omtalade för bröderna och af hwilka de funno sig förolämpade. Den första drömmen war följande: "Jag tyckte, att wi tillsammans bundo kärswar på fältet och si, min kärswa reste sig upp, och edra kärswar bugade sig för min kärswa." Då utbrusto hans bröder: "skulle du blifwa vår Konung och råda öfwer oss?" Och från den stunden hatade de honom ännu mera. Den andra drömmen war denna: "Jag tyckte, att solen, månen och elfwa stjernor bugade sig för mig." Denna berättelse ådrog honom följande tillrättawisning

af fadren: "Hwad är det för en dröm? skulle jag och din moder och dina bröder falla ned till jorden för dig?" Emedlertid lade Jakob denna dröm på minnet.

Någon tid derefter drefwo Josef's bröder sin faders boskap i bet i Sichen. Josef fick då sin faders befallning, att gå och se efier, huru det stod till med bröderna och boskapen. När de nu på långt håll blefwo warse Josef, sade de till hwarandra: "Si, drömmaren kommer! låtom oss slå ihjel honom. Men den äldste brodern, Ruben, war ei ense med dem derom; utan sade: "låtom oss icke utgjuta blod; utan heldre kasta honom i gropen, som är i öfnen." Detta råd gaf Ruben i affigt, att sedan taga upp Josef hemligen och återföra honom till fadren.

Då nu Josef kom fram, klädde de af honom den wackra klädningen och kastade honom i den omtalade gropen, i hwilken dock ej war något watten. Sedan satte de sig helt sorglöst ned till att äta. Emedlertid reste några förmän händelsewis förbi. Då föreslog Juda, att de skulle sälja Josef till dessa. Detta förslag antogs af bröderna: de drogo upp honom ur gropen och sålde honom för tjugu silfwerpenningar. Men Ruben hade under tiden hemligen gått till gropen, för att draga upp Josef; men då han kom fram och ej fann honom, ref han sina kläder och återwände till bröderna, sägande: "Wiltien är icke der, hwart skall jag taga wägen?" Nu slagade de de en bock och doypade Josef's klädning i blodet; och skickade den sedan hem till den gamle fadren, med detta budskap: "Denna hafwe wi funnit, se efier, om det är Josef's?" Jakob kände genast igen den och utbrast: "det är min älskade sons klädning, ett wilddjur har rifwit och uppätit honom." Alla hans barn sökte trösta honom; men han kunde ej emottaga någon hugswatelse; utan sade: "Jag war der med sorg nedfarande i grafwen till min son."

Josef fastas i fängelse för sin dygds skull.

1 Mos. B. 39 Kap.

Köpmännen togo emedertid Josef med sig till Egypten och sålde honom till Konungens Hofmästare och Hofwideman öfwer Drabanerna, Potifar. Och Josef blef först en ringa tjenare; men sedan fattade Potifar allt mer och mer förtroende till honom och fätte honom öfwer hela sitt hus, så att allt gick genom Josefs händer. Dock hade han ei mer, än födan, för all sin tjänst. Men Gud wälsignade Potifars hus för Josefs skull och denna Herrans wälsignelse wisade sig uti allt hwad han ägde.

Nu war Josef wäl wärdt och hade ett wacker utseende. Derföre wille Potifars hustru förföra honom. Men Josef war dygdig och swarade: "Hwi skulle jag så mycket ondt göra och synda emot Gud?" Härmed lät dock icke den lätt sinniga qwinnan afwisa sig, utan sökte dagligen förleda honom. Men Josef undwet henne, så mycket han kunde. En dag kom han likwäl in, då hustrun war ensam, och då tog hon fatt i hans mantel och wille fasthålla honom. Men Josef lemnade manteln och flydde ur huset. När hon nu märkte att all möda war förgäfwes använd, ropade hon allt husfolk tillsammans, och besköllde Josef, att hafwa welat wäldföra henne, men tillade, att, då hon började ropa, hade han flytt och qwarlemnadt sin mantel. Manteln lade hon bredwid sig, till des hennes man kom hem, och upprepade samma besköllning för honom.

Potifar kunde ei annat, än tro henne, och lät, utan ransakning, fasta Josef, ehuru oskyldig han än war, i det fängelse, der Konungens fångar woro.

Men Gud, som aldrig öfwer gifwer den fromme, wakade äfwen öfwer Josef i fängelsset och lät honom

winna Fångwaktarens gunst, så att han satte alla fångarne under Josef's uppsigt.

17.

Josefs befrielse ur fängelset.

1 Mos. B. 40 och 41 Kap.

Under det Josef war i fängelset föllo två af Konungens förnämste män i onåd, nemligen Öfwerste Munskänken och Öfwerste Bagaren. Begge kastades i fångelse, och då Josef en morgon kom in till dem, fann han dem ganska bedröfwade. Han frågade dem orsaken till deras sorgbundenhet och fick då weta, att "de båda under den förlidna natten haft besynnerliga drömmar, och att ingen war till hands, som kunde uttyda dem." Josef bad dem "berätta sina drömmar, ehuru Gud allena kunde gifwa den sanna förklaringen." Då sade Munskänken: "Jag drömde, att ett winträd stod framför mig, hwilket hade tre grenar med mogna drufwor; och jag präßade drufworna i Faraos bägare, som jag hade i handen, och räckte den åt Konungen." Josef sade: "de tre grenarne betyda tre dagar; och efter tre dagar skall Konungen sätta dig åter till ditt embete." Derjemte tillade han: "tänk på mig, då dig wäl går och utverka min befrielse; ty jag lider oskyldigt."

Bagaren berättade nu: "Jag drömde, att jag bar tre flätade korgar på mitt hufwud, och i den öfwersta allehanda bakad mat för Konungens behof; men foglarne åto ur korgen på mitt hufwud." På denna dröm gaf Josef följande uttydning: "Tre korgar äro tre dagar och efter tre dagar skall Konungen låta hänga dig i en galge, och då skola foglarna äta ditt kött."

Båda dessa förklaringar gingo i fullbordan, då Konungen tre dagar derefter firade sin födelsedag, ty Munskänken insattes åter i sin befattning; men Bagaren

blef hängd. Öfwerstemunskänken tänkte dock ei på Josef eller hans begäran, utan glömde honom en lång tid, till dess en ny händelse eriarade honom derom.

Konungen hade nemligen, två år derefter, två-
ne drömmar. Först tyckte han sig se sju sköna och
feta nöter uppstå ur floden och sedan sju wanskap-
liga och magra, dessa sednare äto upp de feta; och
woro dock lika eländiga. Strax derefter tyckte han
sig se sju tjocka och fulla ar wera på en stiel och
sedan sju tunna och förwißnade; och de sju tunna
aren uppslukade de tjocka. När morgonen inbröt,
lät Farao genast sammankalla alla swämän i Egypten;
men de kunde icke förklara drömmarne. Då
steg Öfwerstemunskänken fram och sade: "Jag kom-
mer i dag ihog mina synder. Då jag war i fän-
gelsket satt der en ung Ebreisk man, som kunde ut-
tyda drömmar." — Josef blef genast efterfrågad.
Och då Farao hade berättat drömmarne för honom,
sade han, att de sju feta nöten och de sju tjocka aren
betydde sju goda år; men deremot de sju magra nö-
ten och sju tunna aren sju hårda år. Han gaf til-
lika Konungen det rådet, att låta en förständig och
flok man under den goda tiden uppföpa den öfwer-
flödiga säden, för att dermed sedan kunna förse
landet, då miswext-åren inbröto. Detta råd behagade
Farao, och han bestände Josef stiel till denna be-
fattning och satte honom till högsta man öfwer hela
Egypten, näst Konungen.

Han tog tillika sin ring af handen och satte den
på Josef och klädde honom i hwitt silke och hängde
en guldkedia om hans hals, och lät honom sita
på sin andra wagn och framför honom utropa: "Den-
ne är landets fader."

Josefs bröder resa till Egypten under misshwextåren.

1 Mos. B. 42 Kap.

Hungersnöden sträckte sig icke blott till Egypten, utan ock till andra länder och deribland äfwen till Kanaan, der Jakob bodde. När han fick weta, att uti Egypten funnos ymniga sädessförråder, sände han dit sina söner, att köpa. Dock wille han ej skicka sin yngste son, Benjamin, emedan han fruktade, att något ondt skulle hända honom under resan. Josef war nu rådande i landet och så snart någon wille hafwa något, sade Konungen alltid: "Gack till Josef och hwad han säger, det görer!" När nu Jakobs söner äfwen bleswo hänwisade till honom, föllo de ned till jorden på sitt ansigte för honom, såsom wanligt war, när man skulle helsa en mycket hög person. Josef igenkände dem genast; men de kunde ej ana, att han skulle wara deras bortfälda broder. Ej heller kunde de känna honom på språket, ty han nyttjade alltid tolf, då han talade med dem. Då nu Josef såg sina bröder ligga för sina fötter, erinrade han sig den dröm, som han haft i sin barndom, att hans bröder en dag skulle buga sig för honom. Men han röjde sig ej, utan påstod, att de woro spejare och såsom sådane borde fängslas. De försäkrade wäl, att de woro redlige män och tolf bröder; men då inwände Josef genast: "Hwar äro då de två?" De swarade, att den yngste war hemma hos fadren; men den ene icke mer i lifwet. Josef förklarade nu, att en af dem skulle hemsändas, att hemta den yngste brodern, på det han deraf måtte se, om de talade sanning eller ej. De öfrige skulle under tiden stadna i fängelse. Då de hörde denna dom, sade de, på

fitt språk, till hwarandra: "Detta hafwa wi ådragit oss genom vår hårdhet emot vår broder Josef; nu roarder hans blod utkräfd." När Josef hörde detta och dylika uttryck, kunde han ej afhålla sig från tårar, utan måste wända sig bort. Slutligen mildrade han domen så, att blott Simeon skulle städnas qwar, såsom fånge; mende andra nio singo resa, att hemföra säden och hemta Benjamin. Men då de tömde säckarne, fann hwar och en sina utgifna penningar i sin säck; ty Josef hade befallt, att de skulle inläggas. Detta verkade så wäl hos fadren, som sönerne, mycken oro och förundran. Emedlertid, då denna sad war förtärd, måste Jakob åter skicka sina söner till Egypten. Men de wille ej resa, så wida de ej singo Benjamin med sig, ty de wägade, utan honom, ej komma inför Josefs ögon. Huru påkostande det än war för den gamle Jakob, måste han dock således låta sin yngsta son åtfölja dem. Men då de nu hade kommit till Egypten, wille de återlemna åt föreståndaren öfwer Josefs hus penningarne för den förra säden; men han mottog dem ej, utan sade, att deras Gud hade måhända gifwit dem denna skatt i deras säckar. När de sedan kommit in till Josef, emottog han dem wänligt och frågade efter deras fader; och då han fick se sin älskade broder Benjamin, sade han: "Gud ware dig nådig, min son!" Och han blef så rörd, att han, för att icke wisa sina tårar, måste gå i ett särskildt rum. Bordet dukades emedlertid och Josefs bröder blefwo äfwen bjudna till måltiden. De blefwo ordnade wid bordet efter sin ålder, hwilket högligen förundrade dem. Föröfrigt sutto de wäl wid ett särskildt bord, emedan Egyptierna ej wille äta tillsammans med Ebreer; men maten gafs dem från Josefs bord. Benjamin fick fem gånger så mycket, som de andra, emedan Josef älskade honom mest.

Josef upptäcker sig för sina bröder.

1 Mos. B. 44 och 45 Kap.

Af tonen före brödernas hemresa gaf Josef sin föreståndare befallning, att fylla deras säckar med spisning och lägga hvars och ens penningar i hans säck, samt derjemte öfwerst i Benjamins säck Josefs silfverbägare. När sedan broderne, följande morgonen, hade lemnat staden, fick föreståndaren befallning, att resa efter dem och säga: "Hwi hafwen I lönt godt med ondt och borttagit min Herres silfverbägare?" I medvetandet af sin oskuld, swarade bröderne: "Den, hos hwilken bågaren finnes, han må dö, och wi öfriga wilja derjemte blifwa Josefs trälar!" Nu började föreståndaren undersökningen och fann slutligen bågaren i Benjamins säck. Ehuru Jakobs söner ej kunde förstå, huru detta tillgätt, blefwo de dock så bedröfwade, att de sönderrefwo sina kläder och återwände till Josefs hus, och föllo på knä för honom. Då sade Josef: "Huru wågaden I göra detta? I hafwen hört omtalas min förmåga, att förutse hwad som händer: Jag skulle ju strax weta äfwen detta!" Juda swarade då: Gud hafwer straffat dina tjenares förra misgärningar; si, wi och den, hos hwilken bågaren blef funnen, wilja blifwa min herres trälar." Men Josef sade: "blott den, hos hwilken bågaren fans, skall wara min slaf; men I öfrige må fara hem i frid till eder fader." Detta utslag förskräckte i synnerhet Juda; emedan han hade gått i borgen för, att Benjamin skulle återföras till den gamle fadren. Han bad derföre Josef, att få stanna qwar i Benjamins ställe: "ty," sade han, "om wi komma hem, utan vår yngste broder, så skola wi i förtid lägga vår gråhåriga fader i grafwen." Nu blef Josef så rörd, att han ej längre kunde tillbaka-

hålla sina tårar. Derföre bad han alla, utom bröderne, gå ut och lemnade sedan fritt lopp åt sina tårar, samt sade: "Jag är eder broder Josef: Lefwer min gamle fader ännu?" Då blefwo hans bröder ännu mer förfärad och kunde ei swara ett ord. Men han bad dem komma närmare och tilltalade dem vänligt och försäkrade, att han ei ämnade hämnas, för det de sålt honom; utan sade det hafwa varit Guds skickelse, att han kom före dem till Egypten, på det deras gemensamma wälfärd derigenom skulle främjas. Och som ännu fem swåra år woro att wänta, så bad han dem resa hem och med den gamle fadren skynsamt återkomma till Egypten. Här wille han upplåta åt dem landet Gosen, der de skulle blifwa rikeligen försörjde. Sedan tog han Benjamin om halsen och de greto wid hwarandras bröst. Derpå skänkte han sina bröder en högtidsklädning hwar; men gaf Benjamin fem sådana och desutom tre hundra silfwerpenningar. Slutligen sände han till sin fader tio åsnor, lastade med gods och tio åsninnor med fäd och bröd och annan spisning, samt sade till sina bröder, då han tog afsked: "Skifwer icke på wägen." När bröderne kommo hem och berättade för Jakob, att hans son Josef ännu lefde och war herre öfwer hela Egypten, kunde han ei sätta tro dertill, förr än han såg de skänker, som Josef skickat: Då blef han likasom ung på nytt och utbrast: "Jag hafwer nog, att min son Josef lefwer ännu; jag will resa och se honom." Och han reste med hela sitt hus, som bestod af sjuttiorwå personer. Josef reste emot honom, och då de omfaunat hwarandra, sade Jakob: "Nu will jag gerna dö, efter jag hafwer sett ditt ansigte, att du ännu lefwer." Konungen lät, på Josefs begäran, hans fader bo i Gosen, som war den bästa delen af landet. All den hämnd, han tog på sina bröder, be-

stod således i wälgerningar samt denna milda anmärkning: "J tänkten ondt emot mig, men Gud hafwer wändt det till godo."

20.

Egyptiska träldomen.

1 Mos. B. 49, 2 Mos. B. 1, 2 Kap.

Sedan Jakob gifwit sina söner sin faderliga wälsignelse och på Juda öfverslyttat den försödsflorätt, som de tre äldste förverkat, och förutsagt, att af hans släkt skulle werldens Frälsare födas, affomnade han. Och Josef och hans bröder afledo äfwen efter hand; men deras efterkommande förökade sig så talrikt i Egypten, att de uppfyllde landet. Den Konung, som nu kommit på thronen, wiste icke af hwad godt Josef hade gjort landet; utan emedan han började frukta, att Israels barn skulle göra uppror och förena sig med hans fiender, beslöt han, att genom list utrota dem. Han lät derföre bygga nya städer och genom arbetsfogdar hårdt betunga Israels barn, hwilka fingo arbetet sig ålagdt. Men ju mer de förtrycktes, desto mer tilltog deras antal. Då befallde Farao, att jordeqummorna skulle dräpa alla gossebarn wid deras födlse. Men jordeqummorna woro både gudfruktigare och ömsintare och åtlydde icke denna grymma befallning. Då denna list således ej fick framgång, befallde Farao allt sitt folk, att de skulle kasta de Israelitiska gossebarnen i elfwen, så snart de blefwo födda. Då hände en gång, att Faraos dotter, med sina jungfrur, gick ned till floden för att bada. Och hon warseblef i wassen wid stranden en kista, som war besruken med ler och beck. Hon lät upptaga den och si, då den öppnades, låg deri ett litet barn, som grät bittert. Detta war en son till en man af Levi hus, wid namn Amram. Modren hade i tre månader fördöljt barnet, men då hon sluta

ligen ej längre wågade hafwa det hemina, lade hon det i wåsen wid floden, och ställde sin dotter att gifwa aft uppå kistan. Detta allt, på det ej barnet, enligt Konungens befallning, skulle dräpas. När Faraos dotter låtit upptaga kistan, kom barnets syfter fram och på Prinsessans befallning, gick hon att falla en amma, hwartill hon naturligtwis walde sin och det späda barnets moder. Då barnet war uppfostradt, lemnades det såsom eget barn åt Faraos dotter, hwilken kallade det Moses. Men Moses tyckte ej om hoflesnaden, sedan han blifwit äldre; utan wistades heldre bland sina landsmän Israeliterne. Då han nu såg deras tunga arbete, och huru en Egyptier en dag illa slog en Israelit, blef han så wred, att han slog ihjel Egyptiern. Detta fick Faraos weta, och Moses flydde då, af fruktan, till en Prest, wid namn Setro, som gaf honom sin dotter Zippora till maka och lät honom blifwa herde öfwer sin hjord.

21.

Guds befallning till Moses att föra Israels folk ur Egypten.

2 Mos. B. 3 Kap.

Under det Moses waktade sin swärfaders får, kom han en dag intill berget Horeb. Här fick han se en förunderlig syn, nemligen en törnbuske, som brann, utan att uppbrinna. Då Moses gick närmare, talade Gud till honom ur busken och sade, att han hade sett Israels folks elände och förtryck, och hört deras suckar, och därför nu wille genom Moses föra dem in uti ett bättre land, nemligen deras fädernesland Kanaan. Denna Guds wilja borde Moses förkunna så wäl för Israeliterna, som för Faraos. Men Moses häfwade, att wisa sig för Konungen, och ansåg sig ej heller passande, att utföra

ett så wigtigt wärf. Han undanbad sig det således och föregaf, att Israels folk ej skulle tro hans ord om sin högre sändning. På Herrans allwarliga befallning gick han likwäl; och för att blifwa trodd, erhöill han förmåga att göra tre underwerk, nemligen: först skulle hans staf, då den kastades på jorden, förwandlas i en orm, och då han sedan tog denna orm i sterten, skulle den åter blifwa en staf. Det andra undertecknet bestod deri, att då han stack sin hand i barmen, skulle den blifwa spetälsk, och när han andra gången stöckit den in, skulle den utdragas frisk. Slutligen skulle watten, som han tog ur elswen och göt på torra landet, förwandlas i blod. Gud gaf äfwen Moses en medhjelpare i brodern Aron, på det Moses ej skulle hafwa någon undflykt i sin bristande wältalighet; då Aron, såsom en wältalig man, förde ordet.

När nu Moses och Aron för Israels folk berättade, hwad Gud talat, och gjorde underwerken inför dem, trodde de och prisade Gud. Sedan gingo bröderna till Faraos och sade: "Så säger Herren, Israels Gud: 'släpp mitt folk, att de må hålla mig en högtid i öfwen.'" Men Faraos invände: "Ho är Herren, hwilkens röst jag höra skall? Jag wet intet af Herren, och will ei heller släppa Israel." Och derpå kallade Konungen genast arbetsfogdarne och befälde dem, att ei vidare låta hemta strå åt folket, för att bränna teglet, såsom förut hade skett, och likwäl ålägga dem, att bränna lika mycket tegel, som förut, på det de ei måtte hafwa tid att lyfna till förförifft tal. Arbetsfogdarne åstyhde Faraos befallning, och Israels folk knötade öfwer Moses och Aron, emedan deras lidande för deras skull hade ökats. Då gick Moses inför Herran och sade: "Herre, Israels folk förtryckes nu, mer än förut; hwi hafwer du sändt mig." Han fick då Guds befallning, att trösta folket och

förfunna dem Herrans löfte om frälsning; men de hörde honom intet, för förtryckets skull, hvarunder de suckade.

Sedan bad Gud honom gå till Farao och göra underverken; men emedan Faraos wise gjorde samma under, trodde Farao ej mer, än förut. Nu lät Gud en mängd swära landsylågor komma öfwer Egypten, på det Konungen skulle släppa hans folk. Endast Gosen, der Israels folk bodde, befriades från nöden. Men ehuru Farao wid hwarje ny plåga lofwade göra Moses och Aron till wilies, om de blott affskaffade eländet, uppfyllde han dock ej sitt löfte, när nöden war öfwerstånden. Slutligen war Farao så uppbragt på Moses och Aron, att han hotade dem med döden, om de mer wisade sig för hans ögon.

22.

Moses förer Israels folk ur Egypten.

2 Mos. B. 11, 12, 13 och 14 Kap.

Sedan Farao sålunda den ena gången efter den andra brutit sina löften, att släppa Israels folk och föraktat Guds befallning, förfunnades honom, att den sista landsplågan skulle drabba Egypten, och denna bestod deri, att wid midnattstid skulle Herren slå allt förstfödt i Egypten, både bland menniskor och boskap. Men Israels folk skulle den sista aftonen före aftåget slagta ett lam i hwarje hushåll och förtära det helt och hållet, samt bestryka dörrträden med blodet, till ett tecken, hwarigenom de skulle undwika den allmänt härjande döden bland landets förstfödde. Wid denna måltid skulle Israeliterna äfwen vara fullkomligt resklädda, för att genast kunna begifwa sig på wäg.

Och denna måltid fick namnet Påskahögtiden, att ymninna huru Herren gick förbi och skonade Israels folk samt frälsade dem från Egypten och har, i denna betydelse, alltsedan af Judarne blifwit firad.

Emedlertid, då midnatten inbröt, slog Herren allt det förstföddt war i Egypten, allt ifrån Faraos förstfödde son och tronarfwinge, intill den ringaste Egyptier. Då blef en gruslig jemmer i hela landet, ty det fanns ingen Egyptier, som ej hade någon död i sitt hus. Farao lät genast under natten tillfalla Moses och Aron och sade till dem: "Gören eder färdige och faren bort från mitt land och tagen med eder all eder egendom." Och Egyptierne påskyndade dem, att genast aftåga och läto dem få allt hwad de af dem begärde. Nu uttågade Israeliterne till ett antal af öfwer sexhundra tusende män, utom qvinnor och barn. Men knappast hade de hunnit ur landet, då Farao ångrade, att han hade släppt så många arbetare, och beslöt, att förfölja dem med sin krigshär. Men Herren satte ett stort moln emellan Israeliterna och Egyptierna, så att de sednare ej kunde se de förra. Sedan sträckte Moses ut sin hand med stafwen öfwer Röda hafwet, hwarwid de woro, och si, hafwet delade sig och wattnet föll undan, så att Israeliterna gingo torra deröfwer. Nu följde Egyptiska hären tätt efter dem och war midt i hafwet, utan att weta det. Men genom Herrans skickelse föllo hjulen af deras stridswagnar. Då blefwo de förskräckte och ropade: "Lät oss fly undan; ty Herren strider för Israel emot oss." Och i detsamma woro Israeliterne öfwer och Moses utskräckte åter stafwen öfwer wattnet; och det kom tillbaka i sin flod och fördränkte både Farao och alla hans krigare. Och Israels folk prisade Gud och trodde från den stunden på Moses högre sändning.

22.

Wandringen genom öfnen under Moses anförande.

2, 4 och 5 Mos. B.

I fyratio år irrade Israeliterne omkring i den A-

rabiska öfnen, innan de kommo till det utlofwade Kanaans land. Och Herren gick före dem, om dagen i en molnstod, på det han skulle föra dem den rätta vägen, och om natten i en eldstod, för att lysa dem. De kunde sålunda wandra både dag och natt. Längre fram lät Moses, på Herrans befallning, göra ett tält, helgade detsamma till ett Herrans tempel och det fick namn af Wittnesbördets Tabernakel. När molnstoden dröjde deröfver, höllo Israeliterna sig stilla der de woro; men då den höjde sig, fortsatte de resan. På det de ej under wandringen skulle lida brist på lifsmedel, lät Gud hwarje morgon, före solens uppgång, ett slags bröd nedregna, som bestod af små runda korn, hwilka smafade såsom semla med honung och kallades Manna. Men på sabbaten föll intet, utan de måste dagen förut samla in dubbelt. Saknade de watten under wandringen, så slog Moses med sin staf på en klip- pa, och då utflödade genast tillräckligt watten för allt folket. Men oaktadt alla dessa bewis af Guds nåd, woro Israeliterna dock ofta misnöjda, knotade mot Gud och wisade sig upproriska emot Moses. Så sade de t. ex. en gång: "Hwi hafwer du fört oss ur Egypten, att wi skulle dö i öfnen?" De wille nemligen ej äta manna; utan sade: "Denna lösa mat är oss motbjudande." Då sände Herren ibland dem giftiga ormar, hwilka dödade många. En annan gång gjorde Korah, jemte en stor del af folket, uppror mot Moses; men jorden reinnade och uppslukade alla de upproriske. När sedan de, som Moses utsändt att bese Kanaan, återkommo med den berättelse, att der bodde ett stormäktigt och grymt folk, så wille Israeliterne återwända till Egypten, och glömde, för en falsk berättelse, all den nöd, ur hwilken de blifwit frälsade. Då förklarade Herren, att de gamle, som utgått ur Egypten, skulle alla dö i

öfnen, med urdantag af Josua och Kaleb, hwilka, oaktadt de varit bland dem, som blifwit sände, att taga landet i betraktande, ej hade sammanstämt med de öfrige, utan förklarar landet wara godt och rådt folket, att icke affalla från Herran. De gamle, som utwandrat ur Egypten och hwilka således dogo under den 40:åriga ötenwandringen, woro sex hundra twiende män och ungefär lika många woro deras barn, som föddes under resan och hwilka togo Kanaan i besittning.

24.

Lagens utgifwande på berget Sinai.

2 Mos. 19 och 3 Mos. 8.

Nedan i 3:dje månaden efter Israeliternas utwandring ur Egypten, då de kommit till berget Sinai, fick Moses befallning af Gud, att förkunna Israeliterne, det Herren med dem wille ingå ett förbund, att de skulle hålla Herrans bud, så wille Han wara deras Gud och beskyddare. Folket förklarade sig wilia göra allt hwad Herren dem biöd. Då tillsade dem Moses att helga sig och twätta sina kläder och hålla sig tillreds till 3:dje dagen derefter, då Herren wille förkunna dem sin lag. Och när 3:dje dagen inbröt, blef ett donder och en ljungheld och ett tjockt moln fring Sinai berg, jemte ett ljud, såsom af den starkaste basun. Och Herren nedsteg i molnet på bergshöjden och hela berget började ryka och skälwa. Då förde Moses Israeliterne ur lägret fram mot berget; men de woro ytterst förskräckte. Han warnade dem, att icke gå närmare, och satte stängsel, inom hwilka de ej singo träda; emedan rummet war för heligt, att af alla beträdas. Nu förkunnade Gud sin heliga lag, hwaraf de tio budorden äro för oss wigtigast att känna. Derefter gick Moses in i molnet på berget till Herran och blef der 40 dygn, hwarunder

han fick befallning att göra en Ark, öfwerdragen med guld, som skulle kallas Förbundets Ark, hwari lagens tvenne tafkor lades. Dessa stentafkor, på hwilka budorden woro skrifne af Gud sjelf, fick Moses, då han steg ned från berget. Men under Moyses långa frånwaro hade folket swärligen syndat. De hade gått till Aron och sagt: "Upp och gör oss Gudar, som gå före oss." Då gjorde Aron af qwinnornas öronringar en gyldene kalf, och när den war färdig, anstälde folket en högtid för densamma, såsom det varit en Gud. Gud såg detta och hotade att straffa dem, men Moses bad innerligt för dem och Gud lät sig der af bewelas, att förlåta folket. Men när Moses kom ned från berget och sjelf fick höra sången och dansen, blef han så wred, att han slog sönder lagens tafkor, och uppbrände kalfwen. Och Moses lät Lewiterne, hwilka förblifwit trogna, straffa de affällige, och på den dagen föllo tre tusende män. I de sönderslagne tafornas ställe gjorde Moses två nya, likadanna med de förre, och på dem skref Herren de samma tio budorden.

Sedan nu Moses så länge hade talat med Herren, sken hans ansigte, så att han måste hänga ett täckelse för sig, då han skulle tala till folket; men hwilket han borilade, då han åter gick inför Herran.

När Moses fått förbundets ark färdig, förvarades den uti vittnesbördets tabernakel, som wid samma tid blef förfärdigadt.

Bandringen fortsattes sedan. Men Moses kom, lika som Aron, icke in i Kanaan, emedan de båda hade syndat emot Gud, wid ett annat tillfälle. Dock wisade Herren hela landet för Moses från berget Nebo, der Moses dog och blef af Gud begrafwen, på det ingen skulle känna hans graf och derwid bedrifwa afguderier.

Israeliterne under Domare.

Athniel, Ehud, Samgar, Debora.

5 Mos. B. och Dom. B. 1—5 Kap.

Före sin död insatte Moses till sin efterträdare, i befälet öfver Israeliterna, en tapper man wid namn Josua, hwilken ändtligen förde Israeliterna in i Kanaan, intog landet och besegrade dess innebyggare. Öfwen med honom war Herran, såsom han med Moses varit, och bewisade sin utmärkta nåd. När han förde folket öfver Jordan, delade sig watten, och de gingo torrskodda igenom. Staden Jericho intogs på det sätt, att de blåste i basuner och upphäfde ett härskri, hwarwid tornen och fästningsmurarne ramlade. När Josua en dag ej hann fullkomligt slå sina fiender, utverkade han, att solen stod stilla i Gibeon och månan i Ajalons dal, till dess segren war wunnen. Han delade sedan landet emellan de 12 Israels slägter. Derpå församlade sig folket i Silo och uppsatte vittnesbördets tabernakel. Och Josua styrde Israeliterne till sin död; och så länge han lefde, tjente de Herran, men sedan han och de, som med honom hade införmitt i landet, woro döde, och ingen mer war öfrig, som erinrade sig Herrans nådefulla gerningar, så började Israeliterna dyrka de afgudar, som af kringboende folk tillbådos och afföllo så från den sanne Guden. Herren straffade dem då och lät deras fiender blifwa dem öfvermäktige. När de nu ångrade sig, förbarmade sig öfver Herren och lät bland dem uppstå Domare, hwilka besegrade fienderna och fräste landet. Den förste bland dessa Domare war Athniel, hwilken besegrade Konungen af Mesopotamien. Men sedan de åter syndat, och Moabiternas Konung kufwat dem, lät Herren, på deras ånger och bön, den an-

dra Domaren, Rhud, besegra deras förtryckare. Den tredje war Samgar, som med en herdastaf slog sexhundra Filisteer. Vidare blef Kananeernas Konung Zabin deras förtryckare. Då war Debora Domarinna i Israel. Hon angrep Zabins Hårhöf-widsman Siiera och slog honom och han blef på sin flygt dödad af en annan qwinna, wid namn Joël, hos hwilken han sökt en tillflyktsort. Israe-literne fortsatte sedan friget, till dess Zabins wälde war krossadt och deras land frälsadt.

26.

Fortsättning.

Gideon, Sephtah.

Dom. B. 6, 7 och 8 Kap.

Då Israels folk åter syndade, lät Gud Midianiterne blifwa dem öfvermäktige i sju år. Då ropade de åter till Herran och han bönhörde dem och sände sin Engel till Gideon, Zoas son, af Manasse stam. Engelen sade till Gideon: "Herren ware med dig, du stridsamme hie!te." Gideon swarade: "Ar Herren med oss, hwi wedersares oss då allt detta, och hwar äro alla Hans under, som våra säder hafwa för oss berättat, huru Han dem frälste utur Egypten? Herren hafwer nu öfvergifwifwit oss och lemnat oss i Midianiternas wäld." Då wände sig Herren till Gideon och sade: "Gack åstad i denna din kraft, som jag dig gifwer. Du skall frälsa Israel ur de Midianiters wäld; si, jag sänder dig." Gideon swarade: "Min Herre, hwarmed skall jag frälsa Israel? Si, min slägt är den minsta i Manasse och jag är den swagaste i min faders hus." Herren sade: "Jag will wara med dig, så att du skall slå de Midianiter, såsom woro de blott en enda man." När Gideon sedan blifwit fullkomligt öfvertygad, att det war Herren, som gifwit honom detta uppdrag, gif

han ut och nedbröt afguden Baals altare och nedhögg offerlundan och byggde i det ställe ett offeraltare derstädes åt Herran. Deryå samlade han sin släkt och utvalde trehundra och drog med dem ut emot Midianiterna. Hans härskri war: "Herrans och Gideons swärd!" Och när de trehundra Gideons män upphäufde det och blåste i basunerna till anfall, flydde fienderna och nedgiordes af Gideons folk. Och så räddades Israel den gången. Då wille några af Israels folk göra Gideon till regent; och sade till honom: "War herre öfwer oss, du och din son, och din sons son, emedan du oss räddat hafwer." Men Gideon sade: "Jag will ingen Herre wara öfwer eder, ej heller skall min son blifwa det; utan Herren Gud allena skall wara eder Herre." Och så war der frid och lugn i landet, under fyratio år, tills Gideon dog. Derefter blef Jephthah Domare och besegrade Ammoniterna, samt offrade för sin seger, till följd af ett obetänksamt löfte, sin egen dotter.

27.

Simson.

Dom. B. 13—16 Kap.

Genom nya affall från Herrans wilja hade Israels folk kommit under Filisteernas wälde, under hwilket de suckade i 40 år. Då uppstod en man wid namn Simson, Manoahs son. Om denne hade Herrans Engel sagt modren, redan före sonens födelse, att han skulle helgas Herranom och börja befrielsekriget mot Filisteerna. Guds nåd war och mäktig i honom alltifrån hans födelse, Han war en owanligt stark man och styrkan bestod i hans hår, hwilket aldrig warit klippt eller rakadt, emedan han war inwigd åt Herranom. Emot sina föräldrars wilja friade Simson till en af Filisteernas döttrar. Detta war Guds straffelse, på det Simson måtte få sak med sitt

folks fiender. Då han skulle gå till henne, mötte honom ett lejon, och som han ei hade något försvarswapen, slet han det sönder. När han sedan, några dagar derefter, begaf sig åter till sin trolofwade, att hålla bröllopp, war en biswärn i det torra aset af lejonet, samt honung, hwaraf han tog med sig något, men berättade ej, hwar han funnit det. På brölloppet framställde han följande gåta för gästerna: "Af froßaren utgiß mat, och sötna af den starke." Kunde de lösa den inom 7 dagar, så lofwade Simson dem 30 skjortor och 30 högtidsklädningar; i motsatt fall skulle Filisteerna gifwa Simson detsamma.

Sedan de förgäfves försökt reda gåtan, öfwer talade de Simsons brud, att locka uttydningen af honom. När Filisteerna sålunda fått weta den, sade de på 7:de dagens afton: "Hwad är sötare än honungen, hwad är starkare än lejonet?" Då inföll Simson: "Om I icke hadn plöjt med min kalf, I hadn icke råkat på min gåta." Och dermed gick Simson och slog ihjel 30 Filisteer och gaf deras kläder åt dem, som genom list hade utredt gåtan. — Emedlertid blef Simson misnöjd och återwände till sin faders hus ifrån sin hustru. Då gaf hennes fader henne åt en annan; och när Simson sedan återkom och fick weta det, fångade han trehundra råfwar och band 2 och 2 tillsammans med swansarne och fäste en eldbrand emellan dem och släppte dem in i Filisteernas säd och wingårdar, hwarigenom stor skada förorsakades. När Filisteerna fingo weta orsaken till Simsons hämnd, uppbrände de både hans brud och hennes fader. Sedan drogo Filisteerna mot Simson och belägrade Juda, och Israeliterna bundo, af förskräckelse, Simson med tåg och öfwerlemnade honom åt sina fiender. Men när Simson kom till dem, slet han sönder tågen, och slog med en åsnakindbåge, som han händelsewis fann, ett tusende

Filisteer. En annan gång, då Simson dröjde öfver natten i staden Gaza, stängde Filisteerna in honom der, för att om morgonen slå ihjel honom. Men wid midnattstiden steg Simson upp, och tog stadsporten, med posten och bom, och bar den upp på ett berg. Dmsider fattade han kärlek till en qwinna, wid namn Delila; och henne öfwertalade Filisteernas furstar, att aflocka Simson hwari hans styrka bestod. Tre gånger bedrog wäl Simson henne; men slutligen öfwertalade hon honom, genom sin falska tillgifwenhet och bewekande böner, att bekänna, det hans kraft bestod i håret, och att, om detta blef afrakadt, hwilket på honom, såsom den der war inwigd åt Herranom, aldrig hade skett, skulle styrkan förswinna. Strax sände hon bud till Filisteerne, och då Simson hade somnat på hennes knä, afrakade hon hans hårlockar, och Filisteerna grepo honom, utstungo hans ögon, fängslade honom med 2:ne koxparkedjor, och han måste i fängelsset mala på handqwarn — ett tungt arbete, som wanligen ålades fångar. Emedlertid wärte hans hår och hans krafter igen. Och då Filisteerne någon tid derefter anställde ett stort afgudaoffer, hentade de upp Simson, för att drifwa gäck med sin öfwerwunne fiende. Men Simson lät sin ledare föra sig till de två pelare, på hwilka huset hwilade, i hwilket folket war församladt, och under det nu alla dreswo gäckel med den blinda mannen, åfallade han Gud och fattade derpå i begge pelarne och ryckte ned hela byggnaden, så att han sielf och de tretusende åskådarne slogos ihjel. Simson hade i 20 år, såsom Domare, styrt Israel.

28.

Eli.

1 Sam. B. 1 och 4 Kap.

Wid denna tid lefde en man wid namn Elkana,

som hade 2:ne hustrur: Hanna och Peninna. Peninna fick barn; men Hanna war ofruktig, och som hon fördensfull föraktades, förjde hon, och när wid offerhögtiden andra woro glade, gret hon. Då sade hennes man Elkana en gång, för att trösta henne: "Hwi gråter du, Hanna, är jag dig icke bättre, än tio söner?" Men hennes sorg mildrades ej.

Eli war nu Öfwersteprest och Israels Domare. Han satt på en stol utanför dörren till Herrans hus i Silo. Och Hanna gick derin, att i sin bedröfwelse bedja Gud. Hon gjorde då det löftet, att om Herren wille gifwa henne en son, skulle hon egna den åt Herrans tjenst. Under tysta tårar hade hon sålunda länge talat med Herran, då Eli, som ej hörde henne säga något; men blott såg läpparne röra, trodde henne vara drucken och sade: "Huru länge skall du vara drucken? Låt winet gå af dig." Hanna swarade: "Min herre, jag är en bedröfwad qwinna; men win och starka drycker hafwer jag icke smakat. Jag hafwer utgjutit mitt hjerta för Herran." Då sade Eli: "Gack i frid! Israels Gud gifwe dig din bön." Kort derefter födde Hanna en son, den hon gaf namnet Samuel. Och hon förde honom upp till Silo och lemnade honom åt Eli, på det han skulle helgas åt Herrans tjenst. Derjemte offrade hon tackoffer och sjöng en herrlig lofsång, för det att hon blifwit bönhörd. Men Eli uppfostrade ej wäl sina egna söner, utan war för eftergifwen, hwarföre dessa begingo många steg, som wanhedrade deras Prestaembete och åstadsommo förargelse bland folket och förakt för gudstjensten. Klagonålen framkommo till den gamle fadren; men han bestraffade ej sönerne icke strängt, som han bort, hwarföre de ej heller bättrade sig. Detta misshagade Herran och Han lät genom en Profet förkunna Eli hans ätts undergång och Prestaembetets öfverslyttande på en annan. Men

Samuel följde icke deras exempel; utan var både Gud och menniskor tåkt. En natt, då Samuel hade lagt sig, i Herrans tempel, kallade Herren honom. Samuel tänkte, att det var Eli, som ropade honom, och skyndade derföre till honom och sade: "Här är jag: du kallade mig." Men Eli sade: "Jag hafwer icke kallat dig. Gack bort igen och lägg dig att sofwa." Detta förnyades tre gånger. Men tredje gången förstod Eli, att Herren kallade piltten och derföre sade han nu: "Gack bort igen och lägg dig, och om Han åter fallar dig, så säg: "Zala, Herre, ty din tjenare hörer." Och si, ännu en gång kallade Herren Samuel och då Samuel swarat, såsom Eli lärt honom, uppenbarade Herren för honom, att han wille straffa Elis hus derföre, att Eli wiste, huru hans söner handlade brotligt; men ej bestraffade dem derföre. Morgonen derefter wille Eli weta hwad som blifwit uppenbaradt för Samuel; men då denne i början ej wågade nämna det, sade Eli: "Gud straffe dig, om du något döljer för mig." Då berättade Samuel allt. Eli utbrast: "Han är Herren, han göre såsom honom täckes." Kort derefter drogo Israellierne ut i strid mot Filisteerne, och skickade till Silo efter förbundsarken och med den följde Elis båda söner. Eli satte sig i dörren och wäntade med otålighet underrättelse om slagningens utgång, emedan han war bekymrad om Guds ark. Då kom ett bud, att Israels folk hade lidit nederlag, hans söner stupat och arken blifwit tagen af Filisteerna. Wid dessa förfroßande tidningar föll den gamle Eli baklänges af stolen och slog sig till döds. Eli war då åtta och nittio år, och hans ögon mörka, så att han ej kunde se. I fyratio år hade han warit domare i Israel.

29.

Samuel.

1 Sam. B. 7, 8 och 9 Kap.

Derefter blef Samuel domare öfver Israel och under hela hans tid war Herren med Israeliterna, så att de behöllo öfverhanden öfver sina fiender. Filiisteerne kunde ej heller länge qwarhålla förbundets ark, emedan hwarje ställe, dit den flyttades, hemsöktes af swåra olyckor, hwarföre de återsände den till Israel. Gudstiensten inträttades dock ej mer i Silo; utan Samuel bygde Herranom ett altare i Ramath, der han bodde. Då Samuel blef gammal, satte han sina två söner till domare i sitt ställe. Men dessa liknade ej sin fader, utan wero giriga, togo gåfwor och dömdo orättwißt. Då församlade sig alla folkets äldste, gingo till Samuel och sade: "Si, du är gammal och dina söner gå icke i dina vägar; sätt derföre en Konung öfver oss, som oss döma må!" Denna begäran war i början ej öfwerensstämande med Samuels önskan; men Herren sade till honom: "Gör dem till wiles och gif dem en Konung." Sedan Samuel derföre hade gjort dem många föreställningar emot deras förslag; men de icke wille afta dertill, förklarade han sig omsider willig, att uppfylla deras begäran. Detta skedde äfwen; men Samuel bibehöll dock, så länge han lefde, både anseende och inflytande bland folket.

30.

Israeliterne under Konungar.

Saul.

1 Sam. B. 9, 10, 13 och 15 Kap.

Isis, en man af Benjamins stam, hade förlorat sina åsnor. Hans son Saul skulle uppsöka dem, och då han ej fann dem, gick han, till Samuel, att fråga

hvilken wäg han borde taga. Men Herren hade dagen förut sagt till Samuel: "I morgon, wid denna tiden, skall jag sända dig en man från Benjamins land. Honom skall du smörja till Furstes öfwer mitt folk Israel. Han skall frälsa mitt folk utur des fienders hand."

När nu Samuel fick se Saul, sade Herren honom, att denne war den omtalade mannen. Samuel sade honom då, att åsnorna redan woro funne, — bød honom stadna hos sig till följande dagen och bewista en offermåltid, som just skulle hållas. Saul gjorde så och fick hedersbrummet sig anwisadt. Och när han dagen efter skulle skiljas wid Samuel, följde denne honom till stadsporten och då de blifwit allena, tog han ett oljoglas och smorde honom på Guds befallning till Konung öfwer Israel. Nu kom genast Herrans Ande öfwer Saul, så att, då han under vägen mötte några Profeter, profeterade och han med dem, hwilket så förundrade dem, som förut kända honom, att de med förwåning utropade: "Är och Saul ibland Profeterna?" För att nu gifwa wig och anseende åt Sauls utväljande till Konung, sammankallade Samuel folket i Mizpa och lät förnya Konungawalet, hwilket föll på Saul. Kort derpå anföllo Ammoniterna Israel. Men Saul samlade en stor här och slog fienderna i grund. Då sammanträdde folket åter i Gilgal och befästade än ytterligare Sauls Konungawälde och offrade tackoffer åt sina faders Gud.

Men Saul afföll sedan från Herran och följde icke hans befallningar; utan skonade Ammoniternas Konung, den Gud bjudit honom att förgöra, då han frigade mot honom, och tog rof och byte, samt urskuldade sig för Samuel med den undskyllan, att det war så folkets wilja. Desutom åberopade han sig på de rika offer, han af bytet gjort åt Herranom; men Samuel svarade: "Menar du, att Herren haf-

wer mer lust till offer, än dertill, att man lyder hans röst? Si, lydriad är bättre än offer, men olydnad är en swår synd." Derpå förkunnade Samuel, att Herren hade förkastat Saul, och oaktadt hans böner, ändrades ej denna dom; utan Samuel förklarade, att en annan skulle blifwa Konung i Sauls ställe, enligt Herrans wilja.

31.

Fortsättning.

1 Sam. 16 Kap.

Emedlertid förjde Samuel öfwer, att Saul genom sina synder hade förlorat Herrans wälbehag och gjort sig owärdig Konungawäldet i Israel. Då sade Herren till Samuel: "Huru länge will du förja öfwer Saul, den jag förkastat? Fyll ditt horn med olia och gåt till Bethlehemiten Isai, ty en af hans söner hafwer jag utsett till Konung." Då Samuel invände: "Om Saul finge weta sådant, slår han mig ihjel", swarade Herren: "Tag en kalf med dig och säg, att du kommit, för att offra åt Herren." Widare fick han befallning, att till offermåltiden bjuda Isai och hans söner och att sedan till Konung sinörja den, som af Herren utwisades. Samuel gjorde så — och då Isai med sina sju äldste söner hade ankommit, fästade Samuel genast sina blickar wid den äldste, som war en reslig man, och trodde denne wara beständ till Konung. Men Herren sade: "Se icke på hans skapnad eller stora person, ty en menniska ser blott det, som för ögonen är; men Gud ser till hjertat." På samma sätt gick det äfwen med de öfrige närwarande sönerne. Då frågade Samuel: "Äro nu alla piktarne här?" Och Isai swarade, att han wäl ännu hade en, som war den yngste, men att han war borta och waktade får. Samuel bad honom skicka bud efter denne, och när David

fom, si, så war det en brunlätt yngling med fagra ögon och dägelig skapnad — och Samuel fick Herrans befällning att smörja honom, hwilket ock genast skedde. Och Herrans ande kom från den stunden öfwer David och följde honom allt sedan. Men Saul öfwer-gafs af Guds anda och blef swärmodig och dystur till sinnes. Då rådde honom en af hans tjenare, att låta kalla någon, som kunde spela harpa, och då detta förslag antogs, blef David estersänd; och Sauls dystighet förswann wid Davids strängaspet. David blef derigenom dyrbar för Saul och wardt han wäpdragare; ty Saul kände icke, att denna yngling war hemligen smord till Konung i hans ställe.

32.

Fortfättning.

1 Sam. B. 17 Kap.

Saul öfwerfölls ånyo af sitt folks gamla fiender, Filisteerne, och drog ut emot dem. Då de nu lägrat sig emot hwarandra, framträdde ur Filisteernas läger en kämpe, wid namn Goliath, som war sex alnar och en twärhand lång. Hans pansar wägte feutusen siklar koppar och hans spjutskaft war såsom ett wästräd och jernet derpå wägte serhundra siklar. Denne wäldige kämpe smädade Israeliterne och bjöd dem utwälja någon, som i enwigeskamp kunde strida mot honom, för att afsluta friget; tilläggande, att om han sjelf blef öfwerwunnen, skulle Filisteerne blifwa Israels tjenare; men segrade Goliath, skulle Israels folk wara under Filisteernas wälde. Denna smädefulla och trotsiga utmaning fortsatte han i 40 dagar. Men Saul och allt hans folk bäs Wade, hwilket gjorde Goliath ännu mer dristig och fräck. David war nu icke i lägret; ty när Saul drog ut i friget och Israels tre äldste söner åtföljde honom, återwände David till sin fader och waktade åter hans hjord. Men nu blef

han af fadren sänd till lägret med några matwaror åt bröderne, samt för att skaffa underrättelse om deras tillstånd. Just wid hans ankomst ställde sig båda härarne i slagtordning och Goliath framträdde med samma utmaning som förr. David fick då af hären weta, att Saul hade lofwat sin dotter Merob, jemte stora skatter och fördelar åt den, som kunde slå denne kämpe, och han fick lust, att wäga den olika kampen. Så wäl Konungen, som Davids bröder, afrådde honom wäl från detta öfwerdådiga företag; men David swarade: "Det är ingenting att bäsfa för; ty då jag waftade min faders får, kom en gång ett lejon och en annan gång en björn och togo får ur hjorden; men jag slog både björnen och lejonet. Så må det också gå denna Filisteen, emedan han försinadat Herrans folk. Densamme Herre, som frälsat mig från wilddjuren, skall också frälsia mig från denna Filisteen." Då sade Saul: "Gack åstad, Herren ware med dig!" Derpå ifklädde han David sin egen rustning med hielm och pantsar; men David kunde icke gå i denna tunga wapendrägt, utan sade: "Jag är icke wan derwid," — och astog densamma. I stället sökte han sig fem släta stenar ur en bäck och lade dem i sin herdewäska, samt tog herdestafwen och slungan i handen. Derpå gick han emot Goliath, som med föragt utropade: "Är jag då en hund, emedan du kommer emot mig med käppar? Kom hit, att jag må gifwa dig till spis åt himmelens foglar!" David swarade lungt: "Du kommer emot mig med swärd, spjut och sköld; men jag kommer till dig i Herrans Zebaoths namn, som skall gifwa mig seger öfwoer dig." Derpå lade han en sten i sin slunga och träffade dermed Goliath i pannan, så att han föll. Men som David hade aflagt sitt swärd, innan han gick emot sin fiende, sprang han fram och drog Goliaths eget swärd ur skidan och afhögg dermed hans

hufwud. Då togo Filisteerna förskräckte till flykten; men Israeliterne förföljde dem och wunno en stor seger. När sedan hären återkom, sjöngo qvinnorna: "Saul har slagit tusende, men David tio tusende." Detta förorsakade afundsjuka och mistänka hos Saul, så att han ej uppfyllde sitt löfte mot David; men han tog honom dock med sig, och David spelade, såsom förr, för att skingra hans swärmodighet. Men en gång tog Saul ett spjut och stöt efter David; men denne wesk undan, så att spjutet for in i wäggen. Då fruktade Saul än mer för honom, estersom han såg, att Herren war med honom och han wiste, att David hade skäl, att wara hans fiende. Men, ehuru Saul fruktade David, satte han likwäl honom till höfdinge öfwer tusende män, att utföra kriget mot Filisteerne, och förnyade löftet om Merobs hand. Hon blef dock gifwen åt en annan. Men Sauls andra dotter Michal älskade David, och Saul lofwade, att om David slog hundrade Filisteer, skulle Michal blifwa hans maka. David eftersträfwade ej denna ära, utan ansåg sig dertill för ringa — och Saul tänkte wäl derisamma; men hoppades, att David skulle i striden omkomma. Dock drog David ut och slog tvåhundra; och fick då Michal; men Saul hatade honom än mer för denna framgång, äfvensom för folkets och Michals kärlek till David.

33.

Fortfättning.

1 Sam. 19, 22—26, 31 Kap.

Sauls fruktan för David och deraf kommande hat och förfölielser tilltogo allt jemnt, och swärligen skulle David kunnat undgå dem, om icke Sauls egen son Jonathan warit hans innerliga wän. Denne war en tapper och rättsskaffens yngling, och hade allt ifrån Davids seger öfwer Goliath älskat honom såsom sitt

eget lif. Derföre, när Saul uppgjorde anslag emot Davids lif, uppenbarade Jonathan det för sin vän och warnade honom, och bad honom dölja sig, till det Sauls vrede gått öfver, och bad emedlertid för David och talade allt godt om honom hos sin fader. Härigenom blef David åter upptagen af Saul och spelande på nytt för honom, att skingra hans oro; men wid ett nytt anfall af sinnesförbittring sköt Saul med spjutet än en gång efter honom. Dock undvek David äfwen denna gång, och flydde hem till sitt hus. Då lät Saul bewaka honom i hans eget hus om natten, för att på morgonen slå ihjel honom. Men Michal nedsläppte David genom ett fönster och lade en träbild i sängen, samt föregaf, att David war sjuk. Då befallte Saul, att David, det oaktadt, skulle i sängen bäras till honom, för att icke undgå sitt öde; men si, när buden kommo, funno de endast en träbild i Davids säng och Saul måste nöja sig med sin dotter Michals ursäkt, att David hotat dräpa henne, om hon ej räddat honom. David flydde nu till Profeten Samuel, för hwilken han berättade hela Sauls förhållande. Saul begaf sig sjelf dit, att hemta honom, men Jonathan under rättade David derom, så att han kunde fly först till Presten Ahimelech och vidare till Filisteernas Konung Achis. Under denna flykt utstod han många faror och kunde blott genom fintlighet och förställning rädda sitt lif. Hos den förre war nemligen en af Sauls tjenare, och den sednare uppmannades af sitt folk, att taga hämd på David. Han undkom dock och flydde in i en bergsklyfta och dit församlade sig alla hans slägtingar, jemte en hel hoy förtryckta män, så att David hade hos sig omkring 400 personer. Sedan drog han till Mizpa och när Saul fick kunskap om hans återkomst, kallade han till sig Ahimelech och andre Prestes, till ett antal af 85, förebrådde dem, att

de befordrat Davids flykt, och lät dräpa dem. Endast Ahimelechs son undkom till David. David irrade nu flyktig från land till land, oupphörligt förföljd af Saul. Men Jonathan tröstade och uppmuntrade honom med horpet, att räddas och blifwa Konung efter Saul, sielf förklarande sig nöjd, att blifwa den nästa man i riket efter sin vän.

Slutligen hade David ingått i en kula i öfken Engedi. Saul kom äfwen dit och gick der ensam in att hvila. Då rådde Davids män honom, att döda Saul; men David swarade: "Bare det långt ifrån mig att jag det göra skulle emot min Herra och Konung." Derföre skar han allenast en flik af hans mantel. Och när de båda kommit ut, wisade David fliken för Saul och sade: "Herren döme emellan mig och dig." Saul blef då rörd ända till tårar och utbrast: "Du är rättfärdigare, än jag. Du hafwer bewisat mig godt för ondt. Herren wedergälle dig hwad du i dag med mig gjort hafwer." Han lofwade honom ock, att ej vidare förfölja honom, samt fick Davids löfte att, ehuru han blef Konung efter Saul, ej utrota hans ätt. Men oaktadt Sauls löften, ansåg David sig ej säker, helst Profeten Samuel dog wid denna tid, för hwilken Saul likwäl haft en wiß wördnad, så att han ej wågat göra allt hwad honom lyst.

Davids mistankar bekräftades ock snart, ty Saul lägrade sig mot David wid berget Hachila. När David fått underrättelse härom, gick han dit om natten, då hela lägret låg försänkt i en djup sömn, och tog Sauls spjut, som stod wid hans hufwud, samt wattenbägaren, men wille icke döda Saul, ehuru Abisai, som war följaktig, erbjöd sig, att slå ihjel honom. Men David sade: "Ho will komma sin hand wid Herrans smorda och wara oskyldig!" David gick sedan upp på en bergskulle och ropade och

wisade den waknande Saul hwad byte han hemtat. Då sade Saul: "Jag hafwer syndat. Kom igen min son David! jag will intet ondt mer göra dig!" David swarade blott: "Si här är Konungens spjut. En af de unge män komme upp, att hemta det. Herren warder wäl hwarjom och enom wedergällande efter hans rättfärdighet." Saul wälsignade nu David och de skildes och gingo hwar sin wäg.

Sedan anföllo Filisteerna Saul och en stor slagting hölls, och Jonathan och twenne andra Sauls söner stupade i striden. Konungen sielf war illa sårad. Derföre befallte han sin wapendragare, att genomborra honom, på det han ei måtte falla i fiendernas händer. Men wapendragaren wille icke bära händer på sin Konung. Då störtade sig Saul på sitt eget swärd och omkom sålunda, efter en regeringstid af 20 år. Då Filisteerna funno hans lik, afhöggo de hufwudet och astogo hans wapen och sände fring landet, att förkunna hans fall, men kroppen upphängde de på muren i staden Bethsan. Derifrån nedtogs den af Israeliterne och begrofs sedan af David i samma graf, som hyste hans fader Kis. Der blef ock Jonathan lagd.

34.

David.

2 Sam. Bok. 1—12 Kap. 1 Krön. B. 16 Kap.

På tredje dagen efter Sauls död, blef David derom underrättad. Han begaf sig då till Hebron, der han af Juda stam utropades till Konung. Men Sauls son Isboseth waldes af de öfrige stammarne. Isboseth blef dock snart försätligen dödad i sitt eget hus. När David af mördarne härom underrättades, lät han straffa dem till lifwet: men antog sedan walet till Konung öfwer hela Israel. I Hebron regerade han i 7 år öfwer Juda allenast; men flyt-

tade sedan till Jerusalem, der han i 33 år styrde hela folket. Han intog här bergfästet Zion, det han gaf namnet Davids stad och tog der sitt säte.

Nu tänkte David på Herrans förbundsark, som under Sauls tid ej blifwit behörigen wärdad. Han hemtade den till Jerusalem med mycken högtidlighet och uppställde den under ett tält och förordnade om Gudstjensts hållande wid densamma. Han wille äfwen bygga ett tempel, deri arken skulle ställas; men Herren bjöd, att först Salomo, hans son, skulle uppreja detsamma. — Davids wälde tilltog allt mer och mer, och många länder underkufwades, ehuru hans fiender woro både talrika och wäldiga. Hans rike sträckte sig från Egypten till Eufrat, och hans magt och anseende spridde sig, så att då han ämnade bygga sig ett palats, skickade Konungen i Tyrus, Hiram, till honom cederträd från Libanon och stenhuggare och byggmästare.

Sjelf war han en stor hjelte och stridde med mod och framgång. Men det oagtdadt anfölls han den ena gången efter den andra. Så fick han också krig med Ammoniterne och skickade denna gång sin Hårhöfwidsmän Joab och stadnade sjelf hemma i Jerusalem. Då han nu en afton, enligt Österländnigarnes sed, gick upp på taket af sitt hus, blef han warse en ganska skön qwinna, som badade i en trädgård. David fick weta, att hon hette Bathseba och att hennes man Uria war ute i kriget. David efterskickade henne och hade med henne ett syndigt umgänge och skickade sedan efter Uria; och då han ej genom skänker kunde insöfwa honom, skref han ett bref till Joab och lät Uria sjelf öfwerföra det. Joab blef deri befalld, att låta Uria omkomma i striden, hwilket också skedde, hwarefter David tog Bathseba till hustru. Hon födde honom en son. Men Gud sände Profeten Nathan till David, att förhålla honom

denna synd, och när Nathan kom, framställde han följande berättelse: "En rik och en fattig man bodde i samma stad. Den rike hade många får och annan boscapy; men den fattige egde endast ett litet får, det han hade köpt och födde det så, att det uppvexte när honom och hans barn. Det åt af hans beta och drack af hans drickeskärl och sof i hans famn, och det var det käraste han egde. Men då den rike fick en gäst, nåndes han ej taga af sina får och få, att tillreda åt honom; utan tog den fattiges enda får och tillredde för den fremmande gästen." Davids vrede upplågade wid denna berättelse och han sade: "Så sannt som Herren lefwer, den mannen, som sådant gjort, är dödsens barn; dertill skall han betala fåret fyradubbelt igen." Nu inföll Nathan: "Du är den mannen." — Med den rike menade Profeten nemligen David, och med den fattige Uria; med den rikes många får Konungens hustrur, och med den fattiges enda får Bathseba, samt med den fremmande gästen Konungens orena begär. Deresfter förkunnade han David, att Herren skulle uppväcka ondt emot honom ur hans egen ätt och att straffet ej skulle upphöra för denna stora misgerning skull. Davids hjerta förkrossades af ånger, och han utropade: "Jag hafwer syndat mot Herran." Då förkunnade Profeten: "Om du allvarligt ångrar dig, skall Herren förlåta din synd. Du skall icke dö." Dock skulle den sonen, som Bathseba födde honom, icke lefwa. David nedskref wid detta tillfälle den 51:sta Psalmen, som börjar med denna ångerfulla bön: "Gud, war mig nådelig efter din godhet och afplana min synd efter din stora barmhertighet."

David fick sedan en annan son med Bathseba, som kallades Salomo och blef hans efterträdare på thronen.

Fortsättning.

1 Sam. B. 15—18 Kap.

Bland de flere söner, som David hade med sina många hustrur, war ingen så utmärkt dägelig, som Absalon. Men hans hjerta swarade icke emot hans utseende; ty han wisade ej sin fader den wördnad, hwartill en son är skyldig, utan wille fränrycka David Konungawäldet. För detta ändamål sökte han winna Israeliternas hjertan. Hwarje morgon ställde han sig wid ingången till Konungaborgen och när nu någon kom, frågade han honom, hwad han hade att hos Konungen föredraga — och tillade, då han fick weta det: "Din sak är god och rätt; men Konungen har ingen tillsatt att upptaga klagomålen." Widare sade han: "O, att jag blef förordnad till Domare i landena, att hwar man, som sak och klagan hade, måtte komma till mig, så skulle jag skaffa honom rätt." På detta sätt vann han folket; ja loftade till och med på sin siva Davids wisaste rådgifware, Akitofel, hwars råd ansågos, såsom om de kommit från Herren. Efter dessa förberedelser sade han till sin fader, att han ämnade sig till Hebron, för att, enligt ett löfte, som han gjort, offra Herranom. Men då han kom dit, lät han utroxa sig till Konung. Wid underrättelsen härin flydde David från Jerusalem och gick öfwer bäcken Kidron uppför Ojoberget och gret. Likaså alla de, som honom fölide. Då han hörde, att äfwen Akitofel gått öfwer till Absalon, bad han: "Herre, gör Akitofels rådslag om intet." — Under flykten mötte honom en man af Sauls slägt, benämnd Simei. Han skymfade David och kastade stenar efter honom, sägande: "Härut, härut, du blodhund, du Belials man. Herren wedergäller nu på dig blodet af Sauls hus." Davids

härhöfwidsmän Absaj wille då gå och hugga hufwudet af sinädaren, men David sade: "Låt honom sinäda; Herren hafwer budit honom det."

Absalon intågade emedlertid i Jerusalem, och wid det frigsråd, han här höll, tillstyrkte Akitofel, att genast efterjaga David, innan han kunde samla någon styrka. Men den gamle Husaj, som war David tillgifwen och af honom hemligen sänd till Jerusalem, rådde Absalon, att först samla allt folket, innan han höll någon slagtning; emedan David war en frigshjelte. Och Husajs råd antogs, genom Guds skickelse, och David blef derom underrättad; Akitofel reste i harmen genast ifrån Absalon, och när han hemkom, hängde han sig. David bröt genast upp, efter Husajs budskap, och gick med allt sitt folk öfwer Jordan och undkom. Nu kom det snart till en afgörande drabbning. Men på folkets begäran drog David icke sielf ut, men befallte sina härhöfwidsmän att skona Absalon. Absalons här blef slagen, och när han sielf under flykten kom under en ek, fastnade hans långa hår i eken och mulåsnan, på hwilken han red, sprang undan honom, så att han blef hängande mellan himmel och jord. När Joab, Davids härhöfwidsmän, fick underrättelse derom, tog han tre spjut i sin hand och begaf sig till stället och stötte dem i Absalons bröst, och lät kasta honom i en grov och lägga en mängd stenar öfwer honom. Men underrättelsen om Absalons öde gjorde David mycken sorg, så att han den ena gången efter de andra utropade: "O Absalon, min son, gifwe Gud, att jag hade dött före dig!" — David återfördes sedan med stor högtidlighet till Jerusalem.

Fortsättning.

2 Sam. B. 24 Kap. 1 Kon. B. 1 och 2 Kap.

David förleddes af högmod, att låta räfna sina undersåter, ehuru Joab afrådde detta beslut. Men när folket war räknadt, ångrade David det, så att han ropade: "Jag hafwer swärligen syndat med denna gerning. Herre, tag bort din tjenares missering." Då blef Profeten Gad sänd af Herren till David, och han sade: "Tre straff gifwer dig Herren att wälja emellan: sju års hungersnöd, tre månaders förföljelse af fienden och tre dagars pest." David blef högst ängslig och swarade ändtligen: "Låt mig falla i Herrans hand, ty Hans barmhertighet är stor; jag will icke falla i menniskohand." Då kom pesten och häriade i tre dagar, så att på den korta tiden sjuttio tusende män dogo. Och då sjukdomen kom intill Jerusalem, upphörde den. Då byggde David ett altare och frambar tackoffer för Herrans nåd.

— Nu war Konung David ganska gammal och swag. Han lät derföre smörja sin son Salomo till Konung öfwer Israel och Juda. Och när David kände sitt slut nalkas, kallade han Salomo till sig och sade: "Jag går nu all werldens wäg; men war du, ehuru ung, en man och wandra på Herrans vägar, så skall Han uppfylla sitt löfte, det Han mig gifwit, då Han sade: "Om dina barn wandra inför mig troget och af allt hierta och af all själ, så skall aldrig fattas en man af din släkt på Israels thron." Sedan David meddelat sin son dessa och ännu några flere föreskrifter, affomnade han och begrofs i Davids stad. Han war då 70 år gammal och hade i 40 år fört regeringen. Af David hafwa wi många Psalmer, hwilka innesfattas i den bok af den heliga Skrift, som kallas Psaltaren.

37.

Salomo.

1 Kon. B. 3, 6 och 11 Kap. 1. Krön. B. 28 Kap.

Efter Davids död kom Salomo ensam till wäldet. Då uppenbarade sig Herren för honom i en dröm och sade: "Bed hwad jag skall gifwa dig." Och Salomo sade: "Jag är en ung man, som ännu ej mycket förstår. Jag beder dig derföre om ett lydaktigt hjerta, om wisshet och förstånd, att kunna rätt dömma det stora folk, öfwer hwilket du satt mig till Konung." Denna bön behagade Herran och Han gaf och Salomo en sådan wisshet, att hans like ej warit eller komma skall. Derjemte fick han hwad han ej bedit om: rikedomar, ära och herrlighet. — Strax i början af hans regering yppade sig ett tillfälle för honom, att wisa sin skarpsinnighet. Twenne qwinnor, som bott i samma hus, hade hwar sitt späda barn, wid ungefär lika ålder. Nu qwäfde den ena om natten af wåda sitt barn och bytte hemligen ut det mot den andras. Men denne märkte om morgonen listen och de började kiffwa om det lefwande barnet. Saken kom för Konungen och då ingendera kunde bewisa sin rätt, sade Salomo: "Tag hit ett swärd!" Då swärdet war framburet, befallde han, att det lefwande barnet skulle delas emellan de twiſtande qwinnorna. Då utbrast den verkliga modren, af ömhet för sitt barn: "Åck herre, gif henne heldre barnet lefwande, och dräp det icke." Men den andra inföll helt lifgiltigt: "Det ware hwarken mitt eller ditt; utan låt det skiftas." Då sade Salomo: "Gifwer barnet åt den, som bad för des lif; hon är des moder." Denna dom utspredes i hela landet och ingaf wördnad för Salomos wisshet.

På fjerde året af sin regering började Salomo bygga det herrliga Jerusalems tempel; på hwilket arbetades i 7 år. David hade redan förskaffat byggnadsäm-

nen och lemnat sin son en ritning öfver templet's särskilda delar. Det inre af byggnaden fördelades i två delar, af hwilka den innersta kallades det aldrabeligaste och innehöll förbundets ark, hwaröfwer guldene Cherubsbilder utsträckte sina wingar. Wid templet's inwigande wisade sig Herrans herrlighet i ett moln, som uppfyllde templet. Då gick Salomo fram för altaret, lyfte sina händer mot himlen och gjorde er herrlig bön. Framför allt bad han, att Gud wille nådigt höra de böner, som i detta tempel skulle höjas. Derpå anställde han ett stort tackoffer och firade ytterligare en 14 dagars högtid med folket.

Salomo förde en fredlig och lycklig regering och folkets wälstånd befastades derunder. Ryktet om hans wisdom spredde sig äfwen till aflägsna länder, så att fremmande regenter kommo att se och höra den widt beprisade fursten. Men slutligen lät Salomo förleda sig, att ej odeladt tjena Israels Gud. Han hade många hustrur och bland dem flera utländska qwinnor, hwilka förledde honom på hans ålderdom, att uppresa altaren åt de Gudar, deras folk dyrkade. Och sålunda war ej heller Salomos hjerta så fullkomligt tillgifsnet den sanne Guden, som hans faders hjerta varit. Och häröfwer förkunnade Herren honom sitt misshag, med tillägg af den sorgliga försäkran, att till straff skulle hans son ej kunna sammanhålla riket, utan förlora större delen deraf. Dock uppfiodo, redan under Salomos tid, swåra fiender emot honom, och äfwen en af hans egna undersåtare, wid namn Jerobeam, reste sig upp emot honom och fick af en Profet löfte, att blifwa Konung öfwer 10 slägter. Men Salomo fördref Jerobeam till Egypten, der han wistades till Salomos död och sålunda bibehöll Salomo riket, så länge han lefde. Wid 60 års ålder affomnade denne store Konung, efter 40 års regering, och blef begrafwen i Davids stad.

Bland Salomos många skrifter ega wi qwar Ord-
språksboken, Predikareboken, och Höga Wisan.

30.

Israelitiska Rikets delning, efter Salomos död.

1 Kon. B. 12, 14 och 15 Kap.

Rehabeam, Salomos son, skulle efter sin fader, hyllas till Konung; men då **Zerobeam**, Naboths son, som hade flytt till Egypten, fick underrättelse derom, hastade han till **Sichem**, der folket war samladt. Han fick då af folket uppdrag, att af Rehabeam begära lindring i de tunga skatter, hwilka Salomo pålagt. Men Rehabeam gaf ett hårdt och stolt svar och hotade med ännu större förtryck. Då affollo 10 släkter från honom och walde Zerobeam till sin Konung, så att Salomos son endast fick **Juda** och **Benjamins** stammar under sin spira. Så uppkommo från denna tid två Konungariket, nemligen **Juda Rike** och **Israels Rike**. Konungarne öfwer **Juda** bodde i **Jerusalem**; Konungarne öfwer **Israel** togo sitt säte först i **Sichem**; men sedermera i **Samaria**.

Nu fruktade Zerobeam likwäl, att om folket skulle samlas, såsom förr, i **Jerusalem**, för att offra **Herranom**, torde hans rike affalla igen och återgå till **David's** hus. Han lät därför införa afgudatjenst i sitt rike, efter hedningarnes sed. Då folket härigenom hwårligen försyndade sig och icke hörsammade Herrans warningar genom Profeterna, lät Gud förkunna Zerobeam, att hans släkt skulle utrotas. Denna straffdom gick ock i fullbordan kort derefter, då Zerobeams son kom till regeringen. Hela Zerobeams hus blef utrotadt; men den ätt, som nu kom på thronen, kunde ej heller länge bibehålla sig; utan den ene störtade den andre; och af 19 Konungar, som, efter Zerobeams tid, styrde Israels rike, war icke en

enda gudfruktig. Bland dessa utmärkte sig i synnerhet Achab för sin gudlöshet.

39.

Achab.

1 Kon. 16—19 Kap.

Achab var Israels sjette Konung. Hans gudlösa gerningar woro wärre, än någon af de föregående regenternas: hans gemål Jezabel liknade honom fullkomligt, ja föregick och öfwerträffade honom. Hon war dotter till Konungen i Sidon och förledde Achab att dyrka afguden Baal, till hwilkens ära de uppreste altaren och tempel i Samaria. Då nu härigenom afguderiet stigit till sin höjd, sändes Profeten Elia af Gud, att warna Konungen och, då det ej bjelpste, förkunna Herrans straff, bestående deri, att under tre år hwarken regn eller dagg skulle falla. En högst swår tid uppkom häraf, så att Konungen sielf war bekymrad. Dimsider befallte Herren Elia, att åter insinna sig hos Achab, på det regn måtte falla. När Konungen fick se Elia, sade han till honom: "Är du den, som samlar elände öfwer Israel?" Elia swarade: "Jäcke jag; men du och din faders hus dermed, att I Herrans bud öfwer gifwit och dyrken Baal." Derpå bad han, att Baals Prester och allt folk skulle samlas på Carmels berg. När detta skett, sade Elia till folket: "Huru länge skolen I halta på båda sidor? Är Herren (Jehowah) Gud, så wandrer efter honom; är åter Baal det, så tjenen honom." Då folket intet kunde swara, lät Profeten framföra två oxar, af hwilka han sielf wille offra en och låta Baals Prester offra den andra. Han gaf dem också frihet, att wälja hwilkendera som helst.

Den Gud, som swarade med eld af himmelen, skulle anses för den ende och sanne. Härtill gaf allt folk sitt bifall. Nu började Baals Prester sitt

offer och sprungo omkring altaret, ropande: "Baal, hör of! Baal, hör of!" Men wid middagstiden begabbade Elia dem och rådde dem, att "ropa högre; emedan Baal troligen begrundade något, eller sof eller war ute på marken." Och de ropade öfwerlyudt och ristade sig med knifwar; men fingo dock intet swar af sin Gud. Då de förgäfwes wäntat intill aftonen, lät Elia folket samla sig fring honom och slagade sitt offerdjur och tillredde ett altare åt Herranom och gräfsde deromkring en djup graf, och lät slå så mycket watten öfwer offret att hela grafwen blef fylld. Derpå gjorde Elia följande bön: "Herre, Abrahams, Isaks och Jakobs Gud, låt i dag kunnigt warda, att Du är Gud i Jsrael!" Och si, eld föll ned af himmelen och förtärde offret, weden, stenarne och jorden och sjelfwa wattnet i grafwen. Då föll allt folket med häpen wördnad ned och utbrast: "Herren är Gud!" Deres-
 efter lät Elia wid bäcken Rison dräpa alla Baals Prester, till ett antal af åttahundrade och femtio. Och samma afton, som Herren så hade uppenbarat sig i Jsrael, blef landet wattnad af ett wälgörande regn.

40.

Fortfättning.

1 Kon. B. 21 och 22 Kap.

Daftadt nu Achab sett detta under och bort wara öfwertygad, hwilken den sanne Guden war, bätt-
 rade han sig dock ej, utan fortfor i sin gudlöshet. Bland de grymheter, till hwilka Zsebel honom förledde, må anföras hans förhållande mot en af sina under-
 sätare, wid namn Naboth. Denne hade en wingård i Jsreel, nära wid Achabs palats. Och som Konun-
 gen af densamma wille låta göra sig en lustgård, erbjöd han Naboth, att antingen betala den med penningar eller gifwa en annan wingård i stället. Men Naboth wille ej mista wingården, emedan det

var ett arf efter hans fader. Achab blef deröfwer så vred, att han lade sig på sin säng och wille intet äta. Då kom Drottning Jsebel till honom och bad honom wara lugn; ty hon lofwade, att snart skaffa honom Naboths wingård. Han utfärdade derefter, i Konungens namn, bref till de äldsta i Naboths stad, att de skulle framställa två falska wittnen emot Naboth, hwilka intygade att de hört honom tala hädelse mot Gud och Konungen. Till straff skulle han sedan föras utom staden och stenas. De äldste verkställde befallningen. När nu Jsebel fick underrättelse derom, gick hon till Achab och sade: "Statt upp och tag in Naboths wingård; ty han lefwer icke, utan ar död." Men när Achab hade nedgått i wingården, kom Profeten Elia, på Guds befallning, till honom och förkunnade, att på det stället, der hundar hade sletat Naboths blod, skulle de ock sleta Achabs, och att Drottning Jsebel skulle upprätas af hundar wid Zisreels murar, samt Achabs hus i grund utrotas. Dessa straffdomar uppfylldes ock tre år derefter; ty Achab dödades i ett krig mot Syriens Konung, och när blodet skulle twättas af hans stridswagn, sletade hundarne det. Hans son och thronarfwinge, Zoram, blef kort derpå äfwen dödad och hans kropp kastad på Naboths åker. Jsebel förtades genom ett fenster och dels förtrampades, dels upprätas af hundar. Dessutom blefwo ännu sjuttio prinsar af Achabs hus dödade i Samaria, deras hufwuden afhuggna och i forgar sände till Zisreel.

41.

Israels Rikes fall.

2 Kon. B. 17 Kap.

Hosea war Israels tjugonde Konung och wandrade icke efter Herrans bud. Folket hade ock, oagtadt alla de förmaningar, Gud genom Profeterna gifwit dem,

allt mer och mer affallit ifrån Hærran och gjorde sig om honom falska föreställningar, samt uppreste sig offerlundar och höjder, der de offrade efter hedningarnes sed och tjente afgudar, samt föraktade Herrans bud och stadgar och det förbund, han med deras fäder gjort hade. Då lät Gud Konungen i Assyrien, Salmanasar, bryta upp emot Israel. Hosea blef öfvervunnen och måste betala en årlig skatt åt Salmanasar. Men då Hosea sedan sökte, genom ett förbund med Konungen i Egypten, göra sig fri från denna skattskyldighet, drog Salmanasar åter upp emot Israel, belägrade Samaria, intog det efter tre år, kastade Hosea i fängelse och förde allt folk till Assyrien, der han förlade dem i olika trakter. Detta skedde i Hoseas nionde regeringsår, 722 år före Christi födelse. I Israeliternas ställe lät Salmanasar nybyggare ur sina öfriga länder inflytta i Israels rike och bosätta sig i Samariens städer. Dessa förenade sig med de få Israeliter, som qvarblifwit, och af detta blandade folk uppkom de sedan så kallade Samaritanerna. Dessa dyrkade i början sina egna gudar; men då det redan förut folktomma och utarmade landet började hemsökas af lejon och andra wilddjur, ansågs denna landsplåga vara sänd såsom ett straff af Hærran för hans föraktade dyrkan.

Derföre lät Konungen i Assyrien, på folkets begäran, en af de bortförde Prästerne återvända och underwisa hedningarne om landets Gud. Dock dyrkade de sina egna gudar derjemte och insatte sina afgudar i de tempel, som woro reste åt den sanne Guden, så att deras gudstienst war en blandning af afguderi och sanning.

Juda rike hade deremot längre motstått frestelsen till affall från Hærran och flere dess Konungar tjente honom rättssinnigt. Derföre bibehöll sig detta rike

längre. Väl sökte redan Salmanaßars son, Sanherib, att förstöra det; och anföll des trettonde Konung Hiskia; men uppmuntrad af Herrans Profet Esaias vågade han motstå öfvermakten, och som Hiskia fruktade Herran, lät Herren sin Engel om natten utgå i Assyriernas läger och slå ett hundrade åttatiosen tusende Assyrier. Då drog Sanherib sin väg hem igen, och Juda rike stod derefter ännu öfver hundrade år.

24.

Juda Rikes fall.

2 Kon. B. 20—25 Kap. 2 Krön. B. 33 och 36 Kap.

Siskias son war Manasse, som efterträdde sin fader på thronen; men för öfrigt ej wandrade i hans fotspår; ty då hans fader hade renat templet och återställt Herrans dyrkan, införde Manasse deremot åter afgudatjensten med alla des styggelser. Folket afföll under hans långa regering allt mer och mer från Herran och förglömdde lagen. Då lät Herren, genom sina Profeter, förkunna, att Israels öde skulle och öfvergå Juda. Men Manasse och hans folk aktade icke Herrans ord. Derföre lät Herren Assyriiska Konungens fältöfverstar blifwa honom öfvermäktiga. De togo honom till fånga, bundo honom med kedjor och förde honom till Babel. I denna sin ångest bad han Herren och ödmjukade sig storligen för sina fäders Gud. Då hörde Herren hans bön och lät honom återkomma igen till Jerusalem i sitt rike. Och då bestannade Manasse, att Herren är Gud och förkastade de fremmande gudar och nedref afgudarnes altaren, som han byggt hade och reste altaren åt Herren och befallte Juda att tjena Herren Jehovah. Men hans son syndade åter och tillbad afgudar. — Nu kommo väl några fromma regenter; men Jojakim, 4:de Konungen efter Manasse, för-

syndade sig åter, äfvensom hans son Jojakim. Då lät Herren Gud sitt straff komma öfver Juda genom Konung Nebufadnezar i Babel. Jojakim besegrades och gjordes skattskyldig. Templet's dyrbarheter togos, och en del af de ädlaste slägter bortfördes fångna till Babel, omkring år 606 före Christi födelse. När han efter 3 år sökte frigöra sig, drog Nebufadnezar åter upp emot Jerusalem. Jojakim hade nu dött; men sonen Jojakim, som blifwit Konung, blef efter några månaders regering tillfångatagen, templet alldeles utplundradt, och alla de vapenföre och bäste af folket, jemte Konungen och hans släkt, bortfördes till Babel (år 599 f. Chr. f.). Zedekia, Jojakims farbroder, insattes till Konung. Men efter 9 år afföll han från Konungen i Babel, och denne drog då emot Jerusalem och uthungrade staden, efter 2 års belägring, tog Zedekia till fånga, hans barn slogos ihjel inför hans åsyn, hwarestier hans egna ögon utstungos och han, jemte alla ännu qvarvarande af folket, bortfördes i fångenskap till Babel. Salomos herrliga tempel, Konungaborgen, samt alla betydande byggnader i Jerusalem, uppbrändes och stadens murar nedbrötos. (588 f. Chr. f.) Detta Judarnes bortförande och deras landsflykt i Babel kallas Babyloniska fångenskapen, som räckte i 70 år, räknadt ifrån första bortförandet, under Jojakim. Jerusalem låg under hela denna tid öde.

43.

Märkliga Personer bland Israeliterna före och under Babyloniska Fångenskapen.

Profeten Elia.

1 Kon. B. 17, 18 och 19 Kap. 2. Kon. B. 2 Kap.

Under Konung Achabs regering lefde, såsom wi res

dan sett, Profeten Elia. Denne war bördig från Gileads land och utmärkte sig för sitt brinnande nit om Herrans ära och hans sanna dyrkan. Till följd af det anscende, han åtnjöt, wågade han förkunna Achab det straff, som Herren för hans och hans gemåls afguderi pålade landet; och af samma hans anseende förklarades det djerfwa steg, han, till Guds ära, tog emot Baals Prester, ehuru de woro skyddade af Konungen och Zebel, och Elia deremot war den ende då öfrige af Herrans Profeter; emedan Zebel låtit utrota dem. Denne Herrans man war och omfattad med Guds synnerliga hägn och nåd. Under den swåra hungernöd, som träffade Israel i tre år, under Achabs regering, blef Elia först, genom en särdeles Herrans wård och underbara skickelse, upprehallen wid bäcken Cherit, och när ändtilligen äfwen denna bäck förtorkades, fick han Guds befallning, att gå till Zarpach wid Sidon, der Herren hade utsett en enkä, som skulle försörja Profeten. Wid sin ankomst träffade Elia enkän syßelsatt, att samla sig wedstickor. Då bad han henne, att hon skulle gifwa honom en dryck watten och äfwen medtaga en beta bröd. Till det förra war enkän willig; men förklarade, att hon ej kunde gifwa honom bröd, emedan hon endast egde en hand full mjöl i skäppan och litet olia i krukän, hwilket hon med sin son ämnade förtära och sedan afbida hungerdöden. Men Elia gaf henne å Guds wagnar den trösterika försäkran, att mjölet i skäppan skulle icke warda förtärdt och oljan i krukän icke förminskas. Då gick enkän och tillagade hwad Profeten begärt. Och si, både mjölet och oljan räckte till, under hela den swåra tiden, så att Profeten, enkän och hennes son woro fullkomligt försörjde. Under Profetens wistelse i enkäns hus blef hennes son siuk och dog. Modren förjorde och klagade. Då bad Profeten till Herran och

Herren bönhörde honom, så att han fick kraft, att åter uppväcka pilten och han återgaf honom åt sin moder. När sedan Elia dräpitt Baals Prester och måste fly undan Jsebels hämd, fick han åter nya bewis af Herrans nåd och erhöll äfwen befallning, att smörja Elisa till Herrans Profet efter sig. Från denna stund blef Elisa hans tjenare, ehuru han sjelf war en rik man, och följde honom alltid.

Elia uppnådde en hög ålder och wandrade alltjemt efter Herrans stadgar. Slutligen bewisade Gud honom den största nåden, hwilken endast wedersarits en utom honom. (Se 4:de Berätt.). Han tog honom nemligen lefwande till himmelen. Då nu tiden kom, att Elia så skulle lemna jorden, gick han med Elisa från Gilgal. Men Elia sade till sin tjenare: "Käre, blif här; ty Herren hafwer sändt mig till Bethel." Elisa svarade: "Så sannt som Herren lefwer och din själ; jag öfswergifwer dig icke." Elia upprepade samma begäran och fick af Elisa samma swar både wid Bethel och Jericho. Och de följdes till Jordan. Emedlertid kommo på alla stället Profeternas söner och frågade Elisa, om han wiste, att Herren skulle taga Elia ifrån honom. Elisa svarade: "Jag wet det wäl; men tiger stilla." Femtio af dessa Profeternas söner stadsnade wid Jordan twertöfwer, långt ifrån dem. Men Elia tog sin mantel och hopwecklade den och slog i floden, och strax delade sig wattnet, så att han med Elisa gick torr öfwer Jordan. På andra stranden sade Elia till sin tjenare: "Bed hwad jag dig göra skall, förrän jag warder från dig tagen!" Då bad Elisa: "Komme din ande öfwer mig dubbelt så mycket!" Elia sade: "du hafwer bedit en swår ting: dock om du ser mig, när jag warder ifrån dig tagen, så sker det; hwarom icke sker det intet." Och wid de gingo tillsammans och talade, så kom en brinnande wagn med brin-

nande hästar och skilde dem från hwarandra — och Elia for så upp till himmelen. Elisa såg det och ropade: "Min fader, min fader, Israels värn och beskydd!" Och så tog han upp Elias mantel, som från honom fallit, och wände om till Jordan.

44.

Profeten Elisa.

2 Kon. B. 2, 4 och 5 Kap.

Sfwer Elisa kom från denna stund Elias anda, så att han gjorde dubbelt så många under som Elia gjort. När han kom till Jordan, slog han med Elias mantel i watten och sade: "Hwar är nu Herren, Elie Gud?" — och si, watten delade sig, så att Elisa gick derigenom. När han kom till Jericho, beklagade sig innewånarne, att watten der icke war godt och helsosamt. Då tog Elisa salt och kastade i wattufällorne, och watten blef friskt och godt. Vidare gick han till Bethel. På wägen kommo några gofvar och begabbade honom. Elisa wände sig om och bestraffade dem, för det de hånade en Herrans man och strax sprungo två björnar ur skogen och refwo två och fyratio piltar ihjel. En enka efter en af Profeternas söner kom till Elisa med följande klagan: "Min man är död och du wet, att han fruktade Herran. Nu kommer den han skyldig war och will taga båda mina söner till trälar." Elisa sade: "Säg mig, hwad hafwer du i huset?" Hon swarade: "Din tjenarinna hafwer intet, utom en kruka med olia." Då rådde Profeten henne, att låna af alla sina grannqwinnor en mängd tomma käril, sedan tillsluta dörren om sig och sina söner och giuta af oljan i alla kärilen. När enkan så gjorde, si, så upphörde ej oljan att rinna, förrän alla kärilen woro fulla. Då skulle en af sönerna gå och skaffa flera käril; men då sådana ej kunde fås, stannade ol-

jan. Med de penningar, hwilka hon, genom försälningen af denna olja, erhöll, kunde hon nu ej blott betala sin skuld; utan äfwen med återstoden försörja sig och sina söner.

Ett lika märkligt underverk gjorde Elisa wid ett annat tillfälle: Syriske Konungens härhövvidsman, Naaman, war af sin herre högt aktad och en herrlig man; ty genom honom hade Syrien haft framgång och lycka. Men denne Naaman hade en sjukdom, som kallades spetälska, hwilken war obotlig och medförde de största swårigheter och plågor. En Israelitisk flicka, som i kriget blifwit tillfångatagen, tjente hos Naamans hustru. Denna tillsyrkte, att Naaman skulle fara till Elisa och inhenta hans råd, hwilket säkerligen skulle göra honom frisk. Naaman fick Konungens tillstånd att resa, och då han kom till Elisa, bjöd Profeten honom, att bada sig iut gånger i Jordan, så skulle han blifwa ren. Men sielf gick Elisa icke ut till honom. Detta förtröt Naaman, så att han ännade återwända, utan att följa Elisas råd, helst han förmodade, att han ej derigenom kunde blifwa helbregda; utan snarare då genom bad i Syriens floder. Men hans tjenare sade: "Min fader, om Profeten hade förelagt dig något swårt, skulle du icke hafwa gjort det; huru mycket mer, då han blott säger: "Två dig, så warder du ren!" Då steg Naaman ned och doypade sig iut gånger i Jordan och blef fullkomligt frisk och sund och återwände nu till Profeten, för att gifwa honom de rika skänker, han medfört; men Elisa kunde ej förmås, att något mottaga. Då förklarade Naaman, att han hädanester ej wille dyrka någon annan Gud, än Herren, Israels Gud. Och Elisa sade: "Far i frid!" och Naaman begaf sig på wäg. Men Elisas tjenare, Gehasi, skyndade i hemlighet ester honom, och begärde, såsom på sin herres wagnar, pen-

ningar och högtidskläder, för twänne anlände främlingar, hwilket han ock erhöill. Gehasi gömde de erhållna gåfsworna, men när han återkom, frågade Elisa honom, hwadan han kom. Gehasi swarade, att han ej varit från huset. Men Elisa lät honom weta, att han kände hela förloppet, och förkunnade honom sedan, såsom straff, att Naamans spetälska skulle widlåda honom under hela hans lifstid. Han blef ock genast spetälsk.

45.

Profeten Zona.

Jon. 1—4 Kap.

Zona war bördig af Sebulons stam i Galileen. Till honom skedde Herrans befallning, att begifwa sig till Ninive i Assyrien, en stor men ogudaktig stad, och predika, på det folket måtte bättra sig. Men Zona wille icke uppfylla denna Herrans befallning; utan flydde till haf. Derföre skickade Gud en sådan storm, att skeppet war nära att söndergå. Skeppsfolket kastade af försträckelse all skeppsladdningen i hafwet, på det skeppet skulle blifwa lättare; men det hjälpte ej. Hwar och en åkallade sin Gud, men Zona låg ned i skeppet och sof. Då gick skepparen till honom och sade: "Statt upp och åkalla din Gud, att han till äfwentyrs wille tänka uppå oss, att wi icke förgås." Men derpå sade den ene af skeppsfolket till den andre: "Kommer, wi wilja kasta lott, att wi nrå förfara, för hwilkens skull oss så illa går." Och då de kastade lotten, råkade den på Zona. Han bekände strax, att han hade flytt undan uppfyllandet af Guds befallning, och på deras fråga, hwad de skulle göra, att hafwet måtte blifwa lugnare, gaf han dem sjelf det rådet, att kasta honom i hafwet, så skulle det stillas. De bemödade sig wäl, att ro till lands igen; men då detta ej war möjligt, och hafwet gick swårt inpå dem, ropade de till Herran: "Åh, Herre, lät oss

icke förgås för denna mannens skull och räknas öf icke oskyldigt blod till; ty du, Herre, gör såsom dig täckes." Och de togo Zona och kastade honom i hafwet, och stormen upphörde genast. Men Herren lät en stor fisk uppsluka Profeten och behålla honom i sin buk i tre dagar och tre nätter. Och Zona bad i denna sin belägenhet till Herran och hans bön blef hörd, så att Herren lät fisken utsprucia Zona ostadd på landet. Och Herrans ord skedde andra gången till Zona, att han skulle gå till Ninive och predika den predikan, Herren honom sade. Nu lydde Zona Guds befallning, gick in i staden och bestraffade innewånarnes synder, samt förkunnade dem, att staden efter 40 dagar skulle förgås för deras ondskas skull. Då de detta hörde, blefwo de förskräckte, ångrade sig och gjorde en upprigtig bättring. Konungen sielf aflädde sielt purpur, förödmjukade sig och påbjöd en allmän fasta och botöfning. Detta behagade Herren så, att han, för deras allvarliga ånger och omvändelse, ej lät straffet gå i verkställighet; utan skonade Ninive. Men det förtröt Zona, att hans profetia ej gick i fullbordan. I sin wrede och otålighet häröfwer önsfode han sig döden, gick ut om staden och byggde sig en hydda, för att derifrån se hwad staden skulle wederfaras. Herren lät då utanför hyddan wera en kurbits, hwilken med sina löf gaf Profeten skugga och wederqweckelse. Och Zona gladde sig öfwer kurbitsen. Men en morgon hade en mask ätit kurbitsen, så att han förtorkades. Då nu solen stack Zona brännande på hufwudet, så att han wannmächtig blef, sade han åter: "Jag will heldre wera död, än lefwande." Men Gud förehöll honom hans otålighet, med dessa ord: "Du jemrar dig öfwer kurbitsen, med hwilken du ingen möda haft eller ens planterat, och jag skulle icke jemra mig öfwer Ninive, en så stor stad."

Tobias.

Tob. 1—12 och 14 Kap.

Det war en man, benämnd Tobias, af Mastali slägte. Han hade, tillika med de öfrige Israeliterne, blifwit af Konungen Salmanassar bortförd till Ninive i Assyrien. Men ehuru han således war en fånge bland fremlingar, afföll han dock ej från den sanne Guden, utan tjente honom af allt hjerta och delade allt, hwad han egde, med sina fångna landsmän. Hans son, som äfwen bar namnet Tobias, lärde från barndomen af sin fader, att frukta Gud och fly synden. Tobias hade Konungens tillåtelse, att gå hwart han wille. Men när Sanherib, efter sin fader Salmanassar, besteg thronen, inträffade en swårare tid för de fångna; ty Sanherib war hätst mot Israeliterna, isynnerhet sedan han gjort ett fruktlost anfall på Jerusalem och nödgats återwända med stor manspillan. Han lät då dräpa många af fångarne och förtryckte de öfrige. Men Tobias tröstade de olycklige, spisade de hungriga, flädde de nakna och begrof de slagna och döda. När Konungen detta förnam, befallte han, att Tobias skulle dräpas och fräntog honom alla hans egodelar. Men Tobias flydde med de sina och uppehöll sig hemligt hos några wänner. Sanherib blef kort derefter mördad af sina egna söner. Då återkom Tobias och återfick sina egodelar. — På ålderdomen träffade en hårdare pröfning den fromme Tobias. Han blef blind. Men han knotade ej, och ehuru hans egna wänner nu begabade honom, stod han dock fast i sin gudsfruktan, och när de sade: "Hwar är nu din förtröstan, för hwilken du dina almosor gifwit hafwer och så många döda begrafwit?" swarade Tobias: "Säger icke så! Wi äre de heligas barn och wänte efter ett lif,

som Gud gifwa skall dem, som i tron starke och faste blifwa."

Slutligen önskade dock Tobias, att hans lidande måtte slutas och bad Gud om en stilla och salig död. Och då han trodde, att han bönhörd war, kallade han till sig sin son och gaf honom, bland många andra fromma, faderliga förmaningar, äfwen dessa: "Hedra din moder i alla dina lifsdagar. Haf Gud för ögonen och i hjertat alltid och tag dig till wara, att du icke samtycker i någon synd eller gör emot Guds bud. Af dina egodelar hjelp de fattiga och wänd dig icke ifrån dem, så skall åter Gud se mildeliga till dig igen. Hafwer du mycket, så gif rikeliga, hafwer du litet, så gif dock af det lilla med godt hjerta." Ändtligen underrättade han sin son, att han hade en gammal fordran af tio pund silfwer hos en wid namn Gabel i Mediska staden Rages, och egde hans egenhändiga förbindelse, att den betala. Han uppdrog åt sin son, att resa och fordra dessa penningar, samt återlemna handskriften. Derwid tillade han: "Sörj icke, min son; wi äro wäl fattige; men wi få mycket godt, om wi frukta Gud, fly synden och göra det godt är." För att uppfylla sin faders befallning, gick den unge Tobias, att uppsöka sig en stallbroder för resan. Han fann genast en ung, dägelig man, som stod klädd och beredd till att wandra. Det war en Herrans Engel, sänd af Gud till Tobie bistånd. Tobias, som ej wiste detta, helsade honom och frågade, om han kände wägen till Rages. Engelen swarade, att han kände den wägen wäl, emedan han ofta wandrat honom, och tillade, att han i Rages haft härberge hos Gabel. I glädjen hastade Tobias, att härom underrätta sin gamle fader. Fadren blef förwånad och bad, att han skulle föra in sin reskamrat. Då Engelen kom in, helsade han den gamle mannen med, dessa ord: "Gud gifwe dig glädje!"

Tobias svarade: "Hwad skall jag hafwa för glädje, som i mörkret sitta måste och icke kan se himmelens ljus!" Men Engelen gaf honom denna förmaning och tröst: "Haf tålmed! Gud warder dig snart hjel-
pande." Derpå frågade den gamle fadren: "Bill du ledsaga min son till Gabel i staden Rages, så will jag gifwa dig din lön, när du igen kommer?" En-
gelen svarade: "Jag will ledsaga din son helbregda bort och helbregda föra honom till dig hem igen." Då sade Tobias: "Så faren åstod! Gud ware med eder på vägen och hans Engel ledsage eder!" Vid sonens afresa utbrast modren i tårar och klagade, att fadren bortfände deras ålderdomströst. Då nu de begge resande full-
ändat första dagsresan, kommo de till elfwen Tigris. Tobias gick att der två fina fötter, och så, en stor fisk sprang upp och wille sluka honom. I sin för-
skräckelse ropade Tobias sin följeslagare och sade: "Uck herre, han will uppsluka mig!" Då rädde En-
gelen honom att taga fisken i gälan och draga upp honom. Tobias gjorde det och högg honom sedan i stycken, samt tog, på Engelen's inrådan, tre delar af honom: hjertat, lefwern och gallen, hwilka han för-
warade såsom goda läkemedel. Resan fortsattes; och när den war nära målet, frågade Tobias en afton: "Hwar skola wi taga härberge?" Engelen sade: "Här bor en man, wid namn Raguel, af din släkt; han hafwer en enda dotter, Sara, som, jemte alla hans egodelar, är dig bestämd. Du skall taga henne till hustru." Tobias sade sig hafwa hört, "att hon redan sju gånger blifwit gift; men alla hennes män genast dött och att en ond ande dräpitt dem." Men Engelen uppmuntrade honom med den försäk-
ran, att hwad som wedersarits dem, skett till föliid af deras ogudaktighet; och att Tobias deremot, om han war from, såsom hittills, hade intet att frukta. De togo nu in hos Raguel, som undfick dem med

glädje. Han såg på Tobias och sade till sin hustru Hanna: "Huru lif är icke denne unge man vår frände." Sedan frågade han dem, hwadan de kommo. De swarade: "Utaf Raftali slägte äro wi: utaf de fångar i Ninive." Genast frågade Raguel, om de kände hans frände Tobias. Engelen swarade: "Den Tobias, du frågar efter, är denne unge mannens fader." Då föll Raguel den unge Tobias om halsen, kyste honom, gret och sade: "O min kära son, wälsignad ware du; ty du är en rätt frommans son." Raguel wille sedan tillreda en måltid för sina gäster, men Tobias swarade: "Jag will i dag hwarken äta eller dricka, utan du bifaller en bön och gifwer mig din dotter Sara." Då blef Raguel försträckt, menande, att det skulle gå med Tobias, som med de förra sju män, som Sara haft. Men Engelen sade: "Frukta ej, att gifwa honom din dotter; ty hon är honom bestärd till hustru, efter han fruktar Gud; derföre hafwer ingen annan kunnat få henne." Då tog fadren sin dotters hand och lade den i Tobie och wälsignade dem båda. Och Tobias höll bröllopp med Sara i gudsfruktan och bön — och intet ondt wedersfors honom. När Raguel detta såg, gaf han honom hälften af sin stora förmögenhet och uppsatte ett testamente, enligt hwilket äfwen den andra hälften skulle efter hans död tillfalla Tobias. Engelen begaf sig sedan i Tobie ställe till Rages och uppbar penningarne af Gabel, samt återwände med denne till Tobie bröllopp. När sedan de unga makarne skulle återwända till Ninive, gaf Saras föräldrar sin dotter mången from wälsignelse och förmanade henne, att hålla sin mans föräldrar i ära, såsom sina egna föräldrar, hafwa sin man kär, egna en noggran tillsyn åt tjenstefolket och sielf leswa tukteligen. Derpå företogs resan.

Men som Tobias, för sitt bröllops skull, dröjde
Dübner.

längre, än ämnadt war, blefwo hans föräldrar orolige och i synnerhet modren, som ej wille låta hufswala sig, eller antaga de skäl, som fadren förmodade vara orsaken till dröjsmålet. Hon gick derföre alla dagar åt de håll, hwarifrån sonen kunde komma och satte sig på ett berg, hwarifrån hon hade en widsträckt utsigt. Då fick hon en dag se sonen och hans stallbroder och skyndade med fröjd till deras möte. Och den blinde fadren lät leda sig mot sin son. Och sedan de hjerligt helsat hwarandra och tackat Gud, tog Tobias, såsom Engelen honom sagt, och smorde af fiskens galla på fadrens ögon och efter en kort stund gick liksom en hinna af ögonen och han fick sin syn igen. Och alla prisade Gud.

Sju dagar derefter anlände Sara, som på Engelen's inrådan rest långsammare. Hon medförde alla de egodelar, Raguel gifwit Tobias, äfvensom penningarne från Sabel. Nu omtalade Tobias, hwilka stora tjänster, hans stallbroder honom wisat och öfwerlade med sin fader, huru de skulle kunna wärdigt belöna honom. Han bad slutligen sin fader erbjuda honom hälften af alla de skatter, som han hemfört. Men denne wille intet mottaga, utan sade: "Lofwer I och tackar Gud af himmelen, att han eder sådan nåd bewisat hafwer. Då du, gamle man, så bitterligen gret och bad och begrof de döda, då bar jag denna bönen fram för Herran. Och efter du war Gud kär, måste det så vara. Utan anfäktning kunde du ej blifwa, på det du skulle bepröfwad warda. Men nu hafwer Gud utsändt mig, att bota dig och göra Sara och din son lyckliga. Och jag är Rafael, en Herrans Engel."

Dermed förswann han ur deras åsyn; men de tillbådo och prisade Gud för hans nåd och förkunna de hans stora under.

Den gamle Tobias lefde sedan ännu i 42 år och

fick se sina barnabarn, samt affomnade i frid, då han 102 år gammal war, och begrofs i Ninive. Före sin död rådde han sin son, att flytta från Ninive, emedan han förutsåg, att innewånarnes synder skulle ådraga staden olycka och förstöring. Detta gjorde också hans son med hela sin släkt, och förde alla dessa en Gudi behaglig wandel.

47.

Job.

(Hela Jobs bok.)

I landet Uz (i Norra Arabien) bodde en man, som hette Job: han war from och rättfärdig, gudfruktig och flydde det onda. Han hade sju söner och tre döttrar, många tjenare och en stor mängd boskap. Men en dag då de hellige Englar trädde fram för Herran, kom också Satan med dem. Herren sade då till honom: "Hwadan kommer du?" Han svarade: "Jag hafwer farit genom landet, allt omkring." Herren frågade: "Du hafwer väl då gifwit aft på min tjenare Job; ty hans like är icke i landena; from och rättfärdig, gudfruktig och flyr det onda?" Satan svarade: "Menar du, att Job fruktar Gud för gäfwes? Du hafwer ju wälsignat all hans werk och hans egodelar sprida sig widt omkring landena. Men räck ut din hand och kom wid allt det han eger — och du skall se, att han förgäter dig." Då sade Herren: "Si, allt det han eger ware i din hand; men wid honom sielf komme du icke!" Nu gick Satan bort från Herran och inom kort fick Job fyra förfroßande underrättelser: Det första budet berättade, att röfware från rika Arabien hade infallit och borttagit hans oxar och åsnor. Det andra, att åfkan slagit ned och dödat alla fåren. Det tredje, att Kaldeererna tagit hans kameler. Och medan detta ännu talade, kom det sjerde budet med den sörgetidning, att

Huset, der alla hans barn woro samlade, hade af en häftig storm kastats omkull, hwarwid alla omkommit.

Wid dessa tätt på hwarandra följande slag, blef Jobs hjerta beklämdt; han steg upp, ref sina kläder sönder i bedröfwelsen; men kastade sig sedan ned på jorden, tillbad och sade: "Herren gaf och Herren tog; wälsignadt ware Herrans namn!" Då nu Englarne åter trädde för Guds ansigte och Satan äfwen med dem, frågade Herren åter, om han gifwit aft på Job, som ännu stod fast i sin fromhet, ehuru swårt pröfwad. Satan swarade, att om han fick komma wid Jobs kropp, så skulle han säkert upphöra med sin fromhet. Herren sade: "Si, han ware i din hand; dock skona hans lif." Strax slog Satan Job med onda sår, från hans fotablad upp till hans hjesa. Men Job tog ett stycke af ett lerkärl: och skrapade dermed af sig och satte sig i aska, för att beteckna sin undergifna sorg. I denna hans jemmerfulla ställning, sade hans egen hustru till honom: "Står du ännu i din fromhet? Wälsigna Gud och dö?" (d. ä. hoppas du ännu något af din fromhet? Tänk ej mer på Gud; utan dö). Men Job bestraffade henne med dessa ord: "Du talar, såsom de dåraktiga qvinnor tala: Hafwa wi fått godt af Gud, skola wi icke ock anamma det onda?"

Nu kommo tre af hans wänner, för att trösta honom; men kunde wid sin ankomst knappast igenkänna honom, och dröjde länge innan de talade med honom, emedan de woro förskräckte öfwer hans swåra lidande. Job, som hittills med tålmod burit sitt kors, begick nu en stor synd deruti, att han förbannade den dag, då han född blef. Men hans wänner bestraffade detta tal och sökte bewisa honom, att han måste förtjent sitt lidande, emedan Gud är en rättfärdig Gud. Härwid besinnade de ej, att Gud äfwen pröfwar de fromma och icke blott

straffar de ogudaktiga. Job deremot felade, då han dömdo sig alldeles ren och skuldlös.

Deras twiſt med Job slutades dermed, att Job förklarade dem för "ärma hugswalare." Omſider förhöll Herren ſjelf Job hans oförſtånd, wiſade honom hans wanmakt och förklarade honom ſin egen makt och wiſhet. Då förödmjukade ſig Job, och beſkände, att han owiſliga talat och gjorde en allwarlig botöfning. Jobs tre wänner bleſwo äſwen tillrättawisade för deras tal om Herran Gud. Derefter wälsignade Herren åter Job och gaf honom dubbelt af allt hwad han förlorat i egodelar, ſamt åter ſju ſöner och tre döttrar. Job lefde ſedan ett hundrade fyratio år, och ſåg barn och barnabarn, intill ſjerde led. När han ändtligen gammal och mätt af lifwet inſomnade, framſtällde han ett herrligt exempel på fromhetens bepröfwade tålamod, undergifwenhet och ſlutliga belöning af en nådig Förſyn, oſta redan här i tiden.

48.

Judith.

(Judiths bok.)

Sedan Konungen i Aſyrien Nebufadnezar hade beſegrat Mediens Konung, blef hans rike mäktigt och hans ſinne ſtolt. Han ſände då bud till alla fringliggande folk, att de ſkulle underkaſta ſig hans wäld. Men då de föraktade hans budſkap, beſlöt han med wäld kufwa dem och lät ſin härhöfwidsman Holofernes draga ut emot dem med en wäldig här, hwarmed han underlade ſig flere länder, och genom den grymhet, han i de underkufwade länderne utöföfwade, ſå förſkräckte de öfriga, att de fleſta friwiligt underkaſtade ſig. Men de bleſwo likwäl icke ſkenade. Då Iſraeliterna, ſom ännu i Zuda land bodde, det hörde, fruktade de ſwärligen för honom; men

beslöt, att i förtröstan på Herran försvara sig, och deras Öfwerste Prest styrkte dem i denna föresats. De besatte derföre alla berg och fasta ställen och rustade sig till ett allwarligt motstånd. Detta både förundrade och förbittrade Holofernes, helst intet annat folk wägar göra honom motstånd. Han tillfrågade derföre sina öfwerstar, hwarpå desse Judar kunde trösta, då de ensamt wägar sätta sig mot honom. Då swarade Achior, en öfwerste för Ammoniterne, och förtäljde alla Israeliternes öden; huru de alltid af sin Gud blifwit skyddade och besegrat sina fiender, då de förtröstat på honom; men deremot blifwit öfwerwunne, då de förgätit Herran. Han tillstyrkte derjemte Holofernes, att efterfråga, om de syndat mot sin Gud; ty då mente han, att deras Gud skulle gifwa dem i Holofernes hand; ”men hafwa de icke syndat, sade han, så kunna wi intet uträtta emot dem; ty deras Gud bestärmar dem och wi blifwa hela landet till bespottelse.” Detta tal förargade Holofernes så, att han till och med lät gripa Achior och föra honom till den belägrade staden Bethulia, med förklarar, att det skulle wederfaras honom och staden samma öde. Israeliterne mottogo och tröstade honom och bådö Herran om hjelp. Men Holofernes fortsatte belägringen af Bethulia, och för att påskynda stadens uppgifning, lät han bewaka brunarna, så att stor wattung uppstod och folket höll på att förgås af törst och wille gifwa sig. Detta öndrogo de för Othas, som hade högsta befälet i staden; men han uppmuntrade dem, att ännu i fem dagar afwakta hjelp af Herran.

Nu bodde en enka, wid namn Judith, i staden. Hon war känd för ett stilla och fromt lefwerne och i staden wäl aktad. Hon fattade beslutet, att rädda staden, ehuru de manliga innerwänarne förtwiflade. Likwäl outalade hon ej för någon sitt förslag, det

hon, endast i förtröstan på Herrans hjälp, hop-
 pades ensam utföra. Hon bad blott, att de skulle
 träget bedja för henne, då hon med sin piga gick ut
 till fiendernas läger, och emedlertid wara wid godt
 mod de fem dagar, under hwilka de beslutat ännu
 wänta räddning. Anländ till Holofernis läger, fick
 hon genast tillträde till honom, emedan hon föregaf
 sig wilja underrätta, huru han lättast skulle besegra
 hennes folk. Detta sade hon nemligen, att hennes
 Gud skulle uppenbara henne och wille hon säga
 Holofernes det. Hon wunn härigenom, lika mycket
 som genom sin skönhet, Holofernis wälbehag, och
 han gaf henne äfwen tillåtelse, att, såsom hon be-
 gärde, morgon och afton göra sin bön utom lägret,
 till des hon fått den wäntade uppenbarelsen. Se-
 dan hon sålunda i tre dagar uppehållit Holofernes,
 anställde han på den fjerde ett stort gästabud och
 bjöd äfwen Judith. I sin fröjd berusade han sig nu
 så, att han insomnade, och då gästerne, som äfwen
 woro druckne, tillika med betjeningen bortgått, tog Ju-
 dith Holofernis eget swärd, och sedan hon bedit med in-
 nerlig andakt: "O Herre Gud, styrk mig i denna
 stunden!" afhögg hon hans hufwud och lät sin piga
 lägga det i en säck. Derpå begäfwode de sig, såsom
 wanligt, utom lägret; men togo denna gång en om-
 wäg, för att komma obemärkte till staden. Fram-
 kommen wisade Judith Holofernis hufwud för sta-
 dens innewanare, hwilka förwånades och prisade
 Gud. I daggrynningen gjorde de ett utfall mot
 fienden. Då Assyrierne det märkte, gjorde de ett
 buller utanför Holofernis tält, ty de wägade ej gå
 in till honom; men då han ej hördes af, gingo de
 slutligen in att wäcka honom; — och funno hans
 kropp, utan hufwud, liggande i sitt blod. I den
 förskräckelse, som nu fattade dem, öfwerföllos de af
 stadens innewanare och dreswos på flykten. Israe-

literne förföljde dem till landets gränser och gjorde i deras öfvergifna läger ett så rikt byte, att fördelningen deraf upptog 30 dagar. Hänförd af beundran och wördnad wid detta bewis på Israels Guds beskydd öfwer sitt folk, öfvergick Achior från hedendomen till Herrans dyrkan. Judith söng en herrlig låfsång för Herrans nåd, och hela folket instämde med henne.

49.

Profeten Daniel.

Dan. 1, 5 och 6 Kap. Styck. af Dan.

Bland dem, som af Konung Nebukadnezar bortfördes i fångenskap till Babel, war och Daniel, en yngling, hwilken, enligt Konungens befallning skulle, jemte några andra, uppfostras för hans tjänst. Gud begåfwade Daniel med stora insigter och med förstånd, att uttyda syner och drömmar.

Nu hände, att Konung Nebukadnezar hade en dröm, hwaraf han förskräcktes så, att han uppvaknade. Då sammankallade han alla sina spåmän och wisa, och befallde dem, att säga hvad han drömt, på det han deraf måtte se, om deras uttydning war att tro. Han hotade dem med döden, om de ei kunde göra honom till wiljes. Häröfwer blefwo de alla förskräckte; ty de kunde ei fullgöra befallningen. Men Daniel fick Guds uppenbarelse, och trädde fram för Konungen, anförde drömmen och uttydde densamma. Till belöning blef han begåfwad med stora skänker och skatter och sattes öfwer alla wisa i Babel, samt fick tillåtelse, att göra tre sina wänner, Sadrach, Mesach och Abednego, till förstar öfwer Babels landskap.

När Babyloniska riket sedan kom i Mediske Konungen Darii hand, blef Daniel upphöjd till än större ära och anseende, ja, Darius wille sätta ho-

nom öfwer hela riket. Häröfwer harmades de andra höfdingarne, så att de sökte bringa Daniel om lifwet. Då han emedlertid ej kunde beträdas med någon skuld eller misgerning, öfvertalade de Konungen, att låta en befallning utgå, det ingen skulle på 30 dagar bedja något, utom af Konungen, wid straff att fastas i lejonkulan. Men Daniel gjorde, som förr, sin dageliga bön till Herran hemma i sitt hus. Då anflagade hans afundsmän honom; och ehuru bedröfwad Konungen blef, kunde han dock ej ändra sitt Konungsliga påbud; utan sade till Daniel, då han nu fastades till lejonen: "Din Gud, den du utan återwändande tjänar, han hjälpe dig!" Och de buro en sten fram och lade den öfwer öppningen till hålan och den förseglades med Konungens egen ring, på det ingen skulle eljest något företaga mot Daniel. Under hela natten kunde Konungen af oro öfwer Daniel ej sofwa, och gick i dagningen följande morgon till lejonkulan och ropade: "Daniel, lefwande Guds tjänare, har ock din Gud förmått frälsa dig från lejonen?" Daniel svarade: "Min Gud hafwer sändt sin Engel, hwilken lejonens mun tillhållit, så att de ej gjort mig någon skada." Då blef Konungen ganska glad och lät taga Daniel utur groxen — och si, han war alldeles ostadd. Men de män, som honom anflagat hade, blefwo, på Konungens befallning, jemte deras hustrur och barn, fastade i samma kula och hunno knappt bottnen, förrän lejonen fingo dem fatt och förkroßade dem. Sedan lät Darius i alla sina länder påbjuda, att man skulle frukta och wörda Daniels Gud. Och Daniel hade anseende och makt i Darii tid, och likaså när Cyrus kom till wäldet. Under den sednares tid bewisade Daniel sin skarpsinnighet, genom upptäckande, att afguden Bel, som af folket och Konungen dyrkades, ej war någon lefwande Gud; utan att den offerispis,

som åt honom frambars, förtärdes af Presterna. När Cyrus detta fann, blefwo Presterna nedgjorde och Bel lemnades i Daniels wäld och blef af honom sönderslagen och hans tempel förstördt. — Derefter förgjorde han en Drake, hwilken Babylonierne äfwen tillbede. Di gjorde folket uppror emot Konungen och twungo honom att utlemna Daniel, hwilken de åter fastade i lejonkulan. En profet fick under tiden Guds befallning, att hemligen föra mat till honom. Men då Konungen på sjunde dagen fann Daniel oskadad, ropade han: "O Herre, du Daniels Gud! Du är en stor Gud och ingen annan är Gud, än du allena." Och Daniel upptogs; men de, som foro efter hans förderf, lät Konungen nedkasta, och de wordo med hast, för hans ögon, af lejonnen uppslufade.

50.

Tre af Daniels wänner i en brinnande ugn.

Dan. 3 Kap.

Sadrach, Mesach och Abednego, tre Judar, som bortförde af Nebufadnezar, på samma gång som Daniel, jekte honom blifwit uppfostrade till Konungens tjänst och sedan genom Daniels förord upphöjde till de högsta wärdigheter i riket, föllo i Konungens onåd genom följande tilldragelse: Konung Nebufadnezar hade på en skön plan i Babel låtit uppställa ett gylbene beläte, som war 60 alnar högt och 6 alnar bredt. Detta inwigdes högtidligen, hwarefter utropades, att när tecken gafs med trumpeter och andra instrumenter, skulle allt folket nedfalla och tillbedja belätet, wid straff, att eljest fastas i en brinnande ugn. Men Sadrach, Mesach och Abednego wille icke foga sig efter denna befallning. De anklagades och fördes till Konungen, som med stränghet befallde dem, att tillbedja afgudabelätet. Han tillade derwid:

"Låt se, hwilken den Guden är, som eder utur mina händer tager." De swarade: "Si, wår Gud kan wäl hjelpa oss utur den brinnande ugnen och frälsa oss utur din hand, o Konung, och om han än det icke göra will, så skall du ändock weta, att wi dina Gudar ej wörde, ej heller det gyldene belätet tillbedja wilje." Då blef Nebukadnezar utpbragt och gaf befallning, att ugnen skulle gorås sju gånger hetare, än wanligt, och att de bästa frigsmän i hären skulle binda och infasta de tre männen. Och elden war så stark i ugnen, att de män, som skulle infasta dem, blefwo döda af eldslågan. När Sadrach, Mesach och Abednego föllo ned i ugnen, afbrunno de band, med hwilka de woro fängslade och de gingo lösa och ofskadade omkring. Då försträcktes Konungen och sade till sitt råd: "Hafwe wi icke låtit fasta tre män i ugnen bundna?" De sade: "Ja, Herre Konung!" Han sade: "Jag ser dock fyra män gå löse derinne och elden skadar dem intet; och den fjerde är lifasom han wore en gudason." Derypå befallde han de tre infastade utgå och alla funno, huru elden hwarfen skadat dem eller ens deras kläder, eller hår, ja man kunde icke känna någon eldsluft upå dem, ty Herrans Engel hade afwändt lågan ifrån dem. Då lät Konungen utgå ett påbud, att hwilken som försinädade Sadrachs, Mesachs och Abednegos Gud, han skulle förgöras; "ty," sade han, "det är ingen annan Gud, som så hjelpa kan, som denne." Och de tre Daniels wänner kommo åter till sitt förra wälde igen.

51.

Judarnes återkomst ur Babyloniska Fångenskapen.

(Esras och Nehemias Böcker).

Edan Persiske Konungen Cyrus, som i Biblen

Kallas Kores, kommit till wäldet öfwer Babylonien, uppväckte Herren hans anda, så att han redan under sitt första regeringsår lät i hela riket utgå ett påbud, att Judarne skulle få återvända från fångenskapen till sitt fäderne-land och åter uppbygga det förstörda templet. Han lät också till dem utlemna de heliga käril, som Nebukadnezar hade bortfört ur Jerusalems tempel, samt påbjuda, att de afstågande Judarne skulle på allt sätt understödjas af innewägnarne i det land, der de woro såsom fremlingar. De understöddes också ur den Kongl. skattkammaren, för det blifwande templets uppbyggande. Men oagtadt allt detta, återvände endast omkring 50,000, tjenare inberäknade; ty de funno sig ganska wäl i Babel, der de fleste funnit ett nytt fäderne-land och ingått förbindelser, som qwarhöllo dem. De återvändande woro till större delen Prestes, Leviter eller af Juda och Benjamins stam. Anförde af Serubabel, Konung Jojachims sonson, anlände de till Jordans stränder år 536 f. Ehr. föd. och samlade sig allmänt i Jerusalem att offra Herranom. Sedan sammanskötto de till det nya templets uppförande, hwartill grunden lades andra året efter deras återkomst. När nu Samariterne (se 41 berättels.) hörde, att fångelsens barn, såsom de återkomne Judarne kallades, uppbyggde Herrans tempel, wille de deltaga med dem i tempelbyggnaden och sade till Serubabel: "Wi wilja bygga med eder; ty wi söke eder Gud, likasom I;" men Serubabel och de öfrige Judaförstar afslögo deras begäran, emedan de, jemte den sanne Guden, äfwen hade egnat afgudar sin dyrkan. Då blefwo de förbittrade och hindrade arbetets fortgång under hela Cyri regering och utwerkade, efter hans död, till och med förbud från Persien emot byggnadens fortsättning, derigenom att de föreställde Persiske Konungen, att Judarne uppbyggde en fäst-

ning, för att göra sig oberoende af honom. Sålunda hvilade arbetet 15 år. Men då Darius kom till wäldet, upphäfde han förbudet, och lät byggnaden fortgå, hwarpå templet efter 4 år blef fullbordadt och inwigdes, d. 6 Febr. 515 f. Chr. föd. Dock war detta tempel ej så stort och herrligt, som det förra templet.

Så woro nu Jakobs afkomlingar till en del åter bosatta i sina fäders land och lefde nöjda och lugna och styrdes af infödde Domare, hvilka stodo under Syriske Ståthållarens uppsigt. En ny tillwert erhöill deras stat, då Esra, en skriftlärd och wis man, fick tillåtelse af Konung Xerxes, att begifwa sig till fäderneslandet och bättre ordna Gudstjensten och Domarnes werksamhet. Med honom inslyttade omkring 6,000 nybyggare, och genom denna mans kloka åtgärder uppblomstrade riket mer och mer.

Nehemia blef sedan den, som gaf sina landsmän en mera ordnad statsförfattning och uppbyggde ånyo Jerusalems murar, ehuru Samaritanerne så häftigt sökte hindra detta företag, att de arbetande måste omgifwas med wäpnade män, för att skyddas mot wäld, och hwarje arbetare sjelf bära swärd wid sidan.

Nehemia, lifasom Esra, gaf stränga förbud mot allt umgänge med hedningarna och giftermål med deras döttrar. Men då nu, det oagtadt, en af Szwerstepresternas söner, wid namn Manasse, gifte sig med en dotter till Samaritanske Ståthållaren, blef han utstött från sitt folk. Han utwerkade då, genom sin swärfader, Persiske Konungens tillåtelse, att för Samaritanerne bygga ett annat tempel på berget Garizim och inrättade Gudstjensten der i lifhet med den Judiska, och Samaritanerna dyrkade sedan den sanne Guden. Likwäl gaf detta ännu mer anledning till hat emellan Judarne och Sama-

ritanerne, och då tillika många missnöjda gingo öfwer till dem, betraktades de såsom affällingar och bemöttes af Judarne med det största föragt.

52.

Judarne under främmande öfwerwälde; samt deras Stats upplösning.

(1 och 2 Makkab. B.)

Efter återkomsten från fångenskapen lefde Judarne omkring 200 år under Persisk öfwerhöghet; men styrdes af infödda Domare, hvarigenom beroendet af en främmande magt war mindre känbart. De lefde ett lyckligt lif, måhända lyckligare, än under Salomos dagar. Men sedan nödgades de gifwa sig under Macedoniske Konungen Alexander den Store. Dock gaf han dem många friheter och behandlade dem mildt. Efter hans död intogs Jerusalem af Egyptens första regent Ptolomaeus, en af Alexanders Generaler. Han lät nedrifwa murarne och bortförde 10,000 Judar till Egypten, att befolka Alexandria, der de dock ganska wäl behandlades, så att flera flyttade frivilligt efter (320 f. Chr. föd.).

Slutligen nödgades Egypten afstå Judiska landet åt Syriens Konung, och denna tid, då Judarne lydde under Syriskt herrawälde, war dem en swår pröfwo- och förföljelsestid. I synnerhet war Antiochus Epifanes obarmhertig och grym mot Judiska folket. Han gaf befallning, att alla hans undersåtare skulle antaga hedningarnes seder och gudstienst och de, som ej wille detta, blefwo på det grymnaste misshandlade. Så blef en gammal skrifslärd man bland Judarna, wid namn Eleasar, på det grymnaste sätt plågad till döds, emedan han ej godwilligt wille äta swin kött, hwilket stridde mot Moses lag. Afwenså blefwo sju söner med deras moder slagne med ris, stym-

pade och i kittlar stekte, för det de ej wille begå detta brott emot lagen. Men de uthärdade lidandet med tålmod och ståndaktighet och uppmuntrade hwarandra, samt sade till Konungen: "Wi wilje heldre dö, än något emot våra fäders lag handla. Det är en stor tröst, att wi hoppas, när menniskorna dräpa oss, att Gud oss åter till lif uppväcka skall. Men du ogudaktiga menniska, högmodas icke af ditt wälde; efter du är wäldig på jorden, gör du hwad du will; men du måste också dö; och du hafwer ännu den Allsmäktiges dom, som allting ser, icke undkommit."

Under det många sålunda frimodigt ledo döden för sin tro och fädrens lag, sökte andra åter motsätta sig wäldet. Bland dessa utmärkte sig Mackabeerne (168 f. Chr. föd.). De härstammade från en Prest, wid namn Mathathias, som wid altaret nedstaf en Jude, hwilken offrade efter hedningarnes sed. Han nödgades sedan fly till Juda öfken, med sina fem söner; och många fromma följde dem. Snart wärte deras antal till tusen man och de drogo då ut mot fienden och skonade lika litet egna landsmän, som affallit från Herran. Efter Mathatie död fortsattes hans hjeltewerk af sonen Judas Mackabeus, som i flera drabbningar slog Antiochus och hans höfwidsmän, ehuru allid försedd med ringare antal och swagare bewäpning. Han uppmuntrade sitt folk med dessa ord: "Segren kommer af himmelen och icke af stor myckenhet." Helgedomen i Jerusalem war nu utplundrad, ohelgad af hedningarne, och staden öde. Men efter en ny seger drog Judas upp med sina bröder och renade åter templet och offrade å nyo på brännoffers-altaret, enligt lagen. Och allt folket låfwade Gud. Antiochus Epifanes dog kort derefter i de förfärligaste plågor och största samwetsqwal öfwer sina gudlösa gerningar. Judas slöt för-

bund med hans son, Antiochus Eupator och sedan med de nu mäktige Romarne.

I Syrien hade emedertid uppkommit en Konung Demetrius. Denne anföll Judafolket med en öfverlägsen här. Judarne wille fly; men uppmuntrades af Judas att hålla stånd. De blefwo dock slagna och Judas Mackabeus stupade sjelf i drabbningen, efter en hel dags tappert strid. Hans broder Jonathan kom sedan till styrelsen och sedan den andre brodern Simon, och Mackabeernas ätt innehade wäldet i Juda till dess, efter många inbördes strider, i synnerhet mellan twenne Religionssefter, Fariseer och Saduceer, riket slutligen förswagades allt mer och mer och den sista af Mackabeiska ätten blef halshuggen af Romarne (34 f. Chr. föd.). Romarne hade under tiden, gång efter annan, assatt och upphöjt regenter, plundrat templet och dödat Jerusalemens inwånare. Nu bemäktigade de sig helt och hållet wäldet öfwer Judalandet, och uppsatte Herodes den Store till lyd-Konung. Han ombyggde, utwidgade och förskönade Jerusalem's tempel, som dock ei blef alldeles färdigt för än 64 år efter Chr. föd. Wid hans död delades riket emellan hans söner och förwandlades omsider till en Romerst Provins. Judarne hade wäl qwar sina lagar och sin gudstjänst; men deras sjelfständighet war förlorad och deras Gudsdyrkan ett tomt skrymteri och utwärtens sken; och hela menniskoslägtet skulle slutligen förlorat all kännedom om den sanne Guden, om icke den genom Profeterna utlofwade Messias, Jesus Kristus, werldens Frälsare, i menniskonatur kommit och renat Guds dyrkan bland jordens barn, klarare utwecklat Hans wilja och råd om war salighet och genom sitt lidande och sin död öppnat den af ett syndigt släkte slutna wägen till nådens himmel.

Efter beständiga uppror, som Judarne gjorde

mot sina nya öfverherrar, Romarne, blefwo de slutligen af Titus, Kejsaren Wespasianni son, underkufwade, deras stad och tempel i grund förstörde, en oräknelig mängd innewanare dödade eller sålda som slafwar och de återstående förspridda kring hela werlden, öfwer allt föragtade och förföljde; men dock bibehållande sina faders lag och en, i deras tanka ännu ej uppfylld, Profetia om en Messias, hwilken de i den ankomne werldens Frälsare si wille erkänna. Jerusalems förstöring och Judastatens upplösnings inträffade år 70 efter Chr. födelse.

Profetior om Kristus.

Gud, ewig i sin nåd, som i sin rättfärdighet, kunde icke se menniskan, sin afbild, fallen, utan medel att upprättas. Han gaf därför sin egen Son ut för oss alla, på det att hwar och en, som tror på honom, icke skall förgås; utan få ewinnerligt lif.

Löftet om Messia ankomst i werlden gaf redan åt våra förste Fäder i Paradiset, strax efter syndafallet, wid det deröfwer uttalade straffet. Detta glada Evangelium om en Frälsare upprepades sedan af forntidens fromme män, till tröst och uppmuntran för deras samtida, hwilka lesde och dogo i detta hopp om en wäntad Frälsare. Ju närmare det led mot tiden för Christi födelse, desto klarare blefwo profetiorne om honom — till dess ändtligen, "i tidens fullbordan," Gud i menniskonatur försonade werlden med sig sjelf.

De helige män, som rörde af Guds Anda, före Christi ankomst, förkunnade denna saliga tidning, kallas Profeter. Bland sådane räkne wi Moses, Samuel, Dawid, Elia och Elisa m. fl. Men af dem, som egentligen efterlemnade profetiska skrifter, räkne wi 16, Tyra af dessa, kallas de större

Profeterne och äro: Esaia, Jeremia, Hesekiel och Daniel. De öfriga tolf kallas de mindre Profeterne, nemligen: Osea, Joël, Amos, Obadia, Jona, Micha, Nahumi, Sabacu, Jefania, Saggai, Zacharia, Malachi. Wi wilje här anföra några utdrag ur deras skrifter.

Profetior om Christi födelse.

1 Mos. 3: 15. Herren sade till ormen: "Jag skall sätta fiendskap emellan dig och qwinnan, och emellan din säd och hennes säd. Densamma skall söndertrampa ditt hufwud, och du skall stinga honom i hans häl."

Malach. 4: 5, 6. Si, jag skall sända eder den Profeten Elia, förr än den store och förkräcliche Herrans dag kommer. Han skall omwända fädernas hjerta till barnen och barnens hjerta till fäderna; på det jag icke skall komma och slå jorden med spillgifning.

Ef. 40: 3. En Predikares röst är i öknen: Bereder Herranom wäg, görer en jenn stig på marken wår om Gudi; ty Herrans herrlighet skall uppenbarad warda; och allt fött skall tillsammans se, att Herrans mun talar.

Mich. 5: 2. Och du Bethlehem, som liten äst ibland de tusende i Juda, utaf dig skall mig den komma, som i Israel en Herre wara skall, hwilkens utgång warit hafwer af begynnelsen och af ewighet.

Ef. 9: 2, 4, 6. Det folket, som i mörkret wandrar, ser ett stort ljus; och öfwer dem, som bo i mörko lande, skin det klarliga. Du hafwer sönderbrutit deras bördas ok, och deras skuldrors ris och deras plågares staf, lifasom i Medians tid. Ty of är födt ett barn, en Son är of gifwen, hwilkens herradöme är uppå Hans arlar och Han heter Underlig, Råd, Gud, Hjelte, Ewig Fader, Fridförste.

Es. 60: 1, 3, 4, 6. Statt upp war lius; ty ditt lius kommer och Herrans herrlighet går upp öfwer dig. Och hedningarna skola wandra i ditt lius och Konungar uti skenet, som uppgår öfwer dig. Dina söner skola komma fierran efter. Af Saba skola de alle komma; guld och rökelse föra och Herrans låf förkunna.

Zach. 9: 9. Du dotter Zion! fröjda dig storliga; och du dotter Jerusalem, gläd dig; si, din Konung kommer till dig, en rättfärdig och en hjälpare, fattig, och rider på en åsna och på en ung åsninnos fåla.

Profetior om Christi lidande, död och upphöjelse.

Zach. 11: 12, 13. Jag sade till dem: Behagar det eder, så bärer hit så mycket som jag galler; och de wogo upp trettio silfwerpenningar. Och jag tog de trettio silfwerpenningar och kastade dem uti Herrans hus, på det de skulle krukofakaren gifne warda.

Es. 53: 4, 5, 7, 11, 12. Sannerligen, Han bär vår frankhet och lade uppå sig vår sweda, men wi höllo honom för den, som plågad och af Gudi slagen och pint war. Men Han är sargad för våra misgjernings skull och slagen för våra synders skull: näpsten ligger uppå honom, på det att wi skulle frid hafwa och genom hans sår äro wi belade. Då han näpst och plågad wardt, lät Han icke upp sin mun: såsom ett lam, det till slagting ledes och såsom ett får, det stilla tiger för sin klippare. — Derföre att Hans själ arbetat hafwer, skall han få se sin lust och nog hafwa och genom sin kunskap skall Han, min tjenare, den rättfärdige, många rättfärdiga göra; ty Han bär deras synder. Derföre will jag gifwa honom ganska mycket till byte och Han skall hafwa de starka till rof: derföre att Han gaf

ftt lif i döden och wardt ogerningsmän lif räknad, och många synder bar och bad för öfwerträdarena.

Ps. 69: 22. De gåfwo mig galla äta och ättifa dricka uti min stora törst.

Ps. 22: 2, 8, 9. Min Gud, min Gud, hwi hafwer du öfwergifwit mig. Alle de, som mig se, bespotta mig, gäpa upp med munnen och rista hufvudet: Han klage det Herranom, Han hjelpe honom ut och undfätte honom om Han hafwer lust till honom.

Dan. 9: 26, 27. Christus skall dödad warda och de skola icke wilja honom: och ett Förstans folk skall komma och förstöra staden och belgedomen, så att det skall blifwa ändadt, såsom igenom en flod, och efter striden skall det öde blifwa.

Osea 6: 2. Efter två dagar gör Han oss lefwande; på tredje dagen skall han uppväcka oss, så att wi få lefwa inför honom.

Ps. 68: 19. Du hafwer farit upp i höiden och fångat fångeliet; du hafwer undfätt gåfwor för menniskorna, de affällige och, att Herren Gud skall ändå lifwäl blifwa der.

Ps. 110: 1. Sätt dig på min högra hand, till des jag lägger dina fiender till din fotapall.

Desa och flera det Gamla Testamentets heliga och herrliga Profetior om Christo sägo i det Nya Testamentet sin fullbordan.

II.

Berättelser

ur

Nya Testamentet.

1.

Zacharias.

Luc. 1 Kap.

Uti Herodis, Juda Konungs, tid lefde en åldrig Prest, wid namn Zacharias. Hans hustru, som war af Arons prestlerliga slägt, het Elisabeth. De woro båda rättfärdige och wandrade i alla Herrans bud och stadgar ostraffeliga. Men de hade inga barn — och intet hopp att få några: ty de woro båda i en framliden ålder. Nu begaf det sig, att Zacharias en dag, i sitt skifte, skulle upptända rökelsen i Herrans tempel, och allt folket war utantill och bad, så länge rökelsen skedde. Då syntes honom Herrans Engel, stående på högra sidan wid rökaltaret, och Zacharias wardt förskräckt, då han såg honom. Då sade Engelen till honom: "War icke förfärad, Zacharia; din bön är hörd, och din hustru Elisabeth skall föda dig en son, hwilken du skall kalla Johannes. Och dig skall vara glädje, och många skola fröjas af hans födelse; ty han skall vara stor för Herran. Vin och starka drycker skall han icke dricka och skall uppfylld warda af den heliga Andan och omvända många af Israels folk till Herran deras Gud. Han skall gå för honom (Christus) med Elias anda och kraft, till att omvända menniskornas hjertan och göra Herranom ett beredt folk." Då inföll Zacharias: "Hwar af skall jag detta weta; ty jag är gammal och min hustru är framliden i ålder?" Engelen svarade: "Jag är Gabriel, som står i Guds åsyn, och är utsänd, att båda dig denna goda tidning. Och si, du skall warda mållös, intill den dagen, då detta sker,

derföre att du icke trodde mina ord." Och Zacharias blef mållös och måste teckna för det utantill wäntande folket; ty han kunde icke tala, och erhöll först efter sin sons födelse sitt mål igen.

2.

Marias Bebådelse.

Luc. 1 Kap.

Uti sjetten månaden derefter wardt Engelen Gabriel sänd af Gud till staden Nazareth i Galileen, till en Jungfru, wid namn Maria, som war förlofswad med en timmerman eller konstnär, som het Josef, härstammade från David. Engelen kom in till henne och sade: "Hells, full med nåd! Herren är med dig, wälsignad är du ibland qvinnor!" Då wardt Maria förfärad så wäl af Engelen's åsyn, som af hans tal; och tänkte uppå, hurudan helsning detta war. Engelen sade till henne: "Frukta dig icke, Maria, ty du hafwer funnit nåd för Gud. Si, du skall föda en Son, hwilkens namn du skall kalla Jesus. Han skall warda stor och kallas den högstes Son och wara en Konung öfwer Jakobs hus i ewig tid och på Hans rike skall ingen ände wara." Då sade Maria till Engelen: "Huru skall detta tillgå; ty jag wet af ingen man?" Engelen swarade henne: "Den Helige Ande skall komma öfwer dig och den högstes kraft skall öfwerskygga dig: derföre och det heliga, som af dig födt warder, skall kallas Guds Son." Derjente erinrade Engelen Maria, att hennes fränka Elisabeth, ehuru gammal, nu wäntade uppsyllandet af ett Guds löfte om en son; "ty, sade han, för Gud är ingenting omöjligt." Då sade Maria: "Si Herrans tjenarinna; warde mig efter ditt tal." Och Engelen skildes ifrån henne.

3.

Marias besök hos Elisabeth.

Luc. 1 Kap.

Korrt efter Engelens besök stod Maria upp och gick med hast till Bergsbygden uti Jude stad och kom i Zacharie och Elisabeths hus och helsade dem. Då Elisabeth hörde Marias hälsning, wardt hon uppfylld med den helige Ande och hon ropade med hög röst och sade: "Välsignad du ibland qvinnor och välsignad din lifsrucht. Hwadän kommer det, att min Herras moder kommer till mig? Salig är du, som trodde; ty allting warda fullbordade, som dig sagde äro af Herranom." Maria svarade: "Min själ prisar storliga Herran, och min Ande fröjdar sig i Gud, min Frälsare, ty han hafwer sett till sin tjenarinns ringhet. Si, härefter warda alla slägter mig salig kallande. Ty den mäktige hafwer gjort mäktiga ting med mig och Hans namn är heligt. Han hafwer upptagit sin tjenare i Israël, tänkande på sin barmhertighet, såsom han sagt hafwer till våra fäder, Abraham och hans säd, till ewig tid." Och Maria dröjde hos Elisabeth omkring tre månader och gick sedan hem igen.

4.

Josef och Maria.

Matth. 1 Kap.

En man Maria blef gift med Josef, sin trolofswade, fanns hon vara hafwande af den heliga Ande. Josef kände icke förhållandet, och emedan han war en from man och icke wille röja henne, tänkte han hemligen öfswergiswa henne. När han detta tänkte, så då uppenbarades honom i sömnen Herrans Engel, och sade: "Josef, Davids son, räds icke taga Maria, din hustru till dig; ty det som är afladt i henne, det

är af den heliga Anda. Hon skall föda en Son och du skall kalla hans namn Jesus (Frälsare); ty Han skall frälsa sitt folk ifrån deras synder. När Josef vaknade upp af sömnen, gjorde han såsom Herrans Engel hade honom befallt och tog sin hustru till sig.

5.

Johannes Döparens födelse.

Luc. 1 Kap.

Nu wardt för Elisabeth tiden fullbordad, att hon skulle föda, och hon födde en Son. Och hennes grannar och fränder singo höra, att Gud hade gjort stor barmhertighet med henne, och fröjdade sig med henne. På åttonde dagen kommo de till att omskära barnet och kallade det efter dess fader: Zacharias. Då sade modren: "Engalunda; han skall heta Johannes." De invände: "Uti din släkt är ingen, som hafwer det namnet." Derpå frågade de, genom tecken, fadren, hwad han wille kalla honom. Och han begärde en tafsla, hwarpå han skref: "Johannes är hans namn." Och alle förundrade sig derpå. Och strax öppnades hans mun och hans tunga, och han talade, låfwade Gud. Och en stor förwåning kom öfwer alla deras grannar, och ryktet om allt detta gick ut öfwer hela Judiska bergsbygden, och alla, som det hörde, utbrusto: "Hwad månne warda utaf detta barnet?" Ty Herrans hand war med honom. Och Zacharias wardt uppfyllt af den heliga Anda, så att han i glad hänrykning låfwade Gud, profeterade och förutsade sin sons blifwande storhet, såsom Jesu föregångare, och den der skulle bereda wäg för werldens Frälsare, bland menniskorna.

Och barnet wärte upp och stärktes i andanom och wistades i öfwen, till den dagen, då han skulle framkomma för Israels folk.

6.

Jesu födelse.

Luc. 2 Kap.

Det begaf sig på den tiden (omkring 4000 år efter världens skapelse), att af Kejsar Augustus i Rom utgick ett bud, att hela hans rike skulle beskattas. Och denna beskattning var den första och skedde under den höfdingen öfwer Syrien Kyrenius. Och de gingo alla, hwar till sin stad, för att låta beskatta sig. Så for också Josef upp från Nazareth, i Galileen, till Davids stad, Bethlehem, i Judiska landet; ty han var af Davids hus och slägt. Och Maria var med honom. Medan de woro der, wordo dagarne fullbordade, att hon skulle föda; och hon födde sin förstfödde Son, swæpte honom i lindakläder och lade honom ned i en krubba; ty dem war icke rum i herberget.

Och i densamma ängden woro några herdar, hwilka wakade och höllo wård om natten öfwer sin hjord. Och si! Herrans Engel stod när dem och Herrans klarhet fringsken dem, och de wordo storligen förfärade. Då sade Engelen till dem: "Warer icke förfärade: si, jag bådär eder stor glädje, hwilken allt folk wedersfaras skall; ty i dag är eder född frälsaren, som är Kristus, Herren i Davids stad. Och detta skall wara eder för tecken: I skolen finna barnet swæpt i lindakläder, nedlagdt i en krubba." Och strax wardt med Engelen ett stort tal af den himmelska härskaran, som låfwade Gud och sade: "Åra ware Gud i höiden och frid på jorden, och menniskorna en god wille." — Och Englarna fero ifrån dem, upp i himmelen, och herdarne begynte säga emellan sig: "Låter oss nu gå till Bethlehem och se det, som wi hört skedt wara, det Herren oss uppenbarat hafwer." Och de gingo hasteligen och funno Maria och Josef och barnet nederlagdt i krubban. När de detta sett,

beröftade de ut hwad dem sagdt war om detta Barnet. Och alla de det hörde, förundrade sig på de ting, som dem sagde woro af herdarne. Men Maria gömde alla dessa ord, betraktande dem i sitt hjerta. Och herdarne gingo tillbaka igen, prisade och låfwade Gud öfwer allt det de hört och sett hade, såsom dem sagdt war.

Då åtta dagar woro framgångne att barnet skulle omskäras, kallades hans namn **Jesus**, hwilket så kalladt war af Engelen, förr än han afslad war i moderlifwet.

7.

Jesus frambäres i templet och wälsignas af Semeon.

Luc. 2 Kap.

När tiden, enligt Moses lag, war inne, att Maria åter fick ingå i Herrans tempel, förde de Jesum till Jerusalem, på det de skulle bära honom fram för Herran, såsom skrifwet är i lagen: Allt mankön, som först öppnar moderlifwet, skall fallas beligt Herranom; och på det de skulle offra, såsom sagdt war i Herrans lag, ett par turturdufwor eller två unga dufwor.

Och si, i Jerusalem war en man, benämnd **Simeon**, och den mannen war rättfärdig och gudfruktig och wäntade efter Israels tröst, och den helige Ande war med honom. Och han hade fått swar af den helige Ande, att han icke skulle se döden, utan att han hade sett tillförene Herrans Christ. Han kom nu af Andans tillskyndelse i templet; och föräldrarne buro in Barnet Jesus, att de skulle göra för honom, såsom sedwänia war i lagen. Då tog han honom i sin famn, och låfwade Gud och sade: "Herre, nu låter Du din tjenare fara i frid, efter som Du sagt hafwer: ty mina ögon hafwa sett din sa-

lighet, hwilken Du beredt hafwer för allt folk; ett Hus till hedningarnes upplysning, och ditt folk Israel till pris." Och Josef och Maria förundrade sig på det, som sades om honom. Och Simeon wälsignade dem, och sade till Maria: "Si, denne är satt till ett fall och uppståndelse för många i Israel, och till ett tecken, hwilket emotsagdt warder. Ja, ett swärd skall ock gå igenom din själ, på det många hjertans tankar skola uppenbaras."

Och der war en Profetisa, benämnd Hanna, Fa- nuels dotter, af Asers slägt. Hon war en enka wid fyra och åttatio år och kom aldrig bort utur templet, tjenande Gud, med fasta och böner, natt och dag. Hon kom ock dertill i samma stunden och prisade Herran och talade om honom till alla dem, som i Jerusalem wäntade förlofning.

Och då Jesu föräldrar allting fullbordat hade, efter Herrans lag, drogo de in i Galileen igen, uti sin stad Nazareth. Men barnet växte upp och förstärktes i andanom; och Guds nåd war med honom.

8.

Jesus besökes af några Österlandets wisa.

Matth. 2 Kap.

När Jesus war född i Bethlehem, i Judiska landet, i Konung Herodis tid, si, då kommo wisa män af Österlanden till Jerusalem och sade: "Hwar är den nyfödde Judakonungen? ty wi hafwe sett hans stjärna i Österlanden, och äro komne, att tillbedja honom." När Konung Herodes det hörde, wardt han bedröfwad, och hela Jerusalem's stad med honom, och lät församla alla de Öfwerste Presterne och skrif- lärde ibland folket, och frågade dem, hwar Kristus skulle födas. Och de sade honom: "I Bethlehem, i Judiska landet; ty det är så skrifwet genom Profeten: 'Du Bethlehem, i Judiska landet, är ingalunda

den minsta ibland Juda förstar; ty utaf dig skall mig komma den försten, som öfwer mitt folk Israel en Herre wara skall." Då kallade Herodes hemligt till sig de wisa männen, och utfrågade sorgfälligt af dem, hwad tid stjernan syntes. Och sände dem så till Bethlehem med dessa ord: "Farer dit och bespörjer granneliga efter Barnet; och när i det finnen, så säger mig det igen, att jag kan och komma och tillbedja honom."

När de hade hört Konungen, foro de åstad, och så, stjernan, som de sett hade i Österlanden, gick för dem, till dess hon blef ständande öfwer der barnet war. När de sågo stjernan, wordo de ganska glade, och gingo in i huset, och funno Barnet med Maria dess moder och föllo ned och tillbädo honom; och uppläto sina håfswor, och skänkte honom guld, rökelse och myrrha. Sedan fingo de uppenbarelse i sömnen, att de icke skulle komma igen till Herodes; och foro så en annan wäg hem i sitt land igen.

9.

Jesu flykt till Egypten.

Matth. 2 Kap.

När de wisa från Österlanden woro bortfarne, så, då uppenbarades Herrans Engel för Josef i sömnen, sägande: "Statt upp och tag Barnet och dess moder med dig och fly in uti Egypti land, och blif der så länge jag säger dig; ty det kommer dertill, att Herodes skall söka efter Barnet, till att förgöra det." Han stod upp, tog Barnet och dess moder om natten med sig och flydde in uti Egypten; och blef der intill Herodis död, på det att fullbordas skulle det, som sagdt war af Herran genom Profeten: "Ut-af Egypten hafwer jag kallat min Son."

När Herodes nu såg, att han war beswiken af de wisa männen, blef han ganska wred, och sände

ut och lät slå ihjel, i Bethlehem och i hela nesiden deromkring, alla piltebarn, som woro två år gamla och derunder; en ålder, som han hade noga utfrågat af de wise männen, att Jesus måste hafwa. Då blef fullkomnad det, som af Profeten Jeremias sagdt war: "Rachel gråter sina barn och will icke låta hugswala sig; ty det war ute med dem." Men när Herodes war död, si, då uppenbarades Herrans Engel för Josef i sömnen, i Egypti land, och sade: "Statt upp och tag Barnet och dess moder med dig och far in i Israels land, ty de äro döda, som foro efter Barnets lif." Josef gjorde så och nedsatte sig i Nazareth i Galileen, hwarigenom fullbordades Profeterens utsago om Jesus: "Han skall kallas Nazareus."

10.

Jesus i Jerusalems tempel wid 12 års ålder.

Luc. 2 Kap.

Jesus föräldrar gingo årligen till Jerusalem, att fira Påskahögtiden. Och då Jesus war 12 år gammal och de uppfarne woro till Jerusalem efter högtidens sedwänja, och hade fullkomnat dagarna och gingo hem igen, blef pilten Jesus qwar i Jerusalem, och Josef och hans moder wiste der intet af. Men de mente att Han war i sällskapet och gjorde en dagsresa och sökte honom, bland fränder och wänner. Och då de icke funno honom, gingo de till Jerusalem igen, och sökte honom. Så begaf det sig, efter tre dagar funno de honom i templet, sittande midt ibland Lärarne, hörande dem och frågande dem: Och alle, de honom hörde, förwånades öfwer hans förstånd och swar. Då Josef och Maria sågo honom, förundrade de sig, och Hans moder sade till honom: "Min Son, hwi gjorde du oss detta? Si, din fader och jag hafwa sökt efter dig, förjande!" Då swarade Han: "Swad är det att I söken mig? Wistens

”Icke, att uti de stycken, som min Fader tillhöra, bör mig vara?” Och de förstodo icke ordet, som Han till dem talade. Och så for Han med dem och kom hem till Nazareth och var dem underdånig; men Hans moder gömde alla dessa ord uti sitt hjerta. Och Jesus växte till i visdom, ålder och nåd, för Gud och menniskor.

11.

Johannes Döparen framträder, såsom Jesu föregångare.

Matth. 3 Kap.

Omkring 30 år efter Jesu födelse, framträdde, på Guds befallning, Johannes Döparen och predikade i öknen i Judiska landet, och sade: ”Görer bättring; ty Himmelriket är kommet hardt när.” Så uppfylldes Profeten Esaias förutsägelse: ”En ropandes röst är i öknen: Bereder Herrans väg: görer Hans stigar rätta.”

Johannes hade kläder af kamelhår och en lädergördel om sina länder. Hans mat var gräshorpar och wildhonung. Då gingo Jerusalems innewånare ut till honom och folk från hela Judiska landet och all land, som ligga wid Jordan — och läto döra sig af honom och bekände sina synder. Då han såg många af de Fariiseer och Sadduceer*) komma ut till det ställe, der han förrättade sin döpare, sade han till dem: ”I huggormars afföda! ho hafwer föregifwit eder, att I skelen undsly den tillkommande wreden. Görer fördensfull sådan frukt, som bättring tillhörer och tänker icke eller säger wid eder sjelfwa:

*) 2:ne Religions-partier bland Judarne, af hvilka Fari-seerne nitiskt ifrade för hwarje yttre uppfyllande af Lagens bud, och Sadduceerne nekade de dödas uppståndelse och ett lif efter detta.

Vi hafwe Abraham till stamfader; ty jag säger eder, att Gud är mächtig att af dessa stenar uppväcka Abrahams barn! (Jfr. Jos. 4: 9.) Nu är ock yran satt till roten på träden. Därföre, hwart och ett träd, som icke bär god frukt, blifwer afbugget och kastadt i elden."

Då nu de, som från Jerusalem blifwit utsände, att taga kännedom om hans person och embete, frågade, om han war Kristus eller Elias eller någon Profet, swarade han: "Nej, jag döper med watten till bättring; men den efter mig kommer, är starkare än jag, — hwilkens skoband jag icke är wärdig att upplösa (Joh. 1: 27.) Han skall döpa eder med den heliga Anda och med eld."

12.

Jesus döpes af Johannes.

Matth. 3 Kap., Joh. 1 Kap. och Luc. 3 Kap.

Nu kom Jesus från Galileen till särjestället Bethabara, wid östra stranden af Jordan, der Johannes döpte, för att låta döpa sig af honom. Men Johannes förvägrade honom och sade: "Mig behöfves, att jag worde döpt af Dig, och Du kommer till mig!" Då swarade Jesus: "Låt det nu så ske; så bör det vara med oss, att wi uppfylle all rättfärdighet." Då tillstodde han honom det. Och när Jesus war döpt, steg han strax upp ur watten; och si, då wardt honom himmelen öppnad och han såg Guds Ande nedfara, som en dufwa, och komma öfwer honom. Och en röst af himmelen sade: "Denne är min käre Son, i hwilken jag hafwer ett godt behag." Dagen derefter såg Johannes Jesum komma till sig och sade då: "Si, Guds Lam, som borttager werldens synder. Denne är det, om hwilken jag sagt hafwer: efter mig skall komma en man, den före mig varit hafwer, och jag kände honom icke; men Den, som mig

sände att döpa, Han sade till mig: "öfwer hwilken du får se Andan nederkomma och blifwa på honom, Han är den, som döper med den heliga Andan." Och jag är kommen, att döpa med watten, på det Han skulle uppenbar warda i Israel." Jesus begynte då wara omkring 30 år.

13.

Jesus fresta.

Luc. 4 Kap. Matth. 4 Kap.

Sedan gick Jesus, efter sin döpelse, från Jordan igen, full med den heliga Andan, och wardt förd af Andan i öknen på det Han skulle försökas af djefwulen. Och när han hade fastat i 40 dagar och 40 nätter, så hungrade honom. Och frestaren gick fram och sade till honom: "Är Du Guds Son, så säg, att dessa stenar warda bröd." Då svarade han: "Det är skrifwet: Menniskan lefwer icke allenast af bröd; utan af hwart och ett ord, som går af Guds mun." (5 Mos. B. 8: 3.). Då tog djefwulen honom med sig till den heliga staden (Jerusalem), och förde honom till yttersta ringmuren, som omgaf templet och sade till honom i det han visade brådjuret der nedanför: "Är Du Guds Son, så gif dig härutföre; ty det är skrifwet: Han skall gifwa sina Englar befällning om dig, och de skola bära dig på sina händer, att du icke skall stöta din fot emot stenen." (Ps. 91: 11.) Då sade Jesus till honom: "det är också skrifwet: Herran din Gud skall du icke fresta." (5 Mos. B. 6: 16.). Då tog åter djefwulen honom med sig upp på ett ganska högt berg och visade honom hela Judiska landet och kringliggande riket med deras herrlighet; och sade till honom: "Allt detta will jag gifwa dig, om Du faller ned och tillbeder mig." Då sade Jesus till honom: "Gack bort, satan, ty det är skrifwet: Herran din Gud skall du

tillbedja och Honom allena skall du tjena." (5 Mos. 32: 17.) Då öfvergaf Jesu wulen Honom, och si, Englarne gingo fram och tjente Honom.

14.

Jesús anträder sitt Lärarekall och wäljer Lärjungar.

Matth. 4: 10. Marc. 1. Joh. 1 Kap.

Efter frestelsen i öknen, då Jesús hörde, att Johannes war fången, drog Han in åt Galileen och öfvergaf Nazareth och wille taga sin boning i Staper-naum, som ligger wid hafwet. Ifrån den tiden begynte Jesús att predika och sade: "Tiden är fullkomnad och Guds rike är för handen: Vättrer eder och tror Evangelium."

Twenne af Johannes Lärjungar hade redan öfvergått till Jesum, då de hörde sin förre Lärares vittnesbörd om Honom. Ly när Johannes, wid Jesu åsyn, utropade: "Si, Guds Lam," så följde dessa Jesum. Då wände Jesús sig om och såg dem följa sig och sade till dem: "Hwad söken I?" Då sade de till Honom: "Mästare, hwar wistas du?" Han swarade: "Kommer och ser." De kommo och sågo hwar han wistades, och blefwo den dagen när honom. Och war Andreas, en af de två. Han fann först sin broder Simon och sade till honom: "Wi hafwe funnit Messias," och han hade honom till Jesús. Då Jesús fick se honom, sade Han: "Du är Simon, Jona son; du skall heta Cephas (Petrus); det betyder hälleberg.

Dagen der efter wille Jesús gå ut i Galileen och fann Philippus och sade till honom: "Föli mig!" Philippus fann Nathanael, och sade till honom: "Den, som Mose hafwer skrifwit om i Lagen och Profeterne, hafwe wi funnit, Jesús, Josef's son af Nazareth." Nathanael sade till honom: "Kan något

godt komma af Nazareth?" Philippus svarade: "Kom och se." Jesus såg Nathanael komma till sig och sade om honom: "Si, en rätt Israelit i hwilken intet swet är." Då sade Nathanael: "Hwaraf känner Du mig?" Jesus svarade: "Förrän Philippus kallade dig, då du war under fikonsträdet, såg jag dig." Nathanael sade då: "Du är Guds Son, Du är Israels Konung." Jesus svarade: "Efter det jag såde dig, att jag såg dig under fikonsträdet, tror du; — större ting än dessa äro, skall du få se. Sannerligen säger jag eder, härefter skolen I få se himmelen öppen och Guds Englar fara upp och neder öfwer människones Son."

Sedan gick Jesus omkring i hela Galileiska landet och predikade Evangelium och botade allahanda sjukdomar bland folket; och Hans Lärjungars antal tillwerte betydligt.

Bland dessa utwalde Han sedan tolf, dem han kallade Apostlar (sändebud), emedan de utsändes, att öfwer hela werlden predika Evangelium. Och dessa äro de tolf Apostlars namn: Den förste Simon, som kallas Petrus, och Andreas, hans broder; Jacobus, Zebedei son och Johannes hans broder; Philippus och Bartholomeus; Thomas och Matheus, som hade varit en Publikant; Jacobus, Alrhei son och Lebbeus, med tillnamnet Taddeus; Simon Zelotes af Kana och Judas Iskarioth.

15.

Jesu första underverk, på ett bröllop i Kana.

Joh. 2 Kap.

I Kana, i Galileen, wardt ett bröllop; och Jesu moder war der. Wardt ock deslikes Jesus biuden och Hans Lärjungar. Och då winet begynte fattas, sade Jesu moder till honom: "De hafwa intet win." Dermed tycktes hon welat gifwa Jesus tillkänna, att

det wore tid, att gå. Men Jesus sade: "Min tid är ännu icke kommen." Emedlertid fattade Jesu moder häraf hopp, att Jesus skulle afhjelpa bristen, och sade till tjänarne: "Hwad han säger eder, det görer." Så woro der sex stenkrufor, som satta woro efter sättet om Judarnes rening, hållande hwardera två eller tre mått. Då sade Jesus till tjänarne: "Fyller upp kruforna med watten" — och de fyllde dem öfwerfulla. Och Han sade till dem: "Låter nu uti och bärer till köksmästaren;" och de buro. När då köksmästaren smakade winet, som watten warit hade, och icke wiste, hwadan det kommet war; men tjena-rena, som watten öst hade, wiste det, kallade han brudgummen och sade till honom: "Hwar man sätter först fram det goda winet; och när de äro wordne druckne, då det, som sämre är: Du hafwer gömt det goda winet allt hærtill." Detta war det första tecken, som Jesus gjorde, och uppenbarade sin här-lighet, och Hans Lärjungar trodde på honom.

16.

**Jesus uppenbarar för en Qwinna i Samarien,
att Han är den wäntade Messias.**

Joh. 4 Kap.

Derefter gick Jesus med sina Lärjungar in i Judi-ska landet; men begaf sig åter tillbaka åt Galileen, när han fick weta, att Fariseerna stämplade emot honom, emedan han samlade Lärjungar. På den-na wandring måste han gå genom Samarien. Och när han kom till en stad i Samarien, som kallas Sichar, nedsatte han sig wid Jacobs brunn, eme-dan han war trött. Då kom en qwinna af Sa-marien att hemta watten. Jesus sade, till henne: "Gif mig att dricka;" — ty hans Lärjungar woro gångne in i staden, till att köpa mat. Då sade den Samaritanska qwinnan till honom: "Huru, beder du,

som är en Jude, om dricka af mig som är en Samaritanst qvinna?" — ty Judarne wille ingen gemenskap hafwa med Samaritanerna. (Se Saul. Test. 51 berätt.) Jesus swarade: "Förstode du Guds gåfwa, och ho den är, som säger till dig: "Gif mig att dricka," så bad du honom, och han gaf dig lefwande watten." Qwinnan sade: "Herre, icke hafwer du det du kan taga det med, och brunnen är djup; hwardan hafwer du då lefwande (friskt) watten? Månde du wara mer än vår fader Jakob, som gaf oss brunnen och drack af honom?" Då swarade Jesus: "Hwar och en, som dricker af detta wattnet, han warder törstig igen; men hwilken som dricker af det watten, som jag honom gifwer, han skall icke törsta till ewig tid; utan det watten, som jag honom gifwer, skall blifwa honom en källa med springande watten till ewinnerligt lif." Då sade qwinnan: "Herre, gif mig det wattnet, att jag icke törstar eller behöfwer komma hit efter watten." Jesus sade: "Gack, kalla din man och kom hit." Qwinnan swarade: "Jag hafwer ingen man." Jesus sade: "Du sade rätt, jag hafwer ingen man, ty du hafwer haft fem män, och den, du nu hafwer, är icke din man; det sade du sannt." Då sade qwinnan till honom: "Herre, jag ser att du är en Profet." Denna öfvertygelse föranledde henne, att rådfråga sig något i religionsämnena, och hon tillade: "Våra fäder hafwa tillbedt på detta berget (Garizim), och I sägen, att i Jerusalem är det rum, der man tillbedja skall." Jesus sade: "Qwinna, tro mig; den tid kommer, att hwarken på detta berget eller i Jerusalem skolen I tillbedja Fadren. I weten icke hwad I tillbedjen; men wi wete hwad wi tillbedje; ty saligheten (Messias) är af Judarne. Men den tid kommer och är nu allaredo, att rätte tillbedjare skola tillbedja Fadren i Anda och sanningen." Då sade qwinnan:

"Sag wet, att Messias skall komma, som kallas Kristus; när Han kommer, warder Han oss allting underwisande." Jesus sade till henne: "Sag är densamme, som talar med dig." Och i detsamma kommo Hans Lärjungar. Då lät qwinnan sin krukstå, och gick in i staden och sade till folket: "Kommer och ser en man, som mig hafwer sagt allt, det jag hafwer gjort. Männe icke han är Kristus?" Då gingo de ur staden och kommo till honom. Och många Samariter af den staden trodde på honom för qwinnans tals skull, som wittnade, att Han hade sagt henne allt, det hon hade gjort. När nu de Samariter kommo till honom, bådo de honom att Han wille blifwa när dem; och Han blef der två dagar. Och mycket flera trodde för Hans ords skull, och sade till qwinnan: "Nu tro wi, icke för ditt tals skull; ty wi hafwe selfwe hört och wete, att Han är wist Kristus, werldens Frälsare."

17.

Jesus botar Höfwidsmannens tjenare i Kapernaum.

Matth. 8 Kap. Luc. 7 Kap.

Deryå begaf sig Jesus till Galileen; och när Han gick in i Kapernaum, kom en Höfwidsmann till honom och bad honom, sägande: "Min tjenare ligger hemma borttagen och hafwer stor wedermöda." De äldste fällde och förbön för honom, sägande: han är wärd att du gör honom det; ty han hafwer wårt folk kärt och hafwer byggt oss synagogan. Då sade Jesus till honom: "Sag will komma och bota honom." Men Höfwidsmannen swarade: "Herre, jag är icke wärdig, att Du skall gå in under mitt tak; utan säg allenast ett ord, så blifwer min tjenare helbregda." När Jesus detta hörde, förundrade Han sig och sade till dem: "Sannerligen säger jag eder,

jag hafwer icke funnit sådan tro i Israël." Och till Höfwietsmannen sade Han: "Gack, och som du tror så ske dig." Och i samma stunden blef hans tjena-
re helbregda.

18.

Jesus wisar, genom underwerk och tal, att
Han är den utlofwade Messias.

Luc. 7 Kap.

Eedan gick Jesus till den staden, som kallades Nain och med honom gingo hans Lärjungar och mycket folk. Då han nu kom in till stadsporten, så, då bars der ut en död, sin moders ende son, och hon war en enka; och en stor hof folk af staden gick med henne. Då Herren såg henne, warfunnade han sig öfwer henne och sade till henne: "Gråt icke!" Och han gick till och tog på bären och de, som buro stad-
nade. Då sade han: "Jag säger dig, unge man, ståt upp!" och den döde satte sig upp och begynte tala, och han lemnade honom åt hans moder. Och en förwåning kom öfwer alla och de prisade Gud, sägande: "En stor Profet är uppkommen ibland oss och Gud hafwer sökt sitt folk." Och detta ryktet om honom gick ut öfwer allt Judiska landet och alla de land deromkring.

Om allt detta underrättade Johannes Lärjungar sin nu fängslade Lärare. Då kallade Johannes till sig två af sina Lärjungar och sände dem till Jesus, sägande: "Är Du den, som komma skall eller skole wi wänta någon annan?" Då männen kommo till honom, war han iust utrytgen af att göra många helbregda af sjukdomar och plågor och onda andar och gaf många blinda syn. Dertöre swarade Jesus och sade till dem: "Går och säger Johannes igen, hwad jag sett och hört hafwen: de blinde se, de halte gå, de spetälske göras rene, de döde stå upp igen;

dem fattigom warder Evangelium predikadt. Och salig är den, som icke förargas på mig.”

19.

Jesus begifwer sig åter till Jerusalem och botar en sjuk wid Bethesda.

Joh. 5 Kap.

Derefter war en Judarnes högtid och Jesus for upp till Jerusalem. Men i Jerusalem war en damm, wid fårabuset, som het på Ebreiska Bethesda (d. ä. Barmhertighetshus) och hade fem skjul. Deruti lågo en stor hof sjuke, blinde, halte, borttwinade och bidade efter, att wattnet skulle röras. Ty en Engel steg ned i dammen på en wiß tid och rörde wattnet. Den der nu först steg ned i wattnet sedan det war rördt, han blef helbregda, ehwad sjukdom han hade. Så war der en man, som hade varit sjuk i 38 år. Då Jesus fick se honom, der han låg, och förnam, att han nu i lång tid hade legat sjuk, sade Han till honom: ”Will du blifwa helbregda?” Den sjuke swarade: ”Herre, jag hafwer ingen, som förer mig i dammen, strax när wattnet är rördt; men förr än jag kommer, är en annan stigen ned före mig.” Då sade Jesus till honom: ”Statt upp, tag din säng och gå!” — Och det war på en Sabbathsdag. Då sade Judarne till honom, som war worden helbregda: ”Det är Sabbath; dig är icke lofligt, att bära fängen.” Han swarade: ”Den, som gjorde mig helbregda, han sade till mig: ’Tag din säng och gå.’” Då frågade de: ”Ho är den mannen, som detta sade?” Men han wiste det icke; ty Jesus war undanwiken, emedan mycket folk war i det rummet. Derefter fann Jesus honom i templet och sade till honom: ”Si, du är helbregda worden, synda icke hädanefter, att dig icke wedersares något wärre.” Då gick mannen bort och sade Judarne, att Jesus war den, som honom

helbregda gjort. Och derföre förföljde Judarne Jesus och sökte att döda honom, för det han detta gjorde på Sabbathen.

20.

Jesus helar åter en sjuk man på Sabbathen.

Matth. 12 Kap. Marc. 3 Kap. Luc. 6 Kap.

Det begaf sig på en annan Sabbath, att Jesus gick in i Synagogan och lärde. Och der war en man, hwilkens högra hand war borttwinad; och de Skriftlärde och Fariseer waktade på honom, om han någon helbregda gjorde på Sabbathen, att de måtte finna något, det de kunde anklaga honom för. Men han förstod deras tankar och sade till mannen, som den twinade handen hade: "Statt upp och gåt fram!" han gjorde så. Då sade Jesus till dem: "Hwiltetdera är lofligt, att göra wäl om Sabbathen eller göra illa, — hjelpa lifwet eller förspilla det?" De tego. Då såg han uppå dem med wrede och ömkade sig öfwer deras hjertas blindhet, och sade ytterligare till dem: "Hwilken är den menniska ibland eder, som hafwer ett får, och om det faller i en grop om Sabbathen, icke går och fattar uti det och drager det upp? Huru mycket bättre är nu icke en menniska än ett får! Derföre må man ju göra wäl på Sabbathen." Derpå sade han till mannen: "Räck ut din hand!" och han uträckte henne; och hon wardt honom färdig, såsom den andra. Då gingo de Fariseer ut och rådslogo på sjelfwa Sabbathen, huru de måtte förgöra honom. Men när Jesus det förnam, gick han dådan. Och honom följde mycket folk, och han gjorde dem alla helbregda.

Jesu liknelse om utsädet och om ogräset bland hvetet.

Matth. 13 Kap. Luc. 8 Kap.

En dag gick Jesus ut af sitt hus i Kapernaum och satte sig ut med Galileiska hafvet (sjön Genesareth). Och der församlades mycket folk till honom, så att han steg uti ett skepp och satte sig, och allt folket stod på stranden. Och han talade med dem mångahanda i liknelser, sägande bland annat: "En sädesman gick ut, till att så sin säd; och wid han sådde, föll en del wid vägen och wardt förtrampadt och foglarne under himmelen åto det. Och en del föll på hälleberget; och då det uppgick, förtorkades det; ty det hade ingen wättska. Och en del föll ibland törne; och törnet gick med upp och förqwafde det. Och en del föll i god jord; och gick upp och gjorde hundradefaldt frukt." Då han detta sagt, ropade han: "Den der hafwer öron till att höra, han höre!" — Då frågade honom hans lärjungar, hurudan denna liknelsen war. Han sade till dem: "Säden är Guds ord. Men de, hos hwilka ordet faller, såsom säden wid vägen, äro de, som höra; sedan kommer djefwulen och tager bort ordet utur deras hjerta, att de icke tro skola och blifwa frälste. Men de, hos hwilka ordet faller, såsom säden på hälleberget, äro de, som när de höra, anamma de ordet med glädje; men det får inga rötter; de tro till en tid; men då fröjelsen påkommer, falla de derifrån. Men de, hos hwilka ordets säd föll ibland törne; äro de, som höra, och gå bort och warda förqwafde af omsorger och rikedomar och lifwets wällust och bära ingen frukt. Men de, som mottogo det utsädda ordet i god jord, äro de, som höra ordet och behålla det uti gansta godt hjerta och bära frukt i tålmod, så att en del

gör hundradefallt, en del sextiofallt och en del trettiofallt.”

En annan liknelse satte Han dem före och sade: “Himmelriket är lifasom då en man sådde god såd i sin åker; men då folket sof, kom hans owan och sådde ogräs midt ibland hwetet och gick sin wäg. Då nu säden wärte och bar frukt, syntes ock ogräset. Då gick husbondens tjenare fram och sade till honom: “Herre, sådde du icke god såd i din åker, hwardan hafwer han då ogräs?” Då sade han till dem: “det hafwer owännen gjort.” Tjenarne frågade då: “Will du, att wi gå och hemta det bort?” Han swarade: “Nej; på det att, när I upprycken ogräset, I icke skolen dermed upprycka hwetet. Låter båda wera intill skördetiden; och då will jag säga till skördemännen: Hemter först ogräset tillsammans och binder det i knippor, till att uppbrännas; men hwetet församlas i min lada.” Sedan Jesus talat dessa och ännu flera liknelser till folket, skilide Han det ifrån sig och kom hem. Då stego Hans Lärjungar fram till honom och sade: “Uttyd oss denna liknelsen om åfernäs ogräs.” Då swarade Han: “Menniskones Son, (Christus) är den, som den goda säden sår. Åfern är werlden. Den goda säden är rikets barn, (de trogna). Ogräset är den ondäs barn (de otrogne). Owännen, som sådde, är djefwulen. Skördetiden är werldens ända. Skördemännen äro Englarne. Såsom nu ogräset hemtas tillsammans och brännes upp med eld, så skall det ske på denna werldens ända. Menniskones Son skall sända sina Englar och de skola församla all förargelse utaf Hans rike och alla dem, som illa göra; och skola kasta dem i en brinnande ugn. Der skall warda gråt och taudagnislan. Då skola de rättfärdige skina, såsom solen i deras faders rike. “Hwilken öron hafwer till att höra, han höre.”

Johannes Döparen halshugges.

Luc. 3 Kap. Marc. 6 Kap. Matth. 14 Kap.

Då Herodes Tetrarcha,*) med tillnamnet Antipas, wardt straffad af Johannes för Herodias, hans broder Philippi hustrus, skull, hwilken han tagit, och för allt det onda, som Herodes gjorde, lade han Johannes i häktelse. Johannes hade nemligen sagt till Herodes: "Dig är icke lösligt, att hafwa din broders hustru." Men Herodias gick efter hans argaste och hade gerna dräpitt honom, och kunde dock icke komma des wid; ty Herodes fruktade Johannes, wetande, att han war en from och helig man, och aktade och lydde honom i många stycken, och hörde honom gerna. Då nu en läglig dag kom, att Herodes, på sin födelsedag, gaf de öfwersta och höfwietsmännen och de yppersta i Galileen en afconmåltid, gick Herodias dotter in och dansade, och det behagade Herodes och dem, som med honom sutto wid bordet. Då sade Konungen till henne: "Bed af mig hwad du will; jag will gifwa dig det." Och han swor derjemte henne en ed: "Hwad du bedjande warder af mig, will jag gifwa dig, allt intill hälften af mitt rike." Hon gick då ut och sade till sin moder: "Hwad skall jag bedja?" Hon sade: "Johannes Döparens hufwud." Och hon gick med hast in till Konungen och bad, sägande: "Jag will, att du gifwer mig irax, på ett fat, Johannes Döparens hufwud." Då wardt Konungen bedröfwad; dock för edens skull och för deras skull, som sutto wid bordet, wille han icke afwisa henne; utan sirax sände Konungen bödeln och böd inhemta hans hufwud. Han gick åstad och

*) Eller Sjerdingsfurste, emedan han regerade öfwer en af de fyra delar, i hwilka Palästina nu war fördeladt.

halshögg Johannes i fångahuset, och bar fram hans hufvud på ett fat och lemnade det åt Herodias dotter, och hon gaf det åt sin moder.

Då Johannes Lärjungar det sporde, kommo de och togo hans lekamen urp och begrofwö honom, och gingo sedan bort och förkunnade det för Jesus.

23.

Jesus lärer och spisar i en ödemark fem tusende män.

Matth. 14 Kap. Marc. 6 Kap. Luc. 9 Kap. Joh. 6 Kap.

När Jesus hörde mordet på Johannes Döparen, for Han med skepp afsjdes bort uti en ödemark öfwer det Galileiska hafwet, som är wid den staden Tiberias, och mycket folk följde honom, derföre att de sågo Hans under, som han gjorde med dem, som sjuke woro. Då gick Jesus på ett berg och satte sig der med sina Lärjungar. Och då tillstundade Påska, Gudarnes högtid. Och Han talade till folket om Guds rike och gjorde dem helbregda, som det behöfde. Men när det led till aftenen, gingo Hans Lärjungar fram till honom och sade: "Här är en ödemark och tiden är förliden; låt folket gå ifrån Dig, att de måga gå bort i byarne och köpa sig mat; ty de hafwa intet att äta." Då sade Jesus till Philippus: "Hwar få wi köpa bröd, att de måga äta." Det sade Han, till att försöka honom, ty Han wiste wäl hwad Han wille göra. Philippus swarade: "För två hundrade penningar bröd wore icke nog, att hwar och en finge ett litet stycke." Då sade Andreas, Simon Petri broder: "Här är en pilt, som hafwer fem bröd och två fiskar; men hwad förstår det ibland så många?" Jesus sade: "Låter folket sätta sig." Och på det rummet war mycket gräs. Då satte sig ned omkring fem tusende män. Och Jesus tog bröden, tackade och gaf Lärjungarne, och

Lärjungarne utdelade bland dem, som sutto; sammalides och af fiskarne så mycket de wille. Då de woro mätte, sade Han till sina Lärjungar: "Hemter tillhoppa stycken, som öfwerblefne äro, att de icke förfaras." Så hemtade de tillhoppa, och uppfyllde tolf forgar med stycken, som öfwer woro af fem bröd, efter dem, som ätit hade. När de menniskorna sågo, att Jesus hade gjort detta under, sade de: Wisserligen är denne den Profeten, som komma skall i werlden. När då Jesus såg, att de wille komma och taga honom och göra honom till Konung, gick Han affides bort uppå berget, Han sjelf allena, till att bedia. Men sina Lärjungar befallte Han, att de skulle gå till sjös och fara före honom öfwer hafwet.

24.

Jesus går på wattnet.

Joh. 6. Kap. Matth. 14. Kap.

Jesu Lärjungar gingo då, på Hans befallning, ned till hafwet, för att fara öfwer till Kapernaum. Och det war redan mörkt; men Jesus hade icke kommit till dem. Då blåste ett starkt wäder och wägen begynte gå. Men de woro då midt på hafwet och deras farkost led plats i wägen; ty wädret war emot. Men wid den 4:de nattwäkten (fl. 3 om morgonen) kom Jesus till dem, gående på hafwet. När Lärjungarne sågo honom gå på hafwet, wordo de förfärad och ropade af räddhåga. Men Jesus talade dem strax till och sade: "Barer wid godt mod, det är jag, warer icke förfärad." Då swarade Petrus: "Herre, är det Du, så bjud mig komma till Dig på wattnet." Då sade Han: "Kom!" När Petrus då sleg ur båten, begynte Han gå på wattnet, att Han skulle komma till Jesum. Men när han såg, att wädret war starkt, wardt han förfärad: och som han begynte sjunka, ropade han: "Herre, hjelp mig!"

Strax räckte Jesus ut handen och fattade uti honom och sade till honom: "O, du flentrogne, hwi twiflade du?" Och när de woro inkomme i båten, stillade wädret sig och de woro wid landet. Men de, som woro i båten, gingo fram och tillbådo honom och sade: "Wiferligen är Du Guds Son."

Och när folket förnummo Hans ankomst, sände de bud i hela landet deromkring och hade alla sjuka till honom och bådö honom, att de måtte allenast få taga på Hans klädefäll; och de, som togo deruppå, wordo alla helbregda.

25.

Jesus förhållande mot den Kananeiska qwinnan.

Matth. 15 Kap.

Jesus gick derifrån och kom till trakten omkring städerna Tyrus och Sidon. Och si, en Kananeisk qwinnna kom af de landsändar och ropade till honom och sade: "O Herre, Davids Son, förbarma Dig öfwer mig! Min dotter qwäles jemmerligen af djefwuten." Men han swarade henne icke ett ord. Då stego Hans Lärjungar fram och bådö honom och sade: "Skili henne ifrån Dig; ty hon ropar efter oss." Men han swarade och sade: "Jag är icke utsänd, utan till de borttappade får af Israels hus." Men hon kom och tillbad honom, sägande: "Herre hjelp mig!" Då swarade han: "Det är icke höfwißt, att taga brödet ifrån barnen och kasta det för hundarne." "Ja Herre!" swarade hon, "dock äta likwäl hundarne af de smulor, som falla utaf deras herrars bord." Då swarade Jesus och sade till henne: "O qwinna! din tro är stor: ske dig som du will;" och hennes dotter blef helbregda i samma stund.

Jesus gifwer syn åt en blindfödd man.

Joh. 7, 8 och 9.

Jesus gick upp till löshyddohögtiden i Jerusalem och talade mycket i templet och undervisade, samt bestraffade Judarnes otro, hvarigenom de så förbittrades, att de togo upp stenar på templets förgård, till att kasta på honom, men Jesus gick undan ur templet. När Han nu gick fram om, såg Han en man, som var blind född. Och hans Lärjungar sporde honom till och sade: "Rabbi! hwilken syndade, denne eller hans föräldrar, att han skulle födas blind?" Jesus svarade: "Swarken har denne eller hans föräldrar syndat så swårt, som J menen; men han föddes blind, på det Guds verk skola uppenbaras på honom. Jag måste verka Hans verk, som mig sändt hafwer, medan dagen är: natten kommer, då ingen kan verka. Så länge jag är i werlden, är jag werldens ljus." Då Han detta sagt hade, spottade Han på jorden, och gjorde deraf en deg och smorde med den på den blindes ögon, och sade till honom: "Gått bort och två dig i dammen Siloa." Han gick och tvådde sig, och kom igen — och hade sin syn. Då sade grannarne och de, som honom förr sett hade: "Är icke denne den, som satt och tiggde?" Somlige sade: "Det är han;" andra: "Han är honom lik." Men han sjelf sade: "Jag är densamme." Då sade de till honom: "Huru wordo dina ögon öppnade?" Han svarade: "Den mannen, som kallas Jesus, gjorde en deg och smorde min ögon och sade till mig: gått till dammen Siloa och två dig, och när jag gick och tvådde mig, fick jag synen." Då förde de honom till de Fariseer. Och det war på en Sabbath, som Jesus öppnade hans ögon. När derföre mannen hade för Fariseerna berättat

tilldragelsen, sade dessa: "Den mannen är icke af Gud, efter han icke håller Sabbathen." Somlige åter sade: "Huru kan en syndig menniska göra dessa tecken?" Och en twedrägt war emellan dem; åter sade de till den blindfödde: "Hwad säger du om honom, att han hafwer öppnat dina ögon?" Då sade han: "En Profet är han." Men Judarne trodde icke om honom att han varit blind och fått synen, förrän de kallade föräldrarne, och sporde dem till och sade: "Är denne eder son, den I sägen vara blind född — och huru ser han nu?" Föräldrarne swarade: "Wi wete, att denne är vår son och att han war blind född; men huru han nu ser eller hwem hans ögon öppnat, wete wi icke. Han är åldrig nog, spörjer honom till; tale han sjelf för sig." Detta sade hans föräldrar derföre, att de räddes för Judarne; ty Judarne hade då redan beslutit, att hwilken som bekände Jesus vara Christus, han skulle utkastas ur synagogan. Åter kallade de mannen, som varit blind och sade till honom: "Gif Gudi äran! wi wete, att denne mannen är en syndare." Swarade han och sade: "Om han är en syndare, wet jag icke: ett wet jag, att jag war blind och ser nu." När mannen sedan bestryckte Jesu högre sändning med dessa ord: "Wi wete, att Gud icke hörer syndare; wore icke denne af Gudi, så kunde han intet göra," så blefwo de förbittrade och drefwo honom ut. Och fick Jesus höra, att de hade utdrifwit honom; och när han fann honom, sade han till honom: "Tror du på Guds Son?" Han swarade: "Herre, ho är han, att jag må tro på honom?" Jesus sade: "Du hafwer sett honom och det är den, som talar med dig." Då sade mannen: "Herre, jag tror" — och han tillbad honom.

27.

Jesus förklarar på "det heliga berget."

Matth. 17 Kap. Luc. 9 Kap.

Jesus tog Petrus och Jacob och Johannes, hans broder, till sig och hade dem afsidet på ett högt berg och wardt förklarad för dem; och hans ansigte sken, som solen, och hans kläder wordo hwita, som ett ljus; och si, dem syntes Mose och Elia, talande med honom om hans afgang, som han fullborda skulle i Jerusalem. Då sade Petrus till Jesum: "Herre, här är oss godt att vara: will du, så wilja wi här göra tre hyddor, dig en och Mose en och Elia en" — och wiste icke hwad han sade. Wid han ännu talade, si, en ljus sky omskyggde dem; och si, en röst utur skyen sade: "Denne är min käre son, i hwilken jag hafwer ett godt behag; honom hörer!" Och när Lärjungarne det hörde, föllo de på sitt ansigte och wordo swärligen förfärad. Men Jesus gick till och tog på dem och sade: "Står upp och rädens icke!" Men då de upplyste sina ögon, sågo de ingen, utan Jesum allena. Och när de gingo ned af berget böd Jesus dem: "Säger för ingen denna synen, till des menniskones Son är uppstånden ifrån de döda".

28.

Jesus liknar hwarje syndare wid en förlorad Son.

Luc. 15 Kap.

Till Jesus gingo allehanda Publikaner och syndare, att de måtte höra honom; och de Fariseer och Skriftlärde knorrade och sade: "Denne undfår syndare och äter med dem." Då sade han till dem denna likenessen: "En man hade två söner, och den yngre af dem sade till fadren: "fader, lemna mig den delen af egodelarne, som mig tillkommer." Och han byt-

te egodelarne dem emellan. Säte många dagar der-
 efter, då den yngre sonen hade lagt alla sina ting
 tillhoppa, for han långt bort i fremmande land, och
 der förfor han sina egodelar och lefde öfwerflödigt.
 Sedan han allt förtärt hade, wardt en stor hunger i
 det landet; och han begynte lida nöd och gick borrt
 och gaf sig till en borgare der i landet; och han sän-
 de honom till sin afwelsgård, att han skulle sköta
 hans swin. Då begärde han mätta sig med dras,
 hwarmed swinen föddes; — och honom gaf ingen.
 Då besinnade han sig sjelf och sade: “Huru många
 min faders legodrängar hafwa bröd nog, och jag för-
 gås här i hunger. Jag will stå upp och gå till min
 fader och säga till honom: “Fader, jag hafwer syn-
 dat i himmelen och för dig. Jag är icke nu wärd
 kallas din son; gör mig såsom en af dina legodrän-
 gar.” Och så stod han upp och kom till sin fader.
 Och då han långt ifrån war, såg honom hans fader
 och begynte warfunna sig öfwer honom, och loyp e-
 mot honom, föll honom om halsen och kyste honom.
 Men sonen sade: “Fader, jag hafwer syndat i him-
 melen och för dig och är icke wärd härefter kallas
 din son.” Då sade fadren till sina tjenare: “Bärer
 fram den yppersta klädnaden och kläder honom der-
 uti och sätter en ring på hans hand och skor på
 hans fötter; och hafwer hit den gödda kalfwen och
 slagter honom: wi will äta och göra oss glada; ty
 denne min son war död, och hafwer fått lif igen;
 han war borttappad och är igenfunnen.” Och de
 begynte göra sig glada. Men hans äldre son war
 ute på marken; och när han kom och nalkades hu-
 set, hörde han sjungas och dansas; och kallade en af
 tjenarne och frågade honom hwad det war. Då sa-
 de han till honom: “Din broder är kommen och din
 fader lät slagta den gödda kalfwen, för det han haf-
 wer honom helbregda igen.” Då wardt han wred

och wille icke gå in. Då gick hans fader ut och bad honom. Han swarade och sade till fadren: "Si, jag tjenar dig i så många år och hafwer aldrig gått från dina bud; och du gaf mig aldrig ett tid, att jag måtte göra mig glad med mina wänner. Men sedan denne din son kommen är, som sinna egodelar hafwer förtärt på ett lastbart sätt, hafwer du för honom slagtat den gödda kalswen." Då sade fadren: "Min son, du är alltid när mig, och allt det mitt är, det är ditt. Men man måste nu glädias och fröjdas; ty denne din broder war död och fick lif igen, han war borttappad och är igenfunnen."

29.

Jesus framställer en liknelse om en rik man och om en fattig.

Luc. 16 Kap.

Widare framställde Jesus för Fariseerne denna liknelse: "Det war en rik man, som klädde sig i purpur och kosteligt linkläde och lesde hwar dag fräseligt. Och det war ock en fattig, benämnd Lazarus, den der låg för hans dörr, full med sår, begärandes släcka sin hunger med de smulor, som föllo af den rika mannens bord. Dock kommo hundar och slette hans sår. Så hände det sig, att den fattige blef död och wardt förd af Englarne uti Abrahams sköte. Blef ock den rike död och wardt begrafwen. Som han nu i helsvetet och pinan war, lyfte han sin ögon upp, och fick se Abraham långt ifrån och Lazarus i hans sköte. Då ropade han och sade: "Fader Abraham, warfunna dig öfwer mig och sänd Lazarus, att han doppar det yttersta af sitt finger i watten och swalkar min tunna; ty jag pinas swärligen i denna lågan." Då sade Abraham: "Min son, tänk uppå, att du hade ditt goda medan du lesde och Lazarus hade deremot ondt; men nu hafwer han hug-

nad och du pinas. Och öfwer allt detta är emellan oss och eder befästadt ett stort swalg, så att de, som wilja fara hädan till eder, de funna det icke; ei heller fara dädan och hit öfwer till oss." Då sade han: "Så beder jag då dig, fader Abraham, att du sänder honom i min faders hus; ty jag hafwer fem bröder, att han förwarar dem, att de och icke komma uti detta pinorummet." Abraham swarade: "De hafwa Moses och Profeterne: höre dem!" Då sade han: "Nej, fader Abraham; men kommer någon af de döda, då bättra de sig." Då sade han till honom: "Höra de icke Moses och Profeterna, så tro de icke heller, om någon af de döda uppstode."

30.

Jesus, Barnens wän.

Matth. 18. Marc. 10 Kap.

En dag gingo Lärjungarne fram till Jesus och sade: "Hwilken är den störste i himmelriket?" Då kallade Jesus fram ett barn och ställde det midt ibland dem och sade: "Sannerligen säger jag eder: Utan G omvänden eder och warden såsom barn, skolen G icke komma i himmelriket. Hwilken nu aktar sig sjelf så ringa, som detta barnet, han är den störste i himmelriket, och hwilken som undfår (och wårdar) ett sådant barn i mitt namn, han undfår mig. Men hwilken som förförer en af dessa små, som tro på mig, honom wore bättra, att en qwarnsten wore bunden wid hans hals och han sänktes ned i hafwets djup!"

En annan gång buro de barn till Jesum, att han skulle lägga händerna på dem. Men Lärjungarne nävste dem, som barnen frambyro. När Jesus det såg, wardt han misflynt och sade till dem: "Låter barnen komma till mig och förmener dem icke; ty sådana hörer Guds rike till. Sannerligen säger

jag eder: Hvilken som icke undfår Guds rike såsom ett barn, han kommer der aldrig in." Och han tog dem upp i famnen, lade händerne på dem och wälsignade dem.

31.

Jesus liknar Gud, i Sin andeliga styrelse, wid en Husfader, som sändt arbetare i sin wingård.

Matth. 20 Kap.

För att wisa, huru menniskan ej kan göra anspråk på Guds nåd eller mäta sin belöning efter någon förtienst, framställde Jesus denna liknelse: Med Guds styrelse i andeligt afseende är lika förhållande, som med en husbonde, hwilken gick ut bittida om morgonen, till att lega sig arbetare uti sin wingård. Och när han hade blifwit öfwerens med arbetarena om en wiß dagspenning, sände han dem ut i sin wingård. Sedan gick han ut wid tredje timman (kl. 9 f. m.) och såg några andra stående syflolösa på torget, och sade till dem: "Går och I uti min wingård, och hwad skälighet är, will jag gifwa eder." Och de gingo. Och åter gick han ut wid sjette och nionde timman (kl. 12 och 3) och gjorde sammaldes. Men wid elfte timman (kl. 5 e. m.) gick han ut och fann några andra stående syflolösa, och sade till dem: "Hwi stån I här hela dagen?" De swarade: "Ty ingen hafwer lagt oss." Då sade han till dem: "Går och I uti min wingård, och hwad skälighet är, skolen I få." När nu aftonen kom, sade wingårdsherren till sin uppsyningsman: "Kalla fram arbetarne och gif dem deras lön, begynnande på de sista." Och när de kommo fram, som wid elfte timman komne woro, fick hwardera fulla dagspenningen; men när de första kommo, mente de, att de skulle

få mer; men fingo hwardera dagspenningen. Då knorrade de emot hushonden och sade: "desse sjuite hafwa arbetat en timma och du gödtgjorde dem lika med oss, som hafwa burit dagens tunga och beta." Då svarade han en af dem: "Min wän, jag gör dig ingen orätt. War du icke öfwerens med mig om en wiß dagspenning? Lag det dig tillhörer och gack din wäg; men jag will gifwa denne sjuite lika mycket som dig. Eller må jag icke i min ting göra hwad jag will? Hwi brinner ditt öga af afund, för det jag så god är?"

32.

Jesus uppväcker Lazarus.

Luc. 10 Kap. Joh. 11, 12 Kap.

Jesus wistades gerna hos tre fromma syston i byn Bethania; Lazarus, Martha och Maria; och det begaf sig en gång, då han wandrade med sina Lärjungar, gick han in dit och Martha undfick honom i sitt hus. Hennes syster Maria satte sig wid Jesu fötter och hörde hans tal; men Martha bekymrades med idkelig tjenst. Hon gick fram och sade: "Herre, sköter du intet derom, att min syster låter mig tjena allena? Så sag henne nu, att hon hjelper mig." Jesus svarade: "Martha, Martha, du hafwer omsorg och bekymmer om mångahanda. Men ett är nödtorftigt: Maria hafwer utforat den goda delen, hwilken henne icke skall ifråntagas."

En tid derefter blef Lazarus, Marias och Marthas broder, sjuk. Då sände hans systrar bud till Jesum och sade: "Herre, se, den Du får hafwer, ligger sjuk." När Jesus det hörde, sade han: "Den-na sjukdomen är icke till döds, utan till Guds ära; att Guds Son skall deraf ärad warda." Thuru nu Jesus hörde, att Lazarus war sjuk, blef han qwar på samma ställe två dagar. Derefter sade Han till

Lärlingarne: "Lazarus, vår vän, sofwer; men jag går att uppväcka honom af sömnen." Då sade hans Lärlingar: "Herre, sofwer han, så warder det bättre med honom." Men Jesus talade om hans död; och de mente, att han hade talat om lekamlig sömn. Så sade då Jesus uppenbarligen: "Lazarus är död; och jag glädes för eder skull, att jag icke war der, på det I tro skolen. Men låter oss gå till honom". Då kom Jesus och fann honom redan hafwa legat föra dygn i grafwen. Och war Bethanien icke långt ifrån Jerusalem, och många af Judarne woro komne till Martha och Maria, att de skulle hugswala dem öfwer deras broder. När Martha hörde, att Jesus kom, loyp hon emot honom; men Maria satt hemma. Då sade Martha till honom: "Herre, hade du varit här, hade min broder icke blifwit död. Men jag wet ännu, att allt det du beder af Gud, det warder Gud gifwande dig." Jesus swarade: "Din broder skall stå upp igen." Martha sade: "Jag wet, att han skall uppstå i uppståndelsen på yttersta dagen." Jesus sade till henne: "Jag är uppståndelsen och lifwet: hwilken som tror på mig, han skall lefwa, om han än död blefwe, och hwar och en, som lefwer och tror på mig, han skall icke dö ewinnerligen. Tror du detta?" Hon sade till honom: "Ja, Herre, jag tror att du är Kristus, Guds Son, som komma skulle i werlden." Och när hon detta hade sagt, gick hon bort och kallade sin syster Maria lönligen och sade: "Mästaren är kommen och kallar dig." När hon detta hörde, stod hon strax upp och kom till honom. Då nu Judarne, som med henne woro i huset, sågo, att hon gick ut, följde de henne, och sade: "Hon går till grafwen, att hon skall gråta der." Då Maria kom dit, der Jesus war, och såg honom, föll hon till hans fötter och sade till honom: "Herre, hade du varit här, wore min broder icke död." När Jesus såg henne

gråta, och Judarne, som woro komne med henne, och greto, rördes han djupt och sade: "Hwar laden ä honom?" De swarade: "Herre, kom och se." Och Jesus gret. Då sade Judarne: "Si, huru kär hade han honom." Men somliga af dem sade: "Kunde icke han, som öppnade den blindes ögon, hafwa så gjort, att denna icke blifwit död?" Då blef Jesus åter innerligt upprörd och kom till grafven, som war en kula, med en sten lagd deruppå. Då sade Jesus: "Tager bort stenen!" Martha inwände: "Herre, han luktar redan; ty han hafwer varit död i fyra dygn." Jesus swarade henne: "Sade jag dig icke, att om du trodde, skulle du få se Guds herrlighet." Då togo de stenen bort af rummet, der den döde lagd war. Och Jesus höjde sin ögon upp och bad och sade: "Fader, jag tackar dig, att du hafwer hört mig. Dock wet jag, att du hörer mig alltid, men för folkets skull, som här omkring står, säger jag det, på det de tro skola, att du mig sändt hafwer." Och då han detta sagt hade, ropade han med hög röst: "Lazare, kom ut!" Och han, som död varit, kom ut, bunden om händer och fötter med swexflåde och hans ansigte war betäckt med en buswudbindel. Jesus sade till dem: "Lös er honom och låter honom gå." Då trodde på honom många af Judarne, som kommit till Maria. Men somliga gingo bort till de Fariseer och sade dem hwad Jesus hade gjort. Då församlade Sfwerste Presterne och Fariseerne ett råd, och Caiphäs, som war Sfwerste Prest på det året, sade till dem: "Det är bättre, att en man döer för folket, än allt folket skulle förgås." Det sade han icke af sig sjelf; men efter han war Sfwerste Prest det året, profeterade han. Ty Jesus skulle dö för folket. Ifrån den dagen rådslogo de, emellan sig, att de skulle döda honom, och när mycket folk äfwen kom, för

att se Lazarus, den han uppväckt hade ifrån de döda, rådslago de Öfwerste Presterna, att de ock skulle dräpa Lazarus; ty många af Judarne trodde för hans skull på Jesum. Sedan wandrade icke Jesus mer uppenbarligen bland Judarne, utan gick dädan i den landsändan wid öfnen fring Jericho, i staden Ephrem; och wistades der med sina Lärlingar.

33.

Jesus förutsäger sitt lidande, begifwer sig på vägen till Jerusalem och gästar hos Zaccheus.

Joh. 11 Kap. Luc. 18, 19 Kap.

Nu instundade Judarnes Påska och många gingo upp till Jerusalem, att de skulle rena sig. Då tog Jesus till sig de tolf och sade till dem: "Si, wi gå upp till Jerusalem; och all ting skola fullbordade warda, som skrifne äro af Profeterna om människones Son. Ty han skall öfwerantwardas Hedningarne och begabbas och försmädas och bespottas, och sedan de hafwa hudslängt honom, skola de döda honom; och tredje dagen skall han uppstå igen." Men de förstodo innet af detta talet. Och sedan han under vägen återgifwit synen åt en blind, drog han in och gick genom Jericho. Och si, der war en man, benämnd Zaccheus; han war en öfwerste för de Publkaner och war rik. Han sökte efter, att han skulle få se Jesum, ho han war; men han kunde icke för folkets skull; ty han war liten till werten. Således loyp han framföre och steg upp uti ett mullesträd, på det han skulle få se honom; ty han skulle gå der fram. Och när Jesus kom till den platsen, såg han upp och fick se honom, och sade till honom: "Zacchee, stig snarligen ned; ty i dag målte jag gästa i ditt hus." Han steg ned och

undfick honom med glädje. Och när de detta sägo, knorrade de alle, att han ingången war, till att gästa när "en syndare." Men Zaccheus steg fram och sade till Herran: "Si, Herre, hälften af mina egodelar gifwer jag de fattige; och om jag hafwer någon bedragit, det gifwer jag fyradubbelt igen." Då sade Jesus till honom: "I dag är detta hus salighet wedersfaren, efter han är ock Abrahams son; ty menniskones Son är kommen till att uppsöka och frälsa det, som förtappadt war."

Och sedan Han derefter hade genom liknelser underwisat folket, gick han dädan och reste upp åt Jerusaleem.

34.

Jesus intågar i Jerusaleem.

Matth. 21 Kap. Luc. 19 Kap.

När de nu nalkades Jerusaleem och kommo till Bethphage wid Oljoberget, sände Jesus två sina Lärjungar och sade till dem: "Går i byn, som ligger för eder, och strax warden I finnande en åsninna bunden och sålan när henne; lös er dem och leder till mig. Och om någon talar eder till, så säger: "Herren behöfwer dem och strax släpper han dem." Detta är allt skedt, att det skulle fullkomnas, som sagdt är genom Profeten Zacharias: "Säger till dottren Zion: "Si, din Konung kommer till dig, saktmodig, ridande på en åsninna och på en arbetsåsninnas fola!"

Lärjungarne gingo bort och gjorde såsom Jesus hade dem befallt. Och när de löste dem, sade egaren till dem: "Hwi lösen I dem?" Då sade de: "Ty Herren behöfwer dem." Och de ledde dem till Jesus och lade sina kläder på sofan och satte Jesus deruppå. Mycket folk bredde sina kläder på vägen; andre skuro qwistar af träden och strödde på vägen;

och då han när kom och drog ned för Oloberget, begynte hela hopen af hans Lärjungar, med fröjd och hög röst, låfwa Gud öfwer alla de med gudomlig kraft gjorda underwerk, som de sett hade; sägande: "Bälsignad ware han, som kommer en Konung i Herrans namn. Hosanna i höjden!" Några ibland folket, som woro af de Fariseer, sade till honom: "Mästare, näps dina Lärjungar;" men han swarade: "Jag säger eder: om de tego skulle stenarne roxa." Och då han kom fram och fick se staden, gret han öfwer honom och sade: "Om du ock wiste, hwad din frid tillhörer, så worde du det wiserligen i denna din dag betänkande; men nu är det fördoldt för dina ögon; ty den tid skall komma öfwer dig, att dina owänner skola dig belägga och skansa kring om dig och tränga dig på alla sidor; och de skola neder slå dig till jorden, och dina barn, som i dig äro; och de skola icke lemna qwar i dig sten på sten, derfore att du icke känna kunde den tiden, der du uti sökt war?" När han kom in i Jerusalem, kom hela staden i rörelse och sade: "Ho är denne?" Då sade folket: "Denne är Jesus, den Profeten af Nazaret i Galileen." Så gick han in i templet och begynte utdrifwa dem, som derinne sålde och köpte, sägande till dem: "Mitt hus är ett bönehus: men I hafwen gjort det till en röfwarekula." Och han lärde hwar dag i templet; och till honom kommo i templet blinda och halta, och han gjorde dem helbregda. När de öfwerste Presterne och de Skriftlärde sågo de under, som han gjorde och barnen ropade i templet: "Hosanna Davids Son!" blefwo de mislynta och sade till honom: "Hörer du, hwad dessa säga?" Då sade Jesus till dem: "Ja; hafwen I aldrig läsit: af barns och spenabarns mun hafwer du fullkomnat låfwet?" (Ps. 8: 3.)

Wid Jesu ord förtorkas ett fikonträd.

Marc. 11 Kap. Matth. 21 Kap.

När det led åt aftonen, gick han ut till Bethanien med de tolf. Och dagen derefter, då de återwände till Jerusalem, hungrade han. Och han fick se ett fikonträd der långt ifrån, som lös hade. Dit kom han, att han tilläfwentyrs måtte finna något deruppå; men fann intet annat än lös; ty det war icke då tiden för fikon: och Jesus sade till det: "Ätte aldrig någon härefter frukt af dig, till ewig tid." Och hans Lärjungar hörde det. Och de kommo in i Jerusalem och Jesus gick upp i templet. Och då aftonen kom, gick han ut ur staden. Och om följande morgonen gingo de der framom igen och sågo fikonträdet förtorkadt wara intill roten. Då kom Petrus det ihog och sade till honom: "Rabbi, si, det fikonträdet, som du bannade, är förtorkadt." Jesus swarade: "Hafwer tron till Gud! Sannerligen säger jag eder, om I hafwen tron och twiflen intet, så warder I icke allenast görande sådant, som med fikonträdet skedde; utan jennwäl, om I sägen till detta berget: Häf dig upp och kasta dig i hafwet, så skall det ske; — och allt det I bedjen i bönen, troende, det skolen I få."

Jesus framföre offerkistan i Jerusalem.

Marc. 12 Kap.

När de nu kommo åter till Jerusalem, gick han in i templet och sedan han talat i liknelser, satte han sig twärt emot offerkistan och såg uppå, huruledes folket lade penningar i kistan. Många rika lade mycket in; men en fattig enka kom och lade in två skärfwar, det war en penning. Då kallade han sina

Lärjungar till sig och sade till dem: "Sannerligen säger jag eder: denna fattiga enkan lade mer in i kistan, än alla de andre, som der inlade, ty de hafwa alla inlagt af det dem war till öfwerflöd; men hon inlade, utaf sin fattigdom, allt det hon hade, all sin näring."

37.

Jesus lärer om wördnad för Öfwerheten.

Matth. 22 Kap.

Uppbragdte af Jesu ofta förnyade bestraffningstal emot dem, gingo de Fariseer bort och lade råd, huru de måtte beslå honom med orden. Och sände sina Lärjungar till honom, med de Herodianer, och sade: "Mästare, wi wete, att du är sannfärdig och lärer Guds wäg rätt och du rädes för ingen; ty du ser icke efter menniskors person. Så säg oss, huru synes dig: är det rätt att man gifwer (Romerste) Kejsaren skatt eller ej?" När Jesus märkte deras listighet, sade han: "Hwi fresten I mig, I skrymtare? Låter mig se myntpregeln på skattepenningen." Och de lemnade honom penningen. Då sade han till dem: "Hvars beläte och öfwerkrift är detta?" De sade: "Kejsarens." Då sade han till dem: "Så gifwer Kejsaren det Kejsaren tillhör och Gudi det Gudi tillhör." När de detta hörde, förundrade de sig, och öfwergåfwo honom, gående ifrån honom.

38.

Jesu liknelse om de tio Jungfrur.

Matth. 25 Kap.

Jesus framställde ett tal om sin sista tillkommelse, under följande bild: då warder himmelriket likt tio jungfrur, som togo sina lampor och gingo ut emot brudgummen. Men fem af dem woro wisa och fem fåwitsta. De fåwitsta togo sina lampor och togo

ingen olja med sig; men de wisa togo olja i sina färl, tillifa med lamporna. Då nu brudgummen dröjde, blefwo de alla sömniga och sofwo. Men om midnattsrid wardt ett anskri: "Si, brudgummen kommer; går ut emot honom!" Då stodo alla de jungfrur upp och redde sina lampor till. Då sade de fåwitiska till de wisa: "Gifwer oss af eder olja, ty våra lampor slockna." Då swarade de wisa: "Jngalunda, på det icke både oss och eder skall fattas; utan går heldre till dem, som sälja och köper åt eder sjelfwa." När de gingo och skulle köpa, kom brudgummen. Och de, som redo woro, gingo in med honom till brölloppet och dörren tillstängdes. På det sista kommo och de andra jungfrurna och sade: "Herre, Herre, lät upp för oss!" Då swarade han och sade: "Sannerligen säger jag eder, jag känner eder intet." — "Waker, fördensfull; ty I weten hwarken dag eller stund, när menniskones Son är kommande!"

39.

Jesus talar om yttersta domen.

Matth. 23 Kap.

När menniskones son kommer i sitt Majestät och alla heliga Englar med honom; då skall han sitta på sin härlighets stol, och för honom skola samlas all folk; och han skall stilia dem, den ena ifrån den andra, såsom en herde skiljer fåren ifrån getterna. Och fåren skall han ställa på sin högra sida och getterna på den wänstra. Då skall Konungen säga till dem, som äro på hans högra sida: "Kommer I, min Faderns wälignade, och besitter det riket, som eder tillredt är ifrån werldens begynnelse; ty jag war hungrig och I gäfwen mig äta; jag war törstig och I gäfwen mig dricka; jag war huswill och I berbergeraden mig; naken och I klädden mig; sjuk, och I besöften mig; jag war i häktelse och I kommen till

mig." Då skola de rättfärdige svara honom och säga: "Herre, när sågo wi dig hungrig och spisade dig, eller törstig och gäfwö dig dricka? När sågo wi dig huswill och herbergerade dig, eller naken och klädde dig? Eller när sågo wi dig sjuk eller i häktelse och kommo till dig?" Då skall Konungen svara och säga till dem: "Sannerligen säger jag eder: det J hafwen gjort en af dessa minsta mina bröder, det hafwen J gjort mig." Derpå skall han också säga till dem på wensra sidan: "Går bort ifrån mig, J förbannade, uti ewinnerlig eld, som djefwulen och hans englar tillredd är; ty jag war hungrig och J gäfwen mig icke att äta; jag war törstig och J gäfwen mig icke dricka; jag war huswill och J herbergeraden mig icke, naken och J klädde mig icke; jag war sjuk och i häktelse och J besökten mig icke." Då skola också de svara honom och säga: "Herre, när sågo wi dig hungrig eller törstig eller huswill eller naken eller sjuk eller i häktelse, och hafwa icke tjent dig?" Då skall han svara dem och säga: "Sannerligen säger jag eder: hwad J icke hafwen gjort en af dessa minsta, det hafwen J också icke gjort mig." Och dessa skola då gå uti ewig pina; men de rättfärdige i ewinnerligt lif."

40.

Jesus warder såld, äter det sista Påskalammet, och instiftar den Heliga Nattwarden.

Matth. 26 Kap. Marc. 14 Kap. Luc. 22 Kap. Joh. 12 Kap.

När Jesus hade slutat alla dessa ord, sade han till sina Lärjungar: "J weten att två dagar härefter warder Påska. Menniskones Son skall då öfwerandwardas till att korsfästas." Och församlade sig de Öfwerste Presterne och de Skriftlärde och de äldste i folket uti den Öfwerste Presten Caiphas palats, och rådslogo, huru de måtte gripa Jesum med lif

och dräpa honom. Dock sade de: "Icke i högtiden; att ett upplopp icke warder bland folket."

Men hade redan sex dagar före Påska, då Jesus kom till Bethania, en nattward der blifwit gjord för honom. Då steg Maria fram till honom och hade ett glas med dyr smörjelse och gjöt det på hans hufvud, der han satt wid bordet och smorde Jesu fötter och torkade dem med sitt hår; och huset uppfylldes med wälluft af smörjelsen. Då sade en af hans Lärjungar, Judas, Simons Ischariot: "Hwi wardt icke denna smörjelsen försäld för trehundra penningar och gifwen de fattiga?" Det sade han icke derföre, att han wärdade sig något om de fattiga; utan emedan han war en tjuf och hade hand om de medel, som gifne woro. Då sade Jesus: "Låt henne blifwa. Hon hafwer gjort en god gerning på mig; ty I hafwen alltid fattiga när eder och när som helst I wilien, kunnen I se dem till godo; men mig hafwen I icke alltid. Det hon kunde, det gjorde hon: hon är förefkommen, att smörja min lekamen till begrafning." Då gick Judas bort till de Öfwerste Presterna och sade: "Hwad wilien I gifwa mig, att jag förräder eder honom?" Och de gladdes och wordo öfwerens med honom, att de skulle gifwa honom trettio silfverpenningar, och ifrån den tiden sökte han tillfälle, att han måtte öfwerandwarda honom åt dem, utan buller.

Så kom då sötbrödsdagen, på hwilken man måste offra Påskalammet. Då sände Jesus Petrus och Johannes, sägande: "Går och bereder of Påskalammet, att wi det äte." Då sade de till honom: "Hwar will du, att wi skola bereda det?" Sade han till dem: "Si, när I kommen in i staden, warder eder mötande en man, som bär en wattenkruka, följer honom i huset, der han ingår och säger till husbonden: 'Mästaren låter säga dig: hwar är herberget,

der jag må äta Påskalammet med mina Lärjungar. Och han skall wisa eder en stor sal beredd; reder der till.“ De gingo åstad och funno, som han dem sagt hade och tillredde Påskalammet. Och då tid war, satte han sig ner, och de tolf Apostlar med honom. Och han sade till dem: “Jag hafwer med mycken åstundan begärt, att äta detta Påskalammet med eder, förr än jag lider; ty jag säger eder, att jag här efter icke skall äta deraf, till dess det fullkomnadt warder i Guds rike.“ Och wid de åto, tog Jesus brödet, tackade och bröt och gaf sina Lärjungar och sade: “Tager och äter! Detta är min lefamen, som för eder utgifwen warder. Görer det till min åminnelse!“ Sammalunda tog han ock kalken efter nattwarden, tackade och gaf sina Lärjungar och sade: “Tager och dricker här af alle! Denne kalk är det nya Testamentet i mitt blod, som för eder och för många utgittet warder till syndernas förlåtelse. Så ofta som I det gören, görer det till min åminnelse.“ Och de drucko deraf alle. Jesus tillade ock: “Jag säger eder: jag skall icke dricka af winträds frukt, intill den dagen jag warder det drickande nytt med eder i min Faders rike.“

41.

Jesus twår Lärjungarnes fötter.

Luc. 22 Kap. Joh. 13 Kap.

När Lärjungarne hörde Jesus nämna sin Faders rike, wagnade hos dem de gamla föreställningarne om ett jordiskt herradöme och de wärdigheter de der skulle erhålla. Och så wardt en träta emellan dem, hwilkendera skulle synas vara ypperst. Då sade Jesus till dem: “Verdsliga Konungar regera, och de, som makten hafwa, kallas nådige herrar; men I icke så; utan den, som störst är ibland eder, han skall vara såsom den yngste, och den som ypperst

är, han ware såsom en tjänare." Och så stod han upp af nattwarden och lade af sig kläderna och tog ett linnekläde och band om sig. Sedan lät han watten i ett bäcken och begynte två Lärjungarnes fötter och torkade med det linneklädet, som han war ombunden med. Så kom han då till Simon Petrus; och han sade till Jesus: "Herre, skulle du två mina fötter?" Jesus svarade: "Min affigt med det jag gör, wet du icke nu. Härefter skall du det få weta." Petrus sade: "Aldrig skall du två mina fötter." Jesus svarade honom: "Om jag icke tvår dig, så hafwer du ingen del med mig." Då sade till honom Simon Petrus: "Herre, icke allenast mina fötter; utan ock händer och hufwud." Jesus svarade: "Den, som twagen är, honom göres icke behof, utan att två fötterna; men han är fullkomligt ren. Och I ären rene, dock icke alle." Ty han wiste ho den war, som honom förråda skulle. Därföre sade han: "I ären icke rene alle."

Sedan han då hade twagit deras fötter, och tagit sina kläder på sig igen och satt sig, sade han åter till dem: "Weten I hwad jag eder gjort hafwer? I fallen mig Mästare och Herre; och I sägen rätt; ty jag är ock så. Hafwer nu jag, som är eder Herre och Mästare, twagit edra fötter, så skolen ock I inbördes två hwarandras fötter. Jag hafwer gifwit eder en efterdomelse, att såsom jag gjorde eder, så skolen I ock göra. Sannerligen, sannerligen säger jag eder: tjänaren är icke förmer, än hans herre; icke heller sändebudet för mer, än han, som honom sändt hafwer." Om I det weten, salige ären I, om I det gören."

Jesus antyder, hwem som war hans förrädare.

Joh. 13 Kap. Matth. 26 Kap.

När Jesus hade detta sagt, wardt han bedröfwad i andan och betwade och sade till Lärjungarne: "Sannerligen, sannerligen säger jag eder, att en af eder skall förråda mig." Då sägo Lärjungarne hwar på annan och woro iwehogse, om hwem han talade, och wordo swärligen bedröfwade och begynte hwar i sin stad säga till honom: "Herre, icke är jag densamme?" Då swarade han och sade: "Den, som med mig doypade i fatet, han skall förråda mig. Menniskones Son warder gående, som skrifwet är om honom, men we den menniska, af hwilken Menniskones Son warder förrådd. Det wore den menniskan bättre, att hon aldrig hade född warit." Då sade Judas, som förrådde honom: "Mästare! icke är jag densamme?" Jesus swarade: "Du iadet." Och war en af hans Lärjungar (Johannes), som satt wid bordet, intill Jesu bröst, den Jesus kär hade. Till honom winkade Simon Petrus, att han fråga skulle, ho den war, som han talade om. När han nu låg intill Jesu bröst, sade han till honom: "Herre, hwilken är det?" Jesus swarade: "Den är det, som jag räcker det indoppade brödet." Och när han hade indoppat brödet, gaf han det åt Judas Simon Ischarioth. Och efter den betan for satan in i honom. Så sade då Jesus till honom: "Det du gör, gör snart." Men ingen af dem, som wid bordet sutto, förstod, hwarföre han sade honom det; ty somlige mente, efter Judas hade penningarne om hand, att Jesus hade menat: Köp hwad som behöfwes till högtidsdagen, eller att han skulle gifwa de fattiga något. När han då tagit hade den betan, gick han strax ut — och det war natt. Då han war

utgången, sade Jesus: "Nu är Menniskones Son förklarad och Gud förklarad i honom: är nu Gud förklarad i honom, så skall och Gud förklara honom i sig sjelf; och skall snart förklara honom."

43.

Jesus sista stunder med sina Lärjungar före sitt lidande.

Matth. 26 Kap. Marc. 14 Kap. Joh. 13, 14, 17 Kap.

Derefter sade Jesus till de ellofwa: "Käre Barn, jag är nu blott en liten tid när eder. I skolen söka mig, och såsom jag sade Judarne: dit jag går, kunnen I icke komma, så säger jag nu eder. — Ett nytt bud gifwer jag eder, att I älsken hwarandra inbördes, såsom jag hafwer älskat eder. Deraf skola alla förstå, att I ären mina Lärjungar, om I hafwen kärlek inbördes." — Då sade Simon Petrus till honom: "Herre, hwart går du?" Jesus swarade: "Dit jag går, kan du nu icke följa mig, men här-efter skall du följa." Petrus sade till honom: „Herre, hwi kan jag icke nu följa? Mitt lif will jag låta för dig." Jesus swarade honom: "Skulle du låta ditt lif för mig? Sannerligen, sannerligen säger jag dig, hanen skall icke gala två gånger, förr än du hafwer tre gånger förnekat mig." Sade Petrus till honom: "Om jag skulle än dö med dig, will jag icke förneka dig." Sammaledes sade och alla Lärjungarne.

Jesus fortsatte sitt tal, för att förmana och trösta sina Lärjungar, och sade: "Älsken I mig, så hållen mina bud. Och jag skall bedja Fadren, att han skall gifwa eder en annan Hugsvalare, att han skall blifwa när eder ewinnerliga: Sanningens Anda, den werlden icke kan undfå; ty hon ser honom icke och känner honom icke, men I kännen honom; ty han blifwer när eder och skall wara i eder. Jag

skall icke låta eder vara faderlösa; jag skall komma till eder. An är en liten tid, och werlden ser mig icke mer; men I skolen se mig, ty jag lefwer, I skolen och lefwa.“ Såligen lyfte Jesus sina ögon upp till himmelen och sade: “Fader, stunden är kommen; förklara din Son, att din Son förklarar och dig. Jag hafwer förklarat dig på jorden; jag hafwer fullbordat det verk, som du mig gifwit hafwer, att jag göra skulle.

Jag be er nu för dessa, som du hafwer mig gifwit. När jag war med dem, försvarade jag dem i ditt namn; och ingen af dem är borttappad, utan det förlorade barnet. Nu kommer jag till dig. Icke beder jag, att Du skall taga dem af werlden; utan att du förwarar dem ifrån ondo. Helga dem i din sanning; ditt tal är sanning. Såsom du hafwer mig sändt i werlden, så hafwer och jag sändt dem i werldene. Men icke beder jag allenast för dem, utan och för dem, som genom deras ord skola tro mig, att de skola alla vara ett. Fader, jag will, att der jag är, skola och de wara med mig, som du mig gifwit hafwer, att de skola se min herrlighet, den du mig gifwit hafwer.“

44.

Jesus utgår till Gethsemane, der han ängslas, förrådes och gripes.

Matth. 26 Kap. Marc. 14 Kap. Luc. 22 Kap. Joh. 18 Kap.

Då Jesus hade detta sagt, gick han ut med sina Lärjungar öfwer den bäcken Kidron till Oloberget. Der war en örtagård, som kallades Gethsemane, i hwilken han ingick och hans Lärjungar. Så wiste och Judas, som förrådde honom, rummet; ty Jesus plögade ofta komma dit med sina Lärjungar.

När de nu kommit dit, sade Jesus till sina Lärjungar: “Sitter här, så länge jag går afsjdes, till att

bedja.“ Och så tog han med sig Petrus och Jakob och Johannes, och begynte försträckas och ängslas, och sade till dem: “Min själ är bedröfwad allt in- till döden. Blifwer här och waker med mig.“ Och han gick litet ifrån dem, föll ned på sitt ansigte, bad och sade: “Min Fader, är det möjligt, så gånge denna falcken ifrån mig, dock icke som jag will; utan som du will.“ Och han kom till Lärjungarne och fann dem sofwande, och sade till Petrus: “Simon, sofwer du? Så förmådden I icke waka en stund med mig! Waker och beder, att I icke fallen ui frestelse. Anden är willig; men köttet är swagt.“ Åter gick han bort andra gången och bad, sägande: “Min Fader! om det icke är möjligt, att denna falcken går ifrån mig, med mindre jag dricker honom, så ske din wilie!“ Så kom han och fann dem åter sofwande; ty deras ögon woro tunga: och han lät då blifwa dem, och gick åter bort och bad tredje gången, sägande samma orden. Då syntes honom en Engel af himmelen och styrkte honom. Och han wardt betagen af en mägta stor ångest och bad länge, och hans swett war, såsom blodsdroppar, löpande ned på jorden. När han nu uppstod af bönen och tredje gången kom till sina Lärjungar, fann han dem sofwande och sade till dem: “Ja, sofwen nu och hwilen eder! det är nog; stunden är kommen, si, Menniskones Son warder öfwerandwardad ui syndares händer. Står upp och låter oss gå; si den är här, som mig förräder.”

Wid han ännu talade, si, så kom Judas, och med honom en stor skara med swärd och stafvar, lyktor och blöf, utsände af de öfwerste Presterna och af de äldsta i folket. Men den, som förrådde honom, hade gifwit dem ett tecken, sägande: “Hwilken jag kysser, den är det. Tager fatt på honom och förer honom warligen.”

Och efter Jesus wiste allt, det honom wedersäras skulle, gick han fram och sade till dem: "Hvem söken I?" De swarade: "Jesus af Nazareth." Jesus sade då: "Det är jag." Stod och Judas, som honom förrådde, med dem. När han då sade till dem: "Det är jag," stego de tillbaka och follo till jorden. Då sporde han dem åter till: "Hvem söken I?" De sade: „Jesus af Nazareth.“ Jesus swarade: "Jag sade eder, att det är jag. Söken I mig, så låten dessa gå." Då steg Judas Sicharioth hastigt fram och sade: "Hel Rabbi!" och kyste honom. Då sade Jesus till honom: "Min wän, hwarefter kommer du? Judas, förräder du Menniskones Son med kyssande?" Då stego de fram och buro händer på Jesus och grepo honom. Då drog Simon Petrus ut sitt swärd och slog den Öfwerste Prestens tjenare och afhög hans öra. Då sade Jesus till honom: "Stick ditt swärd i skidan; ty alla de, som taga till swärd, skola förgås med swärd. Eller menar du, jag kunde icke bedja min Fader, att han skickade till mig mer, än tolf legioner Englar? Skall jag icke dricka den kalken, som min Fader mig gifwit hafwer?" Och så tog han på drängens öra och helade honom. Och war drängens namn Malchus.

Men Jesus sade till Öfwerste Presterna och föreståndarena i templet och till de äldsta, som till honom komne woro: "Såsom till en röfware ären I utgångne, med swärd och med stafrar. Jag hafwer dock dageligen warit med eder i templet och I kommen edra händer intet wid mig. Men detta är eder stund och mörkrets magt." Och Lärlingarne öfwergåfwo honom nu alla och flydde.

Jesús anklagas, förhöres, förnekas af Petrus och dömes till döden.

Joh. 18, 19 Kap. Marc. 14, 15 Kap. Luc. 22, 23 Kap.
Matth. 26, 27 Kap.

Skaran och Höfswitsmannen och Judarnes tjenare bundo nu Jesum och förde honom bort, först till Hannas; ty han war Caiphas' swärfader, hwilken i det året war Höfwerste Prest; och Hannas sände honom bunden till Caiphas, hwilken war den, som hade gifwit Judarne rådet, att det war nyttigt, att en menniska dog för folket.

Simon Petrus följde Jesus, långt efter, och en annan Lärjunge (Johannes). Den samme Lärjungen war känd med Höfwerste Presten och gick in med Jesus, i Höfwerste Prestens palats; men Petrus stod utanföre dörren. Då gick den andre Lärjungen, som war känd med Höfwerste Presten, ut och talade till dörrawårdarinnan, och hade Petrus in. Men drängarne och tjenarne, som hade gjort en koleld, ty det war kallt, stodo och wärmdo sig; med dem stod och Petrus och wärmdo sig, och wille se utgången.

Då sporde Höfwerste Presten Jesus om hans Lärjungar och om hans lärdom. Jesus swarade: "Jag hafwer uppenbarligen talat för werlden; jag hafwer alltid lärt i synagogan och i templet, der alla Judar kommo tillsammans och hemligen hafwer jag intet talat. Hwi spörjer du mig? Spörj dem, som hört hafwa, hwad jag hafwer talat till dem, si, de weta hwad jag hafwer sagt." När han detta sade, gaf en af tjenarne Jesus en kindpust, sägande: "Skall du så swara Höfwerste Presten?" Jesus swarade honom: "Hafwer jag illa talat, så wittna om ondt; men hafwer jag wäl talat, hwi slår du mig?" När nu talet war om Jesu Lärjungar, kom en Höfwerste Prestens tjen-

stegwinna, och då hon fick se Petrus värma sig, såg hon på honom och sade: "Du war ock med Jesus af Nazareth." Då nekade han och sade: "Jag känner honom intet; ei heller wet jag hwad du säger." Och så gick han ut i gården och hanen gol. Och qwinnan såg honom åter och begynte säga till dem, som der när stodo: "Denne är utaf dem." Då steg en af dem fram och sade till Petrus: "Du är ock af dem;" men Petrus sade: "menniska, jag är det icke." Och han nekade och swor: "Jag känner icke den mannen." Och litet derefter stego de fram, som der stodo och sade till Petrus: "Bisserligen är du ock en af dem, ty du är en Galileisk man och ditt tungomål röjer dig." Och en af Szwersite Prestens tjenare, dens frände, som Petrus hade huggit örat af, sade till honom: "Säg icke jag dig med honom i Ortsgården?" Då begynte han förbanna sig och swäria, att han icke kände mannen. Och wid han ännu talade, gol åter hanen. Och Herren wände sig om och såg på Petrus. Då begynte Petrus tänka på Herrans ord, huru han honom saqt hade: "Förr än hanen hafwer galit två gånger, skall du tre gånger förneka mig;" och Petrus gick ut och gret bitterligen.

De män, som höllo Jesus, begabbade honom emellertid, slogo honom, bundo för hans ögon och sade: "Svå, ho den är som slog dig;" och mycken annan hädelse sade de till honom. Och som det dagades, församlade sig de äldste i folket och de Szwersita Presterna och Skrifslärde och hade honom inför sitt råd och sökte efter wittnen mot Jesus, att de måtte låta döda honom, och kunde dock intet finna; ty många hade burit falskt wittnesbörd emot honom; dock gjorde deras wittnesbörd icke tillfyllest. Då stodo några upp och sade: "Wi hörde honom säga: jag kan bryta ned Guds tempel och bygga det upp på tre dagar igen;" men deras wittnesbörd gjorde

ändå icke tillfullest. Och den Öfverste Prästen stod upp och sade till honom: "Svarar du intet till det, som dessa vittna emot dig?" Men Jesus teg. Då sade Öfverste Prästen: "Jag besvär dig, wid lefwande Gud, att du säger oss, om du är Kristus, Guds Son!" Jesus svarade: "Du sade det. Dock säger jag eder: härefter skolen i få se menniskones Son sitta på kraftens högra hand och komma i himmelens sky." Då ref den Öfverste Prästen sina händer sönder och sade: "Han hafwer hädat Gud; hwad göres oss nu mer vittne behof! Si, nu hörden i hans hädelse. Hwad synes eder?" Då svarade de och sade: "Han är saker till döden." Derpå ledde de Jesus ifrån Caiphas inför Rådhuset: och det war om morgonen; men de gingo icke in i Rådhuset, att de icke skulle warda besmittade; utan att de måtte äta Påsklammet. Då gick Pilatus ut till dem och sade: "Hwad klagomål hafwen i mot denna mannen?" Då svarade de: "Bore han icke en ogerningsman, så hade wi icke öfwerandtwardat honom åt dig." Då sade Pilatus till dem: "Lager i honom och dömer honom efter eder lag." Judarne svarade: "Oss är icke lofligt, att döda någon." Så begynte de att klaga på honom, sägande: "Denne hafwe wi beslagit dermed; att han förwänder folket, och förbjuder gifwa Kejsaren skatt och säger sig vara Kristus en Konung." Då gick Pilatus åter in i rådhuset och sade till Jesus: "Är du Judarnes Konung?" Jesus svarade: "Säger du det af dig sielf eller hafwa andra sagt dig det om mig?" Pilatus svarade: "Icke är jag en Jude. Ditt folk och de Öfverste Prästerne hafwa dig öfwerandtwardat åt mig. Hwad hafwer du gjort?" Jesus svarade: "Mitt rike är icke af denna werlden." Då sade Pilatus: "Så är du dock en Konung?" Jesus svarade: "Du säger det; jag är en Konung. Dertill är jag född och är dertill kommen i

werlden, att jag skall wittna om sanningen. Svar
 och en, som är af sanningen, han hörer min röst.”
 Sade Pilatus till honom: ”Swad är sanning?” Och
 när han detta sagt hade, gick han åter ut till Ju-
 darne och sade till dem: ”Jag finner intet brott med
 denne mannen.“ Men de höllo sitt tal fram, sä-
 gande: ”Han gör uppror ibland folket, lärande öf-
 wer allt Judiska landet, begynnande i Galileen, och
 sedan allt hit.“ Då Pilatus hörde nämnas Gali-
 leen, frågade han om han war en Galileisk man.
 Och då han förnam, att han war under Herodis
 wälde, sände han honom till Herodes; ty han war
 ock i Jerusalem wid det tillfället. Då Herodes fick
 se Jesus, wardt han ganska glad, ty han hade i lång
 tid haft åstundan att se honom; ty han hade myc-
 ket hört om honom och hojrades få se något tecken
 göras af honom. Och han frågade honom om mån-
 ga stycken; men Jesus svarade honom intet. Sto-
 do ock Öfwerste Presterna och de Skriftlärde och kla-
 gade swärligen på honom. Men Herodes med sitt
 folk föraktade honom och begabbade honom och kläd-
 de honom uti ett hwitt kläde och sände honom igen
 till Pilatus. Och Pilatus och Herodes wordo wän-
 ner emellan sig på samma dag, ty emellan dem ha-
 de tillförene varit owänskap. Då kallade Pilatus
 tillhopa de Öfwerste Presterne och Föreståndarena
 och folket och sade till dem: ”J hafwen öfwerlemnat
 mig denne mannen, såsom den der hafwer förwändt
 folket; och si, jag hafwer förhört honom i eder när-
 waro och finner dock med honom ingen af de oger-
 ningar, som i anlagen honom för; och ej heller He-
 rodes, till hwilken jag sände eder. Derföre will jag
 näpsa honom och släppa honom.“ Åter sade han:
 ”J hafwen sedwänia, att jag skall gifwa eder en
 fånge lös om Påska: hwilken wiljen i, att jag skall
 gifwa eder lös, Barrabas eller Jesus, Judarnes

Ronung?" Ty han wiste, att Sfwerste Presterne hade utaf afund öfwerandtwardat honom. Men ingifwen af dessa, ropade hela hopen: "Tag denne af wägen och gif oss Barrabas lös." Och Barrabas war en röfware och mandräpare. Då sade Pilatus till dem: "Hwad skall jag då göra af Jesus, som kallas Kristus?" De swarade: "Låt korsfästa honom." Då sade Landshöfdingen: "Hwad hafwer han dock illa gjort?" Då ropade de ännu mer: "Korsfäst honom!"

Då gaf Pilatus Barrabas lös; men tog Jesum och hudflängde honom; men frigsfnektarne förde Jesum in uti Rådhuset och kallade tillhopa hela skaran och klädde honom uti ett purpurkläde och wredo tillhopa en krona af törne och satte på honom och satte ett rör i hans hand, och begynte till att helsa honom: "Hel, Judarnes Ronung!" och slog hans hufwud med ett rör och spottade på honom, och fötko på knä för honom, Då gick åter Pilatus ut och sade till dem: "Si, jag hafwer honom ut till eder, att i förstå skolen, att jag finner ingen sak med honom." Då gick Jesus ut och bar en törnekrona och ett purpurkläde och Pilatus sade till dem: "Si menniskan!" När de Sfwerste Presterna och tjänarne sågo honom, ropade de: "Korsfäst! Korsfäst!" Pilatus sade till dem: "Tager i honom och korsfäster, ty jag finner ingen sak med honom." Judarne swarade honom: "Wi hafwa lag; och efter vår lag skall han dö, ty han hafwer gjort sig till Guds Son." Då Pilatus hörde det talet, fruktade han ännu mer; och gick åter in i Rådhuset och sade till Jesus: "Hwad är du?" Jesus swarade honom intet. Då sade Pilatus: "Talar du intet; wet du icke, att jag hafwer magt, att korsfästa dig, och hafwer magt att släppa dig?" Jesus swarade: "Du hade ingen magt öfwer mig, wore den dig icke gifwen ofwanef-

ter; förden skull hafwer han större synd, som mig hafwer åt dig öfwerandwardat.“ Från den tiden sökte Pilatus att gifwa honom lös. Men Judarne ropade: “Gifwer du honom lös, så är du icke Kejsarens vän; ty den som gör sig till Konung, han är emot Kejsaren.“

När Pilatus hörde det talet, hade han honom ut och satte sig på domstolen. Och det war Påska tillredelsedag. Och när han satt på domstolen, sände hans hustru och lät säga honom: “Besatta dig intet med denne rättfärdige mannen; jag hafwer mycket lidit i dag i sömnen för hans skull.“ Då sade Pilatus till Judarne: “Si eder Konung!“ Då ropade de: “Tag bort, tag bort, förskäjt honom!“ Pilatus sade till dem: “Skall jag förskästa eder Konung?“ Öfwerste Prästerne svarade: “Vi hafwa ingen Konung; utan Kejsaren.“

När nu Pilatus såg, att han intet kunde skaffa; utan sorlet blef mer och mer, wille han göra folket till wiljes och dömd, att icke skulle, som de begärde. Och han tog watten och tvädde sina händer inför folket och sade: “Oskyldig är jag i denne rättfärdige mannens blod.“ Då svarade folket: “Hans blod komme öfwer oss och våra barn!“ Då öfwerandwardade han honom åt dem, att förskästas.

Men när Judas såg, att han war dömd, ångrade det honom och han bar igen de 30 silfverpenningarne till de Öfwerste Prästerna och till de äldsta och sade: “Jag hafwer illa gjort, att jag hafwer förrådt menlöst blod.“ Då sade de: “Hwad kommer det oss wid? Det må du se dig om.“ Och han kastade silfverpenningarne i templet och gick sin väg bortt och hängde sig sjelf. Men de Öfwerste Prästerna togo silfverpenningarne och sade: “Man må icke kasta dem i offerkistan; ty det är blods wärde.“ Och när de hade hållit råd, köpte de dermed en fru-

fomakares åker, till fremmandes begrafning; hwari genom Profetian fullbordades.

46.

Jesús lider och dör på korset.

Matth. 27 Kap. Marc. 15 Kap. Luc. 23 Kap. Joh. 19 Kap.

Krijsknektarne togo nu Jesum och klädde af honom mantelen, och klädde på honom hans egna kläder, och ledde honom bort till att korsfästas. Och han bar sitt kors. Och då de ledde honom ut; funno de en man, som der framgick, benämnd Simon af Cyrene, som från marken infom; honom lade de korset uppå, att han skulle bära det efter Jesum. Med honom följde en stor hoy folk och qvinnor, de der greto och ömkade sig öfwer honom. Då wände sig Jesús om till dem och sade: "I Jerusalems dötrar, gråter icke öfwer mig; utan gråter öfwer eder sielfwa och edra barn; ty si, de dagar warda kommande, på hwika de skola säga: "Salige äro de öfruktamma, som intet födt hafwa och ingen di gifwit."

Leddes der ock ut med honom två ogerningsmän till att aflifwas. Och då de kommo till det rummet, som kallas Golgatha (hufwudskalleplatsen), korsfäste de honom der, och de ogerningsmän med honom, den ena på den högra sidan, den andra på den wänstra. Så blef Skriften fullbordad: "Bländ ogerningsmän wardt han räknad." Och Jesús sade: "Fader, förlåt dem det; ty de weta icke hwad de göra." Och folket stod och såg uppå. Och Pilatus skref en öfverskrift och satte på korset, som war så skrifwen: "Jesús af Nazareth, Judarnes Konung." Denna öfverskriften läste många af Judarne; ty rummet, der Jesús war korsfäst, war nära inwid staden; och det war skrifwet på Ebreiska, Grefiska och Latin. Då sade Judarnes öfverste Presten till Pilatus: "Skrif icke: Judarnes Ko-

ning; utan att han hafwer sagt: Jag är Judar-
nes Konung." Pilatus svarade: "Hwad jag haf-
wer skrifwit, det hafwer jag skrifwit."

Då frigs knektarne hade försäjt Jesum, togo de
hans kläddar och gjorde fyra delar, en del åt hvarje
frigs knekt. Men fjortelen var icke sömnad, utan
wirlad ifrån öfwerst allt igenom. Då sade de emel-
lan sig: "Skärom honom icke sönder; utan kastom
lott om honom, hwem han skall tillhöra." Så full-
komnades Skriften: "De hafwa bytt mina kläder e-
mellan sig, och kastat lott om min fjortel."

Wid Jesu förs stodo hans Moder, och hans Mo-
ders syster, Maria, Cleophe hustru, och Maria Mag-
dalena. Och när Jesus fick se Modren och Lärjun-
gen (Johannes), den han älskade, der när stående,
sade han till sin Moder: "Qwinna, se din son!"
Sedan sade han till Lärjungen: "Se din moder!"
Och ifrån den tiden tog Lärjungen henne till sig.

Men de, som gingo der fram, häddade Jesum,
ristade hufwudet och sade: "Twi dig! skönligen står
du omkull Guds tempel och på tre dagar bygger det
upp igen. Hjelp dig sjelf. Är du Guds Son, så
stig ned af korset." Sammaledes begabbade honom
och de Öfwerste Presterne, och de Skrifslärde och de
Äldste, äfwensom frigs knektarne. Och en af de o-
gerningsmän, som upphängde woro, häddade honom
och sade: "Är du Kristus, så hjelp dig sjelf och oss."
Då svarade den andre, straffade honom och sade:
"Fruktar du icke heller Gud, du, som är i samma
fördomelse! Och är wäl rätt med oss; ty wi lide det
wåra gerningar wärde äro; men denne hafwer in-
tet ondt gjort." Deryå sade han till Jesus: "Her-
re tänk på mig, när du kommer i ditt rike." Jesus
svarade: "Sannerligen säger jag dig; i dag skall du
wara med mig i paradiset." Och detta war wid
sjette timman. Och ett mörker wardt öfwer hela

landet allt intill nionde timman, och solen miste sitt sken. Vid nionde timman ropade Jesus med hög röst: "Min Gud, min Gud, hwi hafwer Du öfvergifwit mig?" Sedan, efter Jesus wiste, att allting nu war fullkomnadt, sade han, på det Skriften skulle fullbordas: "Mig törstar!" Då stod der ett käril, fullt med ättika; och en af dem urpfyllde en swamp med ättika och trinalade isop och satte den på ett rör och höll det honom för munnen. Då nu Jesus hade tagit ättikan, sade han: "Det är fullkomnadt!" och böjde ned hufwudet och gaf upp andan. Och si, förlåten i templet remnade i två stycken, ifrån ofwan och ned igenom, och jorden skalf och hellebergen remnade och grafwarne öppnades och många de heligas lefamen stodo upp och gingo ut ur sina grafwar efter hans uppståndelse och kommo i den heliga staden och uppenbarades för många.

Men när höfwitsmannen, som stod der gent emot honom, och de, som aftråde på honom, sågo, att han med ett sådant rop gaf upp andan, och de ting, som skedde, räddes de swärligen, prisade Gud och sade: "Wißerligen war denne en rättfärdig man och Guds Son."

Men efter det war tillrædelsedagen, att kropparne icke borde blifwa qwar på korsen öfwer Sabbathen, ty samma Sabbathsdag war stor, bådo Judarne Pilatus, att de korsfästes ben skulle sönderslås och de borttagas.

Då kommo frigs knektarne och sönderslogo den förstes ben och den andres, som war korsfäst med honom. När de kommo till Jesus och sågo honom allaredan wara död, slogo de icke hans ben sönder; utan en af frigs knektarne stack upp hans sida med ett spjut, och strax gick ut blod och watten.

Så fullbordades Skriften: "I skolen intet ben sönder"

derstå på honom;“ och åter säger en annan Skrift:
 “de skola se i hwem de stungit hafwa.”

47.

Jesus begrafnes.

Matth. 27 Kap. Marc. 15 Kap. Luc. 23 Kap. Joh. 19 Kap.

Om aftenen på tillredelsedagen, som gick före Sabbathen, kom Josef från Arimathia, en rik man och ärlig Rådsherre, god och rättfärdig, som icke hade samtyckt deras råd och gerningar och war Jesu Lärjunge, dock lönligen af rädsla för Judarne. Han tog sig drislighet till och gick in till Pilatus, och bad honom, att få taga Jesu lekamen. Då förundrade sig Pilatus, att Jesus allaredan war död, och kallade till sig Höfwietsmannen och frågade, om han länge sedan war död. Och då han det förnummit hade, gaf han Josef lekamen. Och han köpte ett linnekläde. Kom ock deßlites Nikodemus, som tillföre hade kommit till Jesus om natten (Joh. 3 Kap.), och bar en blandning af Myrrha och Aloë, wid hundrade pund. Så togo de Jesu lekamen ned och wexpte den i linneklädet med wälluktande kryddor, såsom Judarne pläga begrafwa.

Och war på det rummet, der han forskäst war, en örtagård, och i örtagården en ny graf, hwilken Josef hade utbuggit i ett hälleberg, i hwilken ännu ingen hade varit lagd. Der lade de Jesus, efter grafwen war nära, och Sabbathen begynte nalkas: Och de wältrade en stor sten för dörren åt grafwen, och gingo sina färde.

Då woro der några qvinnor, som med honom kommit från Galileen, hwilka besågo grafwen och huru hans lekamen lagd war, och gingo sedan tillbaka och tillredde wälluktande kryddor och smörjelse; men om Sabbathen woro de stilla, som budet war i lagen.

Dagen efter tillredelsedagen kommo de *Öfverste* *Presterna* och de *Jariseer* tillsammans inför *Pilatus* och sade: "Herre, oss kommer ihoa, att den försöraren sade, när han ännu lefde: efter tre dagar will jag uppstå igen. Bjud fördenstull, att man förwarar grafwen intill tredje dagen, att hans *Läringar* icke komma och siäla bort honom och säga för folket: Han är uppstånden ifrån de döda — och blifwer så den sista willan wärre, än den första." Då sade *Pilatus*: "Der hafwen i wäkten; går och förwarer, som i kunnen." Då gingo de bort och förwarade grafwen med wäktare och förseglade stenen.

48.

Jesus Christus uppstår ifrån de döda och upperborar sig.

Matth. 28 Kap. Marc. 16 Kap. Luc. 24 Kap. Joh. 20 Kap.

Då *Sabbathen* framgånge, kommo om morgonen af första dagen i *veckan*, *Maria Magdalena* och *Maria*, *Jakobs moder*, och *Salome*, och andra, som med dem woro, bärande wälluktande kryddor, som de tillredt hade, för att smörja *Jesus*. Och de anlände till grafwen då solen uppgick.

Och si, det wardt en stor jordsbäfning; ty *Herrans Engel* steg ned af himmelen och gick fram och wälte stenen ifrån grafwens dörr och satte sig på honom. Och han war påeende som en ljungeld, och hans kläder hwita, som en snö; och wäktarne blefwo förskräckta och som de hade varit döda.

Men *qwinorna* sade sinesmellan, under wägen: "Ho skall wältra oss stenen ifrån grafwens dörr?" ty han war ganska stor. Men då de sågo till, funno de stenen vara afwältad ifrån grafwen. Då lopp *Maria Magdalena*, att hon det fungöra skulle för *Petrus* och *Johannes*.

Men de öfriga *qwinorna* gingo in i grafwen

och funno icke Herrans Jesu lefamen. Och det begaf sig, att då de derom bekyrde woro, si, så stodo när dem två män i skinnade kläder. Då wordo de förfärad, och slogo sina ansigten ned åt jorden. Då sade de till dem: "Mädens icke: i söken Jesus, som forskäst war: hwi söken i den lefwande bland de döda? han är icke här, han är upprstånden. Si rummet, der de hade lagt honom." Och qwinorna gingo hastigt ut och flydde från grafwen; ty dem war bäfwan och härenhet påkommen. Men under det de gingo, si, då mötte Jesus dem och sade: "Hel eder." Då gingo de fram och omfattade hans fötter och tillbådo honom. Då sade Jesus till dem: "Mädens icke! går och fungörer det mina bröder, att de gå till Galileen, der skola de få se mig." — Och de gingo och bådade detta allt för de ellofwa och alla de andra, som plägade wara med honom, och de der gråtande och förjande woro; men de trodde dem icke.

Nu kommo några af wäktarne in i staden och fungiorde de Skwerste Presterna, allt det som skedd war. Och de församlade sig med de äldsta och rådgiorde, och gafswo frigs knektarne en stor summa penningar och sade: "Säger, att hans Lärjungar kommo om natten och stulo honom bort, medan wi sofwo; och om det kommer för Landshöfdingen, wilje wi stilla honom och begå det så, att I skolen wara utan fara." Och de togo penningarne och gjorde fåsom de woro lärda — och detta är beryftadt ibland Judarne intill denna dag.

49.

Jesus uppenbarar sig vidare och stiftar Döpselsen.

Matth. 28 Kap. Marc. 16 Kap. Luc. 24 Kap. Joh. 20 Kap.
 Emedlertid hade Maria Magdalena lupit till Petrus och Johannes och sagt till dem: "De hafwa tagit Her-

ran borrt utur grafwen, och wi wete icke hwar de hafwa lagt honom." Då gingo Petrus och Johannes ut och båda lupo de till grafwen; men Johannes lopp före, snabbare än Petrus, och kom först fram. Och när han lutade sig ned, fick han se lakanen ordentligt lagda; dock gick han icke in. Så kom då Simon Petrus efter honom, och gick in i grafwen och såg lakanen sammanlagda, och hufwudbindeln affides hoplagd på sitt särskilda rum. Då gick Johannes in och såg det — och trodde. Och lärjungarne gingo tillbaka. Men Maria Magdalena, som åter ankommit, stod och gret utanföre grafwen. Wid hon nu så gret, lutade hon sig in i grafwen och fick se två Englar, i hwita kläder, sittande, den ena wid hufwudet, den andra wid fötterna, der Jesu lekamen varit lagd. De sade till henne: "Qwinna, hwi gråter du?" Hon svarade: "De hafwa tagit borrt min Herre, och jag wet icke hwar de hafwa lagt honom." Derpå wände hon sig om och fick se Jesus; men wiste icke, att det war han. Då sade Jesus till henne: "Qwinna, hwi gråter du? hwen söker du?" Hon mente, att det war trädgårdsmästaren och sade: "Herre, har du burit honom borrt, så säg mig hwar du hafwer lagt honom, och jag will taga honom." Jesus sade till henne: "Maria!" Då utropade hon med hänryckning: "Mästare!" och wille omfatta hans fötter. Men Jesus sade: "Kom icke wid mig: du skall flera gånger se mig; ty jag är icke ännu uppfaren till min Fader; men gick till mina bröder och säg dem, att du sett mig uppstånden och att jag skall uppfara till min Fader och eder Fader, till min Gud och eder Gud." Och Maria Magdalena kom och bådade Lärjungarne, att hon hade sett Herran och att han hade sagt henne detta.

Twå af Lärjungarne gingo på samma dagen till en by, benämnd Emaus, som låg omkring 60 stadiers

wäg ifrån Jerusalem. Och de talade med hwarandra om allt det, som skett war. Och hände sig, då de talades wid och befrågade hwarannan, nalkades och Jesus och gick med dem; men deras ögon woro förhållne, att de icke kände honom. Då sade han till dem: "Hwad är det för tal, som I hafwen eder emellan, wid I går och ären bedröfwade?" Då svarade den ene, som het Cleophas, och sade till honom: "Är du allena bland fremmande män i Jerusalem, som icke wet, hwad der skedt är i dessa dagar?" Han frågade: "Hwad?" De sade: "Det som skett med Jesus af Nazareth, som war en Profet, mächtig både i gerningar och ord för Gudi och allt folket; och huru de Sverste Presterne och våre förmän öfverandtwardade honom i dödsens fördömmelse och korsfästade honom. Men wi hoppades, att han skulle wara den, som förlofa skulle Israel; och emedlertid är nu tredje dagen, sedan det skedde. Och några qvinnor af våra hafwa försträckt oss, de der bittida om morgonen hade kommit till grafwen, och då de icke funno hans lekamen, kommo de och sade, att de och hade sett Englar, hwilka hade sagt, att han lefwer. Och några af dem, som med oss woro, gingo bortt till grafwen och funno, som qvinnorna sagt hade, men honom funno de intet." Då sade han till dem: "O, I oförståndige och senhjärtade till att tro uti allt det, som Profeterna sagt hafwa! Skulle icke Kristus sådant lida, och sedan ingå uti sin herrlighet!" Och han begynte på Mose och genomgick alla Profeterna och gjorde uttydelse för dem i alla skrifter, som woro om honom. Och de begynte nalkas in till byn, dit de wille; och han låtsade, som han wille gå längre fram; men de nödgade honom, sägande: "Blif när oss; ty det lider åt aftenen och dagen är förlieden." Och det begaf sig, då han satt till bords med dem, tog han brödet, tackade, bröt det, och gaf dem;

— och deras ögon öppnades, att de kände honom, och så försvann han utur deras åsyn. Och de sade emellan sig: "Var icke värt hjerta brinnande i oss, då han talade med oss under vägen och uttydde oss Skrifterna!" Och i samma stunden stodo de upp och gingo till Jerusalem igen, och funno församlade de elfwa och de, som med dem woro, de der sade: "Herren är sannerligen uppstånden och är sedd af Simon." Derpå förtälde de, hwad som skett under vägen, och huru han wardt känd af dem, i det han bröt brödet.

Som de nu här om talade, stod Jesus sjelf midt ibland dem och sade till dem: "Frid ware eder!" Då wordo de förfärade, menande, att de sågo en ande. Då sade han till dem: "Hwi ären i förfärade och hwi uppstiga sådana tankar i edra hjertan? Ser mina händer och mina fötter, att det är jag sjelf. Tager på mig och skåder; ty anden hafwer icke kött och ben, såsom i sen mig hafwa." Och då han detta sagt, wisade han dem händer och fötter, och som de ännu icke trodde, för giädje skull, utan förundrade sig, sade han till dem: "Hafwen i här något att äta?" Då gafswo de honom ett stycke stekt fisk och något af en honungskaka, och han tog det och åt deraf i deras åsyn. Då wordo Lärjungarne glade, att de sågo Herran. Derpå öppnade han deras sinne, att de förstodo Skrifterna och sade sedan åter till dem: "Frid ware eder! Såsom Fadren hafwer mig sändt, så sänder och jag eder." När han detta sagt, blåste han på dem och sade: "Tager den Heliga Anda: Hwilka i förlåten synderna, dem förlåtas de, och hwilka i behållen dem, dem warda de behållne."

Men Thomas, en af de tolf, hwilken kallas Twilling, war icke med dem, när Jesus kom. Då sade de andre Lärjungarne till honom: "Wi sågo Herran." Han swarade: "Utän jag ser hålen efter spikarne i

hans händer, och sticker mitt finger i hålen, och sticker min hand i hans sida, tror jag det icke."

Åtta dagar derefter woro åter hans Lärjungar inne och Thomas med dem. Då kom Jesus, wid dörrarne woro lyfta, och stod midt ibland dem och sade: "Frid ware eder!" Sedan sade han till Thomas: "Stäck hit ditt finger och se mina händer, och räck hit din hand och stick henne i min sida, och war icke twifwelaktig, utan troende." Thomas swarade och sade: "Min Herre och min Gud!" Jesus sade då: "Efter du såg mig, Thomas, tror du. Salige äro de, som icke se, och dock tro."

Derefter uppenbarade sig åter Jesus för sina Lärjungar wid Tiberias haf (Genesaret). Sedan wardt han sedd af mer än femhundra bröder i Galileen, på ett berg, som Jesus hade dem förelagt, och när de sågo honom, tillbådo de honom. Och han talade med dem och sade: "Mig är gifwen all magt i himmelen och på jorden: Går fördenskull ut och lärer allt folk och döper dem i Fadrens och Sonens och den Helige Andas namn, och lärer dem hålla allt, det jag hafwer eder befallt. Och si, jag är när eder alla dagar intill werldens ända."

50.

Christus uppfar till himmelen. Den Helige Ande utgütes öfwer Apostlarne.

Luc. 24 Kap. Apost. Gern. 1, 2 Kap.

Slutligen, när Jesus låtit sig ses af Lärjungarne i 40 dagar och talat med dem om Guds rike, församlade han dem och förde dem ut till Bethanien, och böd dem, att de icke skulle gå från Jerusalem; utan förbida Fadrens löfte om den Helige Ande. "Ly, sade han, Johannes döpte med watten; men i skolen döpte warda med den Helige Ande, icke många dagar härefter."

Då de nu församlade woro, frågade de honom, sägande: "Herre, skall du i denna tiden upprätta igen Israels rike?" Då sade han till dem: "Det hörer icke eder till, att weta tid och stund, som Fadren hafwer satt i sin magt; men i skolen undså den helige Andas kraft, som öfwer eder komma skall, och skolen wara mina vittnen i Jerusalem och i hela Judeen och Samarien, och sedan intill jordens ända." Och när han detta sagt hade, wälsignade han dem, och wardt i deras åsyn upptagen, och en sky tog honom bort utaf deras syn. Och som de uppsågo i himmelen efter honom, wid han uppför, si, två män stodo när dem, i hwita kläder, de der och sade: "Galileiske män, hwi sån i och sen upp i himmelen? Denne Jesus, som upptagen är ifrån eder i himmelen, han skall så komma, som i hafwen sett honom uppfara i himmelen." Sedan gingo de ellofwa till Jerusalem igen ifrån Oljoberget, hwilket ligger wid pås en sabbathsfresa ifrån Jerusalem.

Och då de ellofwa Lärjungarne infommo, woro de alla ständigt tillhoppa, endrägtige i böner och förmaning, tillika med qwinnorna och med Maria, Jesu Moder, och med hans bröder; de utwalde och i dessa dagar, genom bön och lottkastning, Matthias, till att få Aposila=embetet efter Judas Ischarioth.

Och då, tio dagar derefter, Pingstsdagen war för handen, woro de alla endrägtigt tillsammans; och wardt häftigt ett dån af himmelen, såsom ett mäktigt, stort wäder kommit hade, och uppfyllde hela huset, der de sutto. Och dem syntes sönderdelade tungor, såsom af eld, som bleswo sittande på hwar och en af dem. Och de wordo alla uppfyllda af den Helige Ande och begynte till att tala med andra tungomål, efter som Anden gaf dem att tala. Så woro i Jerusalem boende Judar, gudfruktige män af allehanda folk.

Då nu denna rösten skett hade, kom tillsammans mycket folk, och de wordo förhärne; ty de hörde dem tala, hvar och en med sitt eget mål. Och wordo alle förskräckte och förundrade sig, sägande emellan sig: "Si, äro icke alla dessa, som tala, Galileer; huru höre wi då, hvar och en sitt tungomål, der wi uti födde äro? Wi höra dem med våra tungomål tala om Guds dråpliga verk." Men somliga gjorde gäckt af dem och sade: "Dessa äro fulla med sött win." Då stod Petrus upp och talade till dem: "I Judiske män och i alle, som bon i Jerusalem! annamen mina ord i edra öron: Dessa äro icke druckna, såsom i menen, efter det är tredje timman på dagen; utan Jesus af Nazareth, hwilken i korsfäst och dödat, honom hafwer Gud uppväckt, dertill wi alle äre vittnen. Medan han nu upphöjd är, och löfte fått af Fadren om den Heliga Anda, hafwer han utgjutit det i nu sen och hören." Då de detta hörde, fingo de ett styng i hjertat, och sade till Petrus och de andre Apostlarna: "I män och Bröder, hwad skola wi göra?" Petrus svarade: "Göwer bättring, och hvar och en af eder låte sig döpas i Jesu Christi namn till syndernas förlåtelse; och i skolen undfå den Heliga Anda; ty eder är löftet gjort och edra barn och alla dem, som fierran äro, hwilka Herren, vår Gud, hærtill fallande warder." De som då gerna anammade hans tal, de låto sig döpa; och kommo till hopen af troende, på den dagen, wid påf tretusende själar.

51.

Christi Apostlars werksamhet.

Apost. Gern. 2—7 Kap.

Herren förökade hvar dag församlingen, och alla de, som trodde, woro tillsammans och hade allt gemensamt. Sina egodelar sålde de och delade med

alla, såsom hvar och en behöfde. Och många under och tecken gjordes af Apostlarna. Synnerhet arbetade Petrus och Johannes med mycken nit och framgång för Christi läras utbredande, och sade till folket: "Bättren eder nu, och omvänd er, på det edra synder må afplånade warda." Då de nu talade till folket, kommo Prästerna och Föreståndaren i templet och de Sadduceer, och togo illa wid sig, att de lärde folket och förfunnade, i Jesu, uppståndelsen ifrån de döda. Och togo fatt på dem och satte dem i häktelse till andra dagen, ty det war redan aftonen. Men många af dem, som ordet hört hade, trodde, och war deras antal wid påß femtusende. Dagen derefter förekallades Apostlarna, och Sverste Prästerna bådo dem, att de icke mer skulle tala eller lära i Jesu namn. Då swarade Petrus och Johannes: "Om det är rätt inför Gudi, att wi höra eder, mer än Gud, derom mågen i sjelfwa döma; men wi kunna icke förtiga det wi hafwa sett och hört." Då hotade de dem, och läto dem gå. Och de kommo till de sina och kungjorde dem hwad de Sverste Prästerna och de äldste hade sagt till dem; men dessa bådo endrägtigt till Gud, att Han måtte se till deras betryck, så att de med all frimodighet måtte tala Guds ord. Och då de bedit hade, rördes rummet, deruti de församlade woro, och de wordo alla fulla af den Heliga Andan, och talade Guds ord med frimodighet. Och uti hela hopen af dem, som trodde, war ett hjerta och en själ; Och Apostlarna buro med stor kraft vittnesbörd om Herrans Jesu Christi uppståndelse, och stor nåd war öfwer dem alla, och genom Apostlarnes händer gjordes många tecken o. b under ibland folket och de woro alla endrägtigt uti Salomos förhus. Och folket höll mycket af dem, och de utburo på gatorna sjuka menniskor och lade dem i fångar och på bårar, att, då Petrus kom gå-

ende, måtte åtminstone hans skugga falla på någon af dem; och de förde sjuka till Jerusalem från närmaste städerna, och de wordo alla helbregda. Då togo först de Öfverste Presterne och Sadduceerne fast Apostlarna och satte dem i allmänna fängelset. Men Herrans Engel lät upp dörren till fängelset om natten, och förde dem ut och sade: "Sån upp i templet och förkunnen folket ewiga lifsens ord!" Och de gingo bittida om morgonen i templet och begynte lära. Då nu tjänarne, på Öfverste Prestens och Rådets befallning, kommo att afhemta dem, och icke funno dem i fängelset, återwände de och berättade: "Fängelset funno wi sorgfälligt igenläst, och wäktarne stående utanför dörren; men då wi uppläste, funno wi der ingen." Då begynte Öfverste Presterna och de öfriga blifwa tvehogse om dem. Då kom en och bådade dem, att de woro i templet och lärde folket. Då gick föreståndaren med tjänarne och förde dem fram utan wäld; ty de räddes för folket, att de skulle stena dem. Då Rådet erinrade dem om det gifna förbudet, att icke tala offentligen till folket, swarade Petrus: "Man måste mer lyda Gud än menniskor." Då Apostlarna sedan ytterligare talade om Christo, skar det Rådets ledamöter i hiertat, och de rådslogo huru de måtte dräpa dem. Då stod en Farise upp i Rådet, benämnd Gamaliel, en lagklof och mycket afhållen bland allt folket. Han talte till dem: "Ser till hwad i gören med dessa män! Kommer intet wid dem, utan låter dem wara; ty är detta råd eller werk af menniskor, så warder det wäl om intet; men är det af Gudi, så kunnen i icke slå det neder." Då kallade de Apostlarna, låto hudslänga dem, och bödo dem, att de icke skulle tala i Jesu namn, och låto dem gå. Men Apostlarna gingo, fröjdande sig, att de woro wärdige lida för Herrans namns skull, och höllo hwar dag uppå, utan åter-

wändö, att lära och predika Evangelium om Jesu Christo i templet och i alla hus.

En af Läringarne, wid namn Stefanus, som war full med tro och starkhet, gjorde under och stora tecken ibland folket. Då uppreste sig några och begynte twista med honom; men de förnådde icke stå emot den wisdom och den Andä, som talade genom honom. Då intalade de några män, som skulle säga: "Wi hafwa hört honom tala hädiska ord emot Moses och emot Gud." Och så togo de fast honom och framställde dessa falska vittnen, hwilka sade: "Wi hörde honom säga: Jesus af Nazareth skall fullslå detta tempel, och skall förwandla de stadgar, som Moses hafwer gifwit oss." Och alla de, sem i Rådet sutto, sågo på honom och funno hans ansigte lika frimodigt och förnöjdt, som en Engels ansigte. Då sade Öfwerste Presten: "Förhåller det sig verkligen så?" Då höll Stefanus ett långt tal om Guds stora nåd och wård om Israels folk, och om detta folks förhärdelse intill den närwarande tiden, samt slutade med dessa ord: "I hårdnackade, I stån alltid emot den heliga Andä, såsom edra fäder. Hwilken af Profeterne hafwa icke edra fäder förföljt. De hafwa ihjelslagit dem, som förkunnade den Rättfärdiges ankomst, hwilkens förrädare och dråpare I nu woren." Då de detta hörde, skar det dem i deras hjerta, och de beto samman tänderna öfwer honom. Men han, full af den heliga Andä, såg upp i himmelen, och fick se Guds herrlighet och Jesus stå på Guds högra hand; och han sade: "Si, jag ser himmelen öppen, och Menniskones Son på Guds högra hand." Då ropade de med hög röst och höllo för sina öron, och stormade alla på en gång mot honom, och drefwo honom utur staden och stenade honom. Men han åfallade och sade: "Herre Jesus, annama min andä!" Och så böjde han sina knän

ned och ropade med hög röst: "Herre, tillräkna dem icke denna synden!" Och när han hade detta sagt, affjonnade han.

52.

Paulus omwändes och blifwer den werksamme af Christi Apostlar.

Apostl. Gern. 7—9, följ. Kap. Marc. 16 Kap. 1 Cor. 15 Kap.

Wid Stefani stening lade wittnena sina kläder af wid en ung mans fötter, som het Saulus; och Saulus hade samtvekt till hans död; och började sedan föröda församlingen i Jerusalem, gick hit och dit i husen, och drog fram män och qwinnor och lät sätta dem i fängelse. Sedan gick han till Sfwerste Presten och begärde af honom bref till Synagogerna i Damaskus, att hwem han finna kunde, som bekände Christus, män eller qwinnor, skulle han föra bundna till Jerusalem.

Och wid han war på wägen och nalkades intill Damaskus, fringsfken honom hastigt ett sten af himmelen, och han föll ned på jorden och hörde en röst, sägande till sig: "Saul, Saul, hwi förföljer du mig?" Då sade han: "Ho är du?" Sade Herren: "Jag är Jesus, den du förföljer; dig är swårt, att spierna emot udden." Då skalf han och bäfwade och sade: "Herre, hwad will du, jag skall göra?" Herren sade till honom: "Statt upp och gick in i staden, och der skall dig warda sagdt hwad du göra skall." Och de män, som woro i sällskap med honom, stodo försträcka och hörde wäl rösten: men sågo dock ingen. Då stod Saulus upp af jorden, och upplät sina ögon och kunde dock intet se; utan de togo honom wid handen, och ledde honom in i Damaskus. Och han war i tre dagar så, att han såg intet, och intet åt eller drack. Så war uti Damaskus en Lärjunge, benämnd Ananias. Till ho-

nom sade Herren uti en syn: "Anania, stätt upp och gåck in på den gatan, som kallas den rätta, och sök uti Juda hus en, som heter Saulus, af Tarsus; ty si han beder. Och han hafwer i en syn sett en man, som heter Ananias, inkomma och lägga handen på sig, att han skulle få sin syn igen." Då swarade Ananias: "Herre, jag hafwer hört af många om den mannen, huru mycket ondt han hafwer gjort dina heliga i Jerusalem; och här hafwer han nu magt af de Öfwersta Prästerna, till att binda alla dem, som åkalla ditt namn." Då sade Herren: "Gäck, ty han är mig ett utkoradt redskap, och han skall bära mitt namn inför hedningar, och för Konungar och för Israels folk." Ananias gick åstad och kom i huset, lade händerna på honom, och sade: "Saul, käre broder, Herren Jesus, som syn-tes dig på wägen, hafwer sändt mig, att du skall få din syn igen, och uppfyllas med den helige Anda." Och strax föllo af hans ögon såsom fjäll, och han fick sin syn igen, och stod upp och lät döpa sig och kallades sedan Paulus; och war med de Lärjungar, som i Damaskus woro, i några dagar. Och han begynte strax i Synagogerna predika om Kristus att han war Guds Son. Men alla, de som honom hörde, förundrade sig, och sade: "Är icke denne den samme, som i Jerusalem försörde alla dem, som åkalla detta namnet, och är hit kommen dertfore, att han skall föra dem bundna till Öfwersta Prästerna?" Men Paulus förkofrade sig mer och mer och öfwerwann de Judar som bodde i Damaskus, bewisande, att Jesus war Kristus.

Efter många dagar gingo Judarne till råds emellan sig, att de skulle dräpa honom. Men Paulus blef underrättad om deras försåt. De waktade i portarne dag och natt, att de skulle få dräpa honom; men Lärjungarne togo honom om natten och släppte honom uti en korg ned öfwer muren. När han se-

dan kom till Jerusalem, wille han förena sig med Lärjungarne, men de woro alla rädda för honom, och trodde icke, att han blifwit en Lärjunge. Men Barnabas tog honom med sig och förde honom till Apostlarnes och förtäljde dem, huru han hade sett Herran på wägen, och att han hade talat med honom, och huru Paulus hade manligen bewist sig i Damaskus såsom en wärdig Jesu Lärjunge. Och sedan war han med dem i Jerusalem och talade frimodigt, i Herrans Jesu namn, och emot de Greker; men de softe tillfalle att dräpa honom. Då bröderna det förnummo, läto de honom fara till hans födelsestad Tarsus.

Så hade nu församlingarne frid öfwer hela Judeen och Galileen och Samarien, och förkofrade sig, wandrade i Herrans fruktan och uppfylldes med den heliga Andas tröst. Och Apostlarnes gingo ut och predikade allestädes; och Herren werklade med dem och stadfästade ordet med efterföljande tecken. Men werksamast af alla war Paulus. Herren sände honom sedan, att bland hadningarna förkunna Christi lära, hwarfore han och kallade sig sielf Sedningarnes Apostel, och har han, genom sina många, lärrika tal och bref, och genom sina resor och sitt outtröttliga nit om Christi Evangelium befrämjat, mer än någon af de öfrige Lärjungarne, Christendomens spridande. Han kunde derfore, utan öfwerdrift, säga: "Af Guds nåd är jag det jag är; och hans nåd hafwer icke fåfång varit i mig; utan jag hafwer mer arbetat, än de alla; dock icke jag, utan Guds nåd, som i mig är."

Paulus, liksom flera af Christi Apostlar, beseglade med martyrdöden den lära, de förkunnade, och långt ifrån att detta skulle hindrat Evangelii framgång, befrämjade twertom dessa mäns fria och frimodiga uppoffring det rena och saliggörande ordets spridning och werkan bland alla folk.

Bihang.

Christna Kyrko, Historien i kortt Sammandrag.

Den första Christna församlingen bildades på samma herrliga Pingstdag, då den Heliga Andan utgjöts öfver Apostlarna; och ifrån detta samsfund utgingo sedan de öfrige församlingarne, lifasom grenarne från stammen. Framför de andre war församlingen i Antiochia i Syrien, märkwärdig; ty den utgjordes af både omvända Judar och hedningar. Här började ock Evangelii bekännare först kallas Christne. (Ap. G. 11: 26). Dock skiljde de Christne sig icke genast fullkomligt från Judarne; utan höllo länge Lewitiska lagen i all den helgd, som Judarne, åtminstone så widt som den ej afwek från Christendomens läror. Men genom förföljelserna twungos de omfider, att närmare sluta sig till hwarandra, och bilda ett från Judendomen afföndradt samsfund, i hwilket kärlekens bud genomträngde hwarje hjerta och själ, och som ock dertfore allt mer och mer befästades och tillwerte. De förste Christna hade intet tempel; utan höllo sina sammankomster i enskildta hus, der de med bön och förmaningar och andeliga sånger dyrkade Gud, och aflutade Gudstiensten med en Kärleksmåltid, hwarwid Jesu döds åminnelse firades, genom den heliga Nattwardens begående. Till kärleksmåltiderna medförde en och hwar mat och dryck — och de fattiga njöto af de rikas häfswor.

Sammankomsterne skedde ofta och isynnerhet på Söndagen, hwilken dag, strax efter Christi uppståndelse, tyckes blifwit af hans bekännare antagen till

samlingsdag för Gudstjenst. Döpet, som förnämligast förrättades på äldre personer, skedde genom neddoppande i watten, sedan prof på förbättrade tänke- och handlingsfätt blifwit afgifne af den, som skulle döpas. De förste Christna hade ännu högst enkla yttre religionsbruk. Ingen offentlig Lärare, ingen stadgad kyrkostyrelse fanns hos dem. De äldste stötte undervisningen i församlingen. Stilla och fredliga lefde Christendomens bekännare, men måste dock utstå först mycket motstånd af Judarne, för hwilket många fromma män och de flesta Apostolarne föllo offer; och sedan swära förföljelser under hedningarne, efter Jerusalem's förstöring. Under första halfwa århundradet fästades wäl af hedningarne föga uppmärksamhet wid de Christne; men sedan de mer och mer börjat sprida sig, och genom sin fromma wandel bestraffa hedningarnes gudlöshet, bestöt man, att hindra denna tillwert. Nu anställdes, isynnerhet inom Romerska riket, der de Christnas antal war störst, stora och allmänna förföljelser emot dem, och af tio sådana, war den sista, under Diocletiani regering, omkring år 300, den långvarigaste och grymmaste. Dock blefwo dessa gemensamma lidanden endast medel att fastare tillknyta sambandet emellan Christi bekännare, öfwa dem i tålamod och färlök, samt genom den ståndaktighet, de ådagalade, wäcka efterföljelse, och sålunda föröka antalet af de troende.

Sedan Romerske Kejsaren Constantin den Store uppstigit på thronen, blef de Christnas tillstånd drägligare; ty han förbjöd genast förföljelserna; och sedan han, såsom det berättas, under ett tåg mot en af sina motståndare, sått se ett kors i molnen med öfverkrift: "Genom detta skall du segra," bekände han sig, efter wunnen strid, öppet till Christendomen, och lät korrt före sin död (337) äfwen döpa sig.

Men den pråft, som Constantin införde i den yttre gudstjensten, förstörde den rena enfald, som prydde Christendomens första bekännare. Hjertats renhet och sedernas helgd astog och stridigheter uppkommo, hwarunder den tro, som är werksam genom kärleken, mer och mer förföll. Derigenom att flere lärde män öfswergingo från hedendomen till Christendomen, och tolkade Bibeln efter sine grundsatser, blef Låran förderfwad och Sekter uppkommo, hwilka stridde om ord och förgåto andan af Christi Evangelium. Sådana sekter uppslodo ganska tidigt, och hwarje århundrade har nya att uppwisa. Desutom gaf Constantins smak för kyrkornas prydnad med bilder anledning till bilddyrkan, i det man tillbad Jungfru Maria, Aposölarne och dem, som fallit offer för Christna Låran, och kallades Martyrer, och hwilkas bilder woro uppsatte i kyrkorna och ofta i enskilda boningar.

Man trodde att Martyrernes ben och andra qwarleswor (reliquier) hade en skyddande och undergörande kraft, och samlade dem derföre, förwarade och bar dem på sig. De såldes ock ändiligen till högt pris. Nya fester infördes och Pilgrimsfårder till Christi och Helgonens grafwar började företagas och snart att anses som förtienstfulla gerningar. Denna sig insnygande widskerelse undersöddes af Biskopen i Rom, som kallade sig Påfwe, ett namn, som skulle utmärka, att han ansåg sig för Christenhetens Fader (Papa). Denne Biskop isynnerhet, men äfwen hans medbröder, hade redan af Kejsar Constantin fått flera förmåner sig tillerkända, hwilka de öfrige Kejsarne sedan utwidgade, och Påfwen sjelf wiste sorgfälligt, att mer och mer utbreda och stadga sitt anseende. Han började snart att ej blott vara den högsta Styresmannen i kyrkan; utan ock inblanda sig i werldsliga angelägenheter, af och tillsätta regenter

och utöfwa ett samwetswång och utweckla en herrsklyftnad, som gjorde Christenhetens tillstånd i många afseenden olyckligare, än hedendomens. Han kallade sig Christi Ståthållare på jorden, och för att tryggga och bibehålla sitt wälde, förbjöd han folket att läsa Bibeln, på det ingen skulle af Guds ord blifwa upplust om de falska läror, dem Påfwarne uppfunnit, och på hwilka de grundade sina anspråk. Det kom ända derhän, att menigheten trodde, att den, som af Påfwen blef bannlyst, om det ock skedde utan skäl, war med detsamma beröfwd alla förmåner både i detta och ett kommande lif, så wida han ei fick förlätelic igen af samma hand, som straffat. Påfwen ansågs ofelbar — ehuru han oftast war den mest felaktige.

Swad som ännu mer bidrog till sedeförderfwets öfwerhandtagande och religionens förfall war Klosterlesnaden. I enskilda byggnader, som kallades Kloster, ingingo nemligen Män och Qwinnor, som kallades Munkar och Nunnor, hwilka skulle lefwa ogifta, afföndrade från werlden, och endast sysselsatte med Guds dyrkan. Eremit-lifwet, som, under förfölielserna mot de christna, begynte, i det flera flydde undan till ödemarken, för att i frid och stillhet tjena Herran, hade gifwit första anledningen till Klosterlifwet. Men des ursprungliga ändamål blef snart förfeladt, och klostren förwandlades i de skändligaste lasters tillhåll, och Munkarne woro oftast Påfvens werksamaste understödjare i genomdrifwandet af hans planer. Ett eller annat berömmwärt undantag bör dock nämnas. Det fanns nemligen äfwen sådana kloster, der wetenskaperna odlades och skickliga män bildades för kyrkan; men dessa undantag woro få, ty i allmänhet rådde bland de andliga sjelfwa den gröfsta okunnighet.

Ett nytt hinder för Christi läras framgång upp-

stod nu utom Christenheten. I Arabien, sydvästra delen af Asien, hwars innewånare till största delen woro afgudadyrkare, uppstod en kraftfull, skön och wältalig man, wid namn Muhamed, år 611, och utgaf sig för en af Gud sänd Profet. Hans moder war Judinna och fadren hedning; men de dogo tidigt, hwarefter hans uppfostran besörjdes af en morbroder, som lät honom göra många resor, emedan han ännade honom till köpman. Men detta öfwerensstämd ej länge med Muhameds böjelse. Han drog sig tillbaka i ensligheten och framträdde sedan med förklaring, att han af Gud fått befallning, genom Engelen Gabriel, att utrota afgudatjensten, och ibland Araberna, som woro afkomlingar af Abrahams son, Ismael, återställa Abrahams lära. I början wanu han wäl icke många anhängare; men inom tre år hade de stigit till flera hundrade. Hans hustru antog först hans lära, hwilken war en blandning af Judiska, Christna och hedniska sätser. På sina många handelsresor hade han förwärfwat sig så wäl andra kunskaper, som ock kännedom om olika religionsmeningar, hwilka han nu, efter sina åsigter, förenade till en ny Religion. Muhameds motståndare förföljde och wille mörda honom; men han undfslydde, och slog dem forrt derefter och twang sina fiender, med eld och swärd, att antaga hans lära. Derpå utbredde han den äfwen åt andra länder. Muhameds religionsläror innehållas i en bok, som kallas Koran. Hans bekännare, Muhamedanerne, kalla sin lära Islam (tron) och sig sjelfwa Moslemier (Rätttrogne). Man räknar mer än 160 millioner Muhamedaner för närwarande. Efter Muhameds död fortsatte Araberna eller, såsom de ock kallades, Saracenerna, de eröfringskrig han börjat, och det med en sådan framgång, att det nästan tycktes, som skulle dessa råa frigare underkufwat werlden,

och deras religion segra öfwer Christi lära. Men de blefwo slagne i Frankrike. Dock bibehöllo de sig i Spanien ända in i 15:de århundradet. Bland de flera länder, som dessa grymma eröfrare intagit, war äfwen Palestina, ett land, heligt och kärt för hwarje Christen; och som nästan öfwerallt bewarar minnen af Christi lefwerne — eller lidande och död. Dit hade och länge många fromma wallfärdat, isynnerhet för att ståda och bedja på de rum, der Jesus dog, begrofs och uppfor till himmelen. Denna i början wackra och fromma affigt urartade wäl sedermera till widskjelpelse, i det man trodde sig, genom en wallfart till det heliga landet, kunna winna syndernas förlåtelse och salighet. Men så wäl det fromma nitet, som den misledda känslan, höjde emedlertid en gemensam klagan öfwer Saracenernas och Turkarnas grymhet mot dem, som besökte dessa ställen. Slutligen utymanade Påfwen de Christna, att företaga ett fälttåg mot Turkarne, för att återtaga det heliga landet. Utom den fördel, som werkligen låg i detta företag, hade Påfwen ännu en wigtig biaffigt, nemligen, att, under de Christna Furstarnes fränwaro, obehindradt plundra och utfuga deras länder. Han lofwade derföre syndaförlåtelse och ewigt lif åt alla, som wille deltaga i detta frig, och en million menniskor war inom kort rustad, att afståga mot det heliga landet. Denna första utrustning skedde år 1096 och kallades **Korståg**, emedan hwar och en, som deri deltog, hade ett kors af rödt kläde, fästadt på skuldran. Men det första tåget mislyckades alldeles, emedan största delen af frigarne bestod i en oordnad, tygellös hord, som, under det den måste lefwa af rof, snart genom utswäfningar, pest och farsoter, samt mödor och hunger, så samman-smälte, att blott ett ringa antal kom öfwer till Asien, der de snart föllo för Turkarnes swärd. Endast

några få, tillika med Peter af Amiens, som uppmant till tåget och varit anförare, undkommo genom flykten. Under det följande förståget intogs wäl, tre år derefter, Jerusalem med flere ställen; men efter 200 år, som dessa tåg fortsattes, hade de Christna åter förlorat alla eröfringar i Österlandet, och mer än sju millioner menniskor hade på dessa tåg omkommit; utan att ändamålet blifwit wunnet. Dessutom hade, under Regenternas frånvaro, ofta skafningar uppstått i deras stater, och sedesförderf och ofunnighet tagit allt mer och mer öfverhand. Aflatskrämmeriet hade från förstågen sin upprinnelse, och detta war för Religionen det swåraste gift, emedan just derigenom lifasom ett fribref gafs på utöfningen af de mest tygellösa och syndiga lustar. Nekas kan dock ej, att ju förstågen hindrade Saracenerne att framränga i Europa, samt att handels och slöjders uppblomstring blef en följd af dessa krig; nya handelsvägar upptäcktes, fremmande folk kommo i beröring med hwarandra, och Österlandets finare bildning öfverfördes till Europa. För en bättre krigskonst och mången nyttig uppfinning hafwa wi ock att tacka förstågen.

Under det mörker, som nu omgaf Christenheten, och hwari Påswarne allt mer och mer sökte försänka densamma, för att desto lättare herrska öfver samveten och rikta sin skattkammare genom widstrepelsens blinda förtröstan till Påswens aflat, som dyrt betaltes, uppristodo dock flera män, som insågo det falska och olyckliga tillståndets fasa, och önskade något bättre. Desså war ställningen högst beklaglig. Guds ord samne blott på Latinska språket, de andliga woro högst ofunnige, och hwarken kunde eller wille undervisa folket. Helgonens dyrkan hade stigit till ett slags afguderi. Natwarden ansågs såsom ett offer, och skärselden war ett ställe, det de aflidnas själar skulle renas, och

hvarifrån de genom själameßor kunde snarare befrias. Den värsta willfarelsen war dock den tron, att menniskan genom sjelfgiorda plågor kunde göra sig förtjent af saligheten, såsom genom hunger, wafor, gisslande m. m., samt genom skänker till kyrkor och kloster. Genom denna widsepliga föreställning förlorades nemligen all wördnad och känsla för Guds nåd i Christo, för tro och bättring. Många Munk-ordnar, som uppkommo, underhöllo mycket dessa falska läror.

Men bland de män, hwilka, lika stjernor, genombröto detta nattliga mörker, och uppträdde att skingra willornas töcken, bör nämnas, i 12:te seklet, den helige Bernhard (Abbot af Clairvaur), som ifrade för Evangelii renhet, och bewisade, att endast tron, men icke fador och dylika botöfningar, kunde göra menniskan delaktig af Guds nåd. Han hade många lärjungar och verkade kraftigt för Evangelii sak.

Efter honom bör märkas Petrus Waldus, en from Köpman i Frankrike, som genom Bibelns läsning fann Romerska kyrkans misßbruk, och genom lärande och predikande uppträdde deremot med kraft och framgång. Men då han angrep Påfwen sjelf, blef han bannlyst och måste fly från sitt fäderne-land, och dog, efter många mödor och lidanden, i Böhmen 1197. Smedlertid spridde sig hans lära och wann många anhängare, som ifrade för sanningens och sedernas helgd, för omwändelse och tro. De förfölides på det grymmaste; men sällan wet någon tillbaka af fruktan för döden.

Ett annat sanningens wittne war Johan Wiclef, Profesör i Oxford, i England (1370), som skref allwarligt mot misßbruken inom kyrkan och de andeliga laster. Han öfversatte Bibeln och bidrog derigenom lika mycket till ljustets spridande, som till Påfwe-wäldets skada. Hans skrifter uppväckte i Böhmen en annan Evangelii kämpe, Johan Hus, Profesör

i Prag. Han yrkade detsamma som Wiclef, och angrep derjernte kraftigt läran om skärskelden och själameßorne, samt bruket, att wid nattwardens utdelande wägra falken åt dem, som ei woro andlige. Efter flera förfölielser blef han kallad till ett kyrkomöte i Coßnig, och ehuru han fått löfte om säkerhet till lif och frihet, blef han dock här gripen och, utan att få förswara sig, lefwande bränd (1415). Ett lika öde träffade året derpå hans wän Hieronymus från Prag. Dessa och flera den rena lärans förswarare kallades på sju **Kättare**, och det ansågs förtjänsfullt, att förfölja och utrota dem. Men Hus' anhängare började ett krig, i hwilket de hade mycken framgång, och tilltvingade sig flera förmåner.

Nu war emedlertid natten framliden och morgonrodnaden hade börjat gry. De steg, som redan af flere nitiske män blifwit tagne, hade börjat mer och mer wäcka twiswel om Påswens ofelbarhet och om grundligheten af de skäl, på hwilka Romerska kyrkan kallade sig den Katholska (d. ä. allmänt herrskande, allena saliggörande). Flere omständigheter bidrogo att skaka Påswestolen och gifwa framgång åt sanningens seger. Genom Turkarnes eröfring af Constantinorel 1453 föranledes flera lärda män, att derifrån utwandra åt Italien, Frankrike och Tyskland, och deras större lärdom förmådde dessa länders Prestier, att studera den H. Skrifts grundspråk. Ett nytt wetenskapligt lif uppblomstrade, och då nu äfwen **Boktryckerikonsten** nyligen blifwit uppsunnen (1436), kunde öfversättningen af Bibeln och alla andra skrifter spridas widt omkring med största hast — och detta underlättade ej litet det werk, som Försynen åsåg inom Christna kyrkan.

Bland de Munkar, som tid efter annan, af Påswarne blifwit utsände, att genom prydliga tal witsorda aflatens nytta och fördelar, war i Sverige

en wid namn Arcimboldus och i Tyskland Tezel. Denne sednare war en verklig bos, och hade för sina brott en gång till och med blifwit dömd till döden. Leo den 10:de, som nu war Påfwe (sedan 1513), hade låtit förklara, att den aflat, som han 1517 utskref, för att få tillgångar, att fullborda Peterskyrkan i Rom och betäcka sina slösaktiga utgifter, war af utmärkt kraft och sträckte sig till lefwande och döda. Detta förkunnade ock Tezel under flockringning och processioner och sålde förlåtelse både för begångna och tillämnade synder, och samlade ofantliga penningesummor. Mången insåg wäl och beflagade bedrägeriet; men fruktan för makten förstummade en och hwar, äfwen som ofunnigheten om något bättre. Då uppträdde Martin Luther, Profesör i Wittenberg i Sachsen. — Luther war född den 10 Nov. 1483, i Eisleben i Sachsen, af fattiga, men fromma föräldrar; och hade genom outtröttlig flit, oaktadt sin medellöshet, förskaffat sig den lärdom, att han blifwit Magister i filosofien och den Heliga Skrifts Doktor. Redan under sin wistelse wid Akademien i Erfurt, hade han funnit en latinsk Bibel, den han med iswer läste; ty denna bok war honom hittills alldeles ofänd. Genom denna läsning öfwerlygades han om felaktigheterna och misbruket inom Katholska kyrkan, hwilken öfwerlygelse ännu mer stärktes genom en resa till Rom, der han blef wittne till de andeligas laster och yppighet. Behofwet af en religionsförbättring blef honom en kraftig wäckelse, att blifwa verksam för den wigtiga sak, som fått namn af Reformationen. Sedan han nemliken förgäfwes hos Påfwen skrifteligen anhållit om afskaffande af Tezels ocker; anslog Luther den 31 Oktober 1517, på dörren till Slottskyrkan i Wittenberg, 95 satsar mot Aflaten, hwilka han offentligent ätog sig att förswara följande dag, som war Allhel-

gonadagen. Ingen wågade wäl uppträda emot honom, men hans sätser spriddes hastigt kring hela Tyskland, och så war, utan att Luther sjelf tänkte det, Reformationen börjad; ty Luther erhöll många wänner — men äfwen många motståndare, och då just motstånd retar menniskosinnet och wäcker till vidare forskning och ansträngning, blef och Luther härigenom drifwen framåt till det wälsignelserika målet. Han biträdde i sina företag förnämligast af **Silip Melancton**, lifaledes Profesor i Wittenberg (född 1497, död 1560), en stilla och mild man, och hwilfens saktmod ofta hälsosamt afkydde Luthers brusande, oförskräckta iswer.

I Schweiz uppstod wid samma tid **Huldreich** eller **Ulrich Zwingli** (född 1484), Pastor i Zürich, och predikade med kraft emot aflatskrämmeriet och öfriga willfarelser. Snart wann hans sak bifall och flera Kantoner i Schweiz antogo hans lära; men de öfrige rustade sig till strid emot dem, och i ett slag, som stod 1531, i hwilket Zwingli sjelf bar fanan, stupade denne religionens kämpa och hans folk måste wika för den mångdubbelt starkare fienden. Den af Zwingli började reformationen i Schweiz fortsattes emedlertid af **Johan Calvin** (f. 1509), Profesor i Geneve. Den af Zwingli och Calvin stiftade församlingen kallas den Reformerta, och skiljer sig ifrån den Lutherska i läran om nattwarden och nådawalet. Calvin dog 1564.

Påfwen egnade i början föga eller ingen uppmärksamhet åt Luther och hans verksamhet; men det större bifall hans sätser mer och mer winno, wäckte slutligen Påfwen ur sin liknöjdhet, och Luther instämde, att i Rom förswara sin lära (1518). Men i skydd af Kurfursten af Sachsen, Fredrik den Wise, wägrade Luther att lyda. På Fredriks begäran blef Luthers sak hänskjuten till ett möte i Augsburg, der

Luther uppträdde och försvarade sig frimodigt mot en Påslig Legat. Nu uppträdde mot honom en annan man, den lärde Doctor Eck, katolska lärans ifrigaste kämpa; men Luther behöll segren. Då lät Påfwen öfwer Luther och hans skrifter lysa kyrkans bann (1520); men Luther församlade hela Wittenbergs Uniwersitet och uppbrände, i des och en stor folksamlings närvaro, den Påsliga bannlysningsbullen — och nu förklarade han sig i full strid mot Romerska kyrkan. Nu utskrefs 1521 en Riksdag i Worms, der Luther borde infinna sig. Han gjorde det ock, oaktradt sina wänners bewefande afrådan, talade frimodigt och utförligt inför Kejsaren och Furstarne och Påfwens sändebud, och då det fordrades, att han skulle förtiligen förklara, om han wille återkalla sina satsar eller ej, swarade han: "Nå så skall jag gifwa ett swar, som är kort och begripligt: På Påfwen tror jag ej, öfwertygad är jag ej; återkalla kan jag icke. Här står jag, och kan ej annorlunda. Gud hjelpe mig! Amen." Denna frimodighet förwånade alla och ingaf Luthers försvarare och anhängare än mera mod, och Kurfursten framför alla. De påsliga råden sökte wäl färmå Kejsaren, att återkalla den lejd, som war Luther gifwen; men kunde endast utwerka, att när den war slut, förklarades han i Riksakt, d. ä. fogelfri. Men Kurfursten lät föra honom till Bergslottet Warburg, hwarest han, under 10 månader, förjod af sina wänner, som trodde honom död, och under fiendernas jubel, som också mente honom vara dödad, författade flera skrifter och öfwersatte Bibeln på Tyska, det wigtigaste af alla hans arbeten. Nya Testamentet utkom 1522 och hela Bibeln 1534, och spriddes med en otrolig hastighet åt alla håll. Detta war det swåraste slag för Påfwens wälde; ty genom Bibelns öfwersättning låg Evangelii sanning, liksom katolikernes

willfarelser, i öppen dag för hvar och en. Nu började modersmälet användas wid Gudstjensten, och renheten och enkelheten återställdes derwid. Det ena landet efter det andra antog Luthers förbättringar i kyrkoförfattandet. I Sverige infördes Reformationen af Gustaf den I år 1523, hwarwid twenne Präster, som varit Luthers Lärjungar i Wittenberg, **Olaus och Laurentius Petri**, samt Konungens Kansler **Laurentius Andreæ**, woro i öfvermått werksamma*).

Luther nödgades lemna Wartburg, emedan hans embetsbroder, Professor Carlstadt i Wittenberg, börjat oroligheter derstädes, genom nedrifwande af bilderna i kyrkorna och utdrifwande af de katolska prästerna. Denna owisa wälmening, som lätt kunnat skada reformationen, om den fått fortfara, hämnades af Luther med kraftfulla och wisa åtgärder. Emedelertid lefde Luther nu i beständig lifsfara, hwilket gjorde honom mycket allwarlig, nästan dyster till sinnes — dock aldrig försagd; ty Herren war hans tröst "och fasta borg".

Flera Tyska länder ingingo emedertid 1526 ett skyddsförbund i Torgau, att hvar och en skulle i Religionsaker få följa sin egen öfvertygelse, till dess ett allmänt kyrkomöte hann sammanträda. Detta gaf en än större framgång åt Reformationen. Luther reste nu 1528, på Kurfurstens befallning, omkring i de Sachsiska länderna, och höll en kyrkowitzation, och den kännedom han derunder fick om sjelfwa Lärarnes ofunnighet, gaf honom anledning, att utarbete sin lilla och stora Cateches, som räknas bland vår Församlings Symboliska böcker (Trosböcker).

*) Olaus Petri, f. 1497, blef Pastor wid Stockholms Storkyrka, † 1552. — Laurentius Petri, f. 1499, blef Årke-Biskop i Upsala, † 1574. — Laurentius Andreæ, blef Gustaf 1:s Kansler, † 1552.

— Följande året hölls en Riksdag i Speyer, der Torgauer-beslutet upphäfdes och religions-förändring förbjöds. Men flera Tyska stater, som antagit Luthers förändringar, ingåfwö häremot en Protestation (Mot-sägelsekrift) och häraf fingo de Evangeliska namnet Protestanter.

En Riksdag utlystes nu af Kejsaren, att hål-las i Augsburg 1530, för att bilägga stridigheterna. Luther uppsatte då en Trosbekännelse, som af Melanchton vidare utarbetades, och offentligen upplä-ses den 25 Juni. Den war skrifwen med mycken frimodighet; men fullkomligt öfwerensstämmande med Guds ord. Under namn af Augsbургiska Bekän-nelsen har den blifwit antagen såsom den första af våra Symboliska böcker. Genom densamma erhö'll Evangelii lära många nya anhängare. Men de Påflige förkastade den, hvarföre Melanchton upp-satte den Augsbургiska Bekännelsens försvar, som äfwen är upptagen bland våra Symbol. böcker. Förtrycket emot Protestanterna fortfor likwäl, och så mycket mer, som Påfwen förmådde Kejsaren, att öf-wer dem fälla en hård dom. De Protestantiska Fur-starne slöto derföre i Schmalkalden ett förbund till gemensamt försvar (1535). Luther uppsatte kort derefter (1537) de Schmalkaldiska Artiklarne, som utgör den 4:de af våra symboliska böcker *).

*) Utom dessa fyra: Augsbургiska Bekännelsen, Augsburgiska Bekännelsens Försvar, Lu-thers större och mindre Kateches, samt Schmalkaldiska Artiklarne, af hvilka den för-sta på Upsala Kyrkomöte 1593 antogs såsom Symbo-lum, och de öfriga 1664, har Swenska Församlingen äf-wen sistnämnde är antagit Formula Concordiæ, som 1577 sammankrefs i Klostret Bergen, nära Magdeburg, för att förena de stridiga meningar, som i wiða delar uppkommit bland Protestanterna. Den har dock ej all-mänt blifwit antagen inom Lutheriska Kyrkan.

Ett mer och mer tilltagande ägg emellan Katholiker och Protestanter förberedde emedertid ett Religionskrig. Men Luther, som alltid önskat, att intet blod måtte flyta för den Reformation han börjat, blef dock af Herren befriad derifrån. Han dog den 18 Februari 1546, wid 63 års ålder, i Eisleben.

Knappt hade han slutit ögonen tillsammans, förr än Kejsaren rustade sig mot de Evangeliske, förklarade alla dem i Riksakt, som hade biträdt förbundet i Schmalkalden, wän segrar och ämnade alldeles undertrycka religionsfriheten. Men Herren såg till sitt folk — och en öfwer Kejsaren wunnen seger twanå honom till ett fredsfördrag, som stadfastades på Riksdagen i Augsburg 1555, och kallas Religionsfreden i Augsburg. Genom densamma befriades Protestanterna från Påfwens domsrätt och erhöles fri Religionsöfning.

Något öfwer ett halft århundrade, som endast fördes af mindre stridigheter, gaf nu Protestanterna ett behöfligt anderum. Men Katholikerna arbetade dock hemligen med all makt på deras undergång. En Katholik Munforden, Jesuiterne, hwilkas stiftare war en Spanisk adelsman, Ignatius Loyola (1540), arbetade i synnerhet nitiskt för Påfwens sak. En af Jesuiternes förnämsta Ordensreglor war, att blindt tjena Påfwen och företrädeswis mot alla kättare. På många ställen woro de särdeles werksamma mot Reformationen och utplånade hwarie spår af Evangelii lära i Italien och Spanien. En redan i 12:te århundradet inrättad hemlig, andlig domstol, kallad Inquisitionen, lät med kall grymhet afrätta otaliga Protestanter så wäl i dessa, som andra länder. I Frankrike flöt i synnerhet mycken blod. Men utom allt detta, hwaritill Jesuiterne woro hemlige driffiädrar, hade de äfwen en betydlig del i det Tyfka 30:åriga Religionskrig, som år 1618 börjades

mot Protestanterna af Tyska Kejsaren. Anledningen till första utbrottet war flera, twert emot Augsburgersfreden, mot Protestanterna öfwade ingrepp i deras rättigheter, öfwer hwilka de beswärade sig. Men då intet afseende derwid fästades, nödgades de möta wäld med wäld. Kejsaren och flera Katholska furstar blefwo dem dock snart öfwermäktiga, och i Böhmen, der kriget börjades, utrotades Evangeliska läran nästan alldeles. Endast genom Sveriges store Konung Gustaf den II Adolfs mellantomst fick kriget en annan wändning, och efter hans död tilltvingade de stora hjeltar, han bildat, genom nästan beständiga segrar, åt Protestanterna den Westphaliska freden (1648), genom hwilken de erhöilo lika rättigheter med Katholikerna.

Från denna tid har Evangeliska församlingen njutit ett nästan oförbradt yttre lugn, och ehuru inre stridigheter här och der uppstått, har dock sanningens ljus mer och mer spridt sina strålar omkring sig, och de, som wandrat deri, tilltagit i Christliga dygder. Reformationens wälsignade verkningar hafwa till och med spridt sig till Katholska kyrkan, och der åtminstone åstadkommit mer fördragsamhet mot olika tänkande. Påswens wälde är ej mer ett inifränkt samwetewälde ens inom hans egen kyrka; och de upplysare åsigter, som åfwen inom Katholska församlingen gjort sig gällande, äro en borgen, att mörkrets och widstrepelsens tider ej mer skola återwända.

Men under denna tid af yttre lugn och fastän upplysningen stigit, har dock Religionen, ty wärr, ej alltid wunnit i helgd bland folken; twertom hafwa på många ställen försök blifwit gjorde, att upphöja, förnuftet till ett wälde, som det endast eger, då det wördnadsfullt undergifwer sig det uppenbarade Ordet. Sekter hafwa å andra ställen upp-

fommit, som öfverlemnade sig åt en swärmande känsla, och i tankan, att de omedelbart varit drifne af Guds anda, mindre aktat både Skriften och förnuftet. Flera andra sekter, med olika meningar, hafwa ock tid efter annan söndrat sig från Församlingen, och förhindrat dess återgång till den enhet i lära och hjerta, som utgjorde kännetecknet på Christi första bekännare. Men wi böra, till vår tröst och för vårt hopp, minnas Frälsarens löfte, att huru länge än meningarnes böljor skölja och aflösa hwarandra, skall dock en gång Försönarens röst höras öfver swallet; och stormen lägga sig, och det blifwa stilla lugnet, så att de spridda delarne af Jesu hjord kunna åter samlas till "ett fårabus och en herde".

För Evangelii rena Läras utbredande hafwa med rastlöst nit i sednare tider Bibel-Sällskaperna verkfat, och i sonnerhet det Engelska Bibel-Sällskapet, som stiftades 1804, att sprida Ordets ljus bland hedningarne och äfwen skaffa hwarje Christen tillfälle, att för en ringa penning erhålla den dyrbara skatt, som i Bibeln är oss förwarad. Detta wälgörande sällskap har sedan fått sina efterföljare i alla Protestantiska länder, så att redan 1829 funnos öfwer 4000 Bibel-Sällskaper, och omkring 11 millioner Biblar och Nya Testamenten på 146 olika språk blifwit anskaffade. Svenska Bibel-Sällskapet stiftades 1815. Men redan 1809 hade Evangeliska Sällskapet blifwit inrättadt i Stockholm och arbetat för Bibelns spridande, som sedan öfvertogs af det förra. Föreningar i alla Stift, hafwa ställt sig i samband med detsamma, för det gemensamma ändamålet.

Från det 1794 i England stiftade Londonska Misions-Sällskapet, härleda sig ock de i de flesta Protestantiska länder stiftade Misions-Sällskaper, hwilka skickat Lärare till werldens aflägsnaste delar,

att utsprida Jesu Evangelium. Men "arbetarena" äro ändock få, ty "saden är mycken." Annu finnas öfver 600 millioner Hedningar, 160 millioner Muhamedaner och lika många Judar. Smedlertid äro tidens tecken glädjande, och i ingen tid har mer än under den närvarande, blifwit gjordt för Christi Rikes utbredande. Den år 1817, den 31 Okt. i hells Evangeliska Förs. firade Jubelfesten, till minne af Reformationens början för 300 år tillbaka, har ock haft ett wigtigt inslytande på Protestanternas tänke- och handlingssätt. De hafwa nemligen deraf blifwit föranledda, att arbeta på Lutheriska och Reformerta Församlingarnes förening i Tyskland.

För dessa glada tecken må wi tacka Gud — men bedja i affcende på den, å många ställen sig yrrende slapphet, kallsinlighet och orolighetsanda: "Lär oss, o Gud, besinna, hwad wår frid tillhörer! Tillkomme Ditt rike, och ske Din wilja, såsom i himmelen, så ock på jorden!" Och wi hafwe löfset, att hwad wi bedie i Jesu namn, för Jesu sak och Christenhetens wäl, — det skall Han gifwa oss.

~~313. IX. 53~~

Raamatunhist.

Hübner

